

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy

Zagraniczna migracja zarobkowa

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Zagraniczna migracja zarobkowa

RAPORT POBADAWCZY

Przygotowany przez firmę Public Profits Sp. z o.o.
na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków projektu „Regionalny Barometr Rynku Pracy i Edukacji” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa. Poddziałanie 6.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Copyright 2009, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

Wydawca:
Wojewódzki Urząd Pracy
Ul. A. Mickiewicza 41
70-383 Szczecin
www.wup.pl
e-mail: sekretariat@wup.pl

Skład, oprawa graficzna i druk:
Drukarnia Sparta
Radosław Kuriata
Ul. Ułańska 18A, 71-750 Szczecin
www.sparta.szczecin.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	6
2. Metodyka badań i zastosowane narzędzia analityczne.....	7
2.1. Opis metodologii badania.....	7
2.2. Opis zastosowanych technik badawczych	8
2.3. Opis nadzoru i kontroli badań	8
2.4. Sprawozdanie z realizacji badań w terenie	9
3. Analiza danych wtórnych.....	10
3.1. Założenia wstępne.....	10
3.2. Wielkość migracji	10
3.3. Portret migranta	14
3.4. Kierunek migracji zagranicznych.....	17
3.5. Wpływ sytuacji na rynku pracy na liczbę osób migrujących	26
3.6. Obszary o wysokim zagrożeniu emigracją.....	29
3.7. Działalność agencji pośrednictwa do pracy za granicą	30
4. Wyniki i interpretacja badania kwestionariuszowego.....	33
4.1. Charakterystyka badanej populacji... ..	33
4.2. Charakterystyka historycznych zagranicznych migracji zarobkowych	38
4.2.1. Czas i miejsce historycznych migracji zagranicznych	38
4.2.2. Odsetek osób pracujących podczas wyjazdów w swoim zawodzie oraz ocena warunków pracy za granicą	40
4.3. Charakterystyka planowanych zagranicznych migracji zarobkowych.....	42
4.3.1. Okres planowanego wyjazdu zagranicę oraz najczęściej wybierane kraje migracji.....	42
4.3.2. Przyczyny planowanego wyjazdu za granicę, obawy oraz oczekiwane korzyści z nim związane.....	45
4.4. Czynniki, które mogłoby skłonić osoby przebywające za granicą do powrotu do Polski.....	49
4.5. Przygotowania do wyjazdu – poniesione koszty, formy doradztwa i pomocy	51
4.6. Informacje o podejmowanej za granicą pracy, ocena możliwości znalezienia pracy w Polsce	52
4.7. Osoby i instytucje pośredniczące w znalezieniu pracy	54
4.8. Planowane wydatki i inwestycje za granicą i w Polsce	56
4.9. Planowane zarobki za granicą, a optymalna kwota zarobków w kraju	58
4.10. Znajomość i rola języka wśród osób podejmujących migracje zarobkową.....	59
5. Podsumowanie i wnioski z prowadzonych badań	61

1. Wprowadzenie

W dniach 10 lutego do 6 kwietnia 2009 roku firma badawcza Public Profits Sp. z o.o. na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie przeprowadziła badania na temat: „Zagraniczne migracje zarobkowa.” w ramach projektu „Regionalny Barometr Rynku Pracy i Edukacji” realizowanego przez Oddział Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Poddziałania 6.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

Badanie składało się z dwóch etapów:

1) Analizy danych wtórnych – dostępnych materiałów źródłowych dotyczących zagranicznej migracji zarobkowej (ze szczególnym uwzględnieniem woj. zachodniopomorskiego), a także danych z badań „Zagraniczna migracja zarobkowa” przeprowadzonych na zlecenie WUP w Szczecinie w 2007 roku.

2) Badania kwestionariuszowego przeprowadzonego wśród 800 respondentów. Właściwymi respondentami w badaniu były osoby z obszaru województwa zachodniopomorskiego w podziale na dwa regiony szczeciński i koszaliński.

Próba została dobrana metodą losową z uwzględnieniem (wyróżnieniem) trzech kategorii respondentów:

- którzy wybierają się do pracy za granicę,
- którzy aktualnie pracują za granicą,
- którzy pracowali, a aktualnie przebywają w Polsce.

Podstawowym celem badania było:

- Rozróżnienie kategorii przyczyn i motywów podjęcia zagranicznej migracji zarobkowej.
- Zdiagnozowanie struktury społeczno-zawodowej osób migrujących.
- Analiza wpływu migracji zarobkowej na strukturę rynku pracy województwa.

2. Metodyka badań i zastosowane narzędzia analityczne

2.1. Opis metodologii badania

Zgodnie z założeniem badawczym przyjętym w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia, badanie przeprowadzono na obszarze województwa zachodniopolskiego z uwzględnieniem liczebności mieszkańców w regionach oraz w podziale na wielkość miejscowości [dane GUS].

W ramach doboru próby, badaniem zostało objętych 800 respondentów zamieszkujących w województwie zachodniopomorskim, które:

- wybierają się do pracy za granicę,
- którzy aktualnie pracują za granicą,
- którzy pracowali, a aktualnie przebywają w Polsce.

Dotarcie ankietów do poszczególnych respondentów odbywało się z wykorzystaniem naturalnej sieci kontaktów występującej w badanej populacji (osób planujących wyjechać za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej). Od pierwszej z rekrutowanych osób ankietę uzyskiwał kontakt do kolejnego respondenta. Zabieg taki w metodologii doboru próby określa się jako technikę tzw. „kuli śniegowej.” Metodę tę stosujemy w wypadku badań, w których populacja badana składa się z jednostek nietypowych, do których bardzo trudno jest dotrzeć.

Kodowanie danych - po wprowadzeniu danych ze wszystkich kwestionariuszy otrzymaliśmy elektroniczną bazę danych w formacie Excel, który umożliwia dokonywanie analiz. Pytania otwarte zostały zakodowane. Kodowanie polegało na przypisaniu każdej słownej odpowiedzi respondenta lub jej fragmentowi wartości liczbowej. Odpowiedzi w pytaniach M4 i M5, dotyczących wykonywanego i wyuczonego zawodu były kodowane na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Działalności przygotowanej przez MPIPS (na rok 2007). Klasyfikacja ta była wykorzystywana podczas poprzednich pomiarów (2006 i 2007), Wykonawca pozostał przy niej ze względu na możliwość porównywania danych

Metoda analizy danych. Jednostki badania były analizowane ze względu na najważniejsze współzależne cechy (zmienne). W przypadku prowadzonego badania cechy te, pozwalały na pogrupowanie respondentów ze względu na: 3 grupy migrantów, płeć, wykształcenie, wiek, wyuczony zawód, wykonywany zawód, stan cywilny, dochód gospodarstwa domowego, dochód własny, liczba osób zamieszkujących gospodarstwo domowe, wielkość miejscowości zamieszkania, a także znajomość języków obcych.

Weryfikacja hipotez. W ramach projektu założono następujące hipotezy, które były weryfikowane podczas badania:

- i. Wśród motywów wyjazdów zarobkowych poza granicę Polski dominują motywy czysto ekonomiczne;
- ii. Większość osób mających zamiar wyjechać z Polski w celach zarobkowych nie nosi się z zamiarem pozostania poza granicami kraju na stałe;
- iii. Im wyższy poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych tym większa gotowość do pozostania za granicą na stałe i tym większe znaczenie czysto profesjonalnych motywów wyjazdu (takich jak szanse na rozwój osobisty, na szybszą karierę zawodową itp.);
- iv. Im niższy poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych respondentów, tym większa gotowość do podejmowania za granicą pracy niezgodnej z własnymi kwalifikacjami;
- v. Większość osób zamierzających wyjechać z kraju w celach zarobkowych nie przygotowuje się do tego w specjalny sposób, ani nie korzysta z żadnych form pośrednictwa;
- vi. Większość osób, które noszą się z zamiarem wyjazdu z Polski w celach zarobkowych będzie przekazywać część zarobionych za granicą pieniędzy do Polski (na bieżące potrzeby najbliższych);
- vii. Większość osób, które noszą się z zamiarem wyjazdu z Polski w celu podjęcia pracy zarobkowej chcą inwestować zarobione pieniądze w kraju a nie za granicą.

Hipotezy weryfikowane były za pomocą testów statystycznych:

- Chi-kwadrat – test statystyczny opracowany do oceny, czy różnica pomiędzy liczebnościami otrzymanymi, a liczebnościami oczekiwanymi na podstawie modelu teoretycznego jest istotna statystycznie. Wyniki testu pozwalają podjąć decyzję, czy liczebności poszczególnych kategorii są jednakowe, czy rozkład jest rozkładem normalnym lub czy dwie zmienne są niezależne;

- V Cramera – miara siły związku; przyjmuje wartości pomiędzy 0 i 1. Wartości bliskie zero wskazują na słaby związek pomiędzy zmiennymi wierszowymi i kolumnowymi, a bliskie 1 na silny związek pomiędzy tymi zmiennymi. Współczynnik ten został wykorzystany do mierzenia siły związku w przypadku tablic o różnych wielkościach, co umożliwia porównanie kilku współczynników z różnych pytań;
- Test Z – test weryfikacji hipotez, dla grup niezależnych – do zbadania różnic istniejących pomiędzy dwoma niezależnymi od siebie grupami – w wypadku naszego badania np. osób o różnym statusie (pracujący, uczący się czy bezrobotny) lub różnych grup zawodowych.

2.2. Opis zastosowanych technik badawczych

Metoda analizy danych wtórnych – (Desk Research ang.). Analiza źródeł wtórnych polega na poszukiwaniu tych danych, które już istnieją, a które po zagregowaniu i przetworzeniu będą stwarzać możliwości do wyciągania nowych wniosków na żądany temat. Ich zastosowanie ma charakter głównie eksploracyjny tj. polegający na wstępnym rozpoznaniu problemu lub zjawiska badawczego. Dane wtórne a tym samym informacje, które zostały już raz zebrane i przetworzone przez zewnętrzne instytucje mogą niekiedy w pełni zaspokoić potrzeby informacyjne, bez konieczności realizacji badań pierwotnych.

Badania pierwotne - wywiady z wykorzystaniem kwestionariusza. W badaniu zastosowana została technika wywiadu bezpośredniego. Badanie to podlega standaryzowanej technice badawczej. Kwestionariusz zaś jest formularzem zawierającym pytania z określoną (zarysowaną w nich) problematyką. Pytania te zostały odczytywane respondentowi przez ankietera w odpowiednio przyjętej kolejności.

Budowa kwestionariusza wywiadu. Kwestionariusz składał się z części pre-rekrutacyjnej (część pierwsza), merytorycznej (część główna), metryczkowej i ewidencyjnej. W części merytorycznej znalazły się pytania dotyczące samego przedmiotu badania. Metryczka zawierała m.in. podstawowe informacje o jednostce badania – w tej części kwestionariusza znalazły się pozycje dotyczące informacji o respondentach, takie jak: płeć, wykształcenie, wiek, wyuczony zawód, wykonywany zawód, stan cywilny, dochód gospodarstwa domowego, dochód własny respondenta, liczba osób zamieszkujących gospodarstwo domowe, znajomość języków obcych. Część ewidencyjna była wypełniana po zakończeniu badania przez samego ankietera. Zawierała ona informacje potrzebne do kontroli prawidłowości przebiegu badania, w tym: czas i miejsce przeprowadzenia wywiadu, długość trwania rozmowy oraz informacje o respondencie.

Konstrukcja pytań otwartych i zamkniętych. Część merytoryczna kwestionariusza składała się z pytań otwartych i zamkniętych. W pytaniach zamkniętych respondent musiał wybrać jedną z przedstawionych odpowiedzi. Pytania otwarte pozostawiały respondentowi całkowitą swobodę odpowiedzi.

2.3. Opis nadzoru i kontroli badań

Kontrola badań Badania realizowane przez Public Profits Sp. z o.o. dostosowane są do standardów określonych przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku jak również są zgodne z założeniami Programu Kontroli Jakości Pracy Ankieterów, który definiuje minimalne normy jakości pracy w zakresie organizacji Działu Realizacji oraz sieci terenowej, rekrutacji ankieterów i koordynatorów, ich szkolenia, nadzoru, a także kontroli poprawności wykonanej przez nich pracy.

Firma Public Profits Sp. z o.o. zobowiązała się do przeprowadzenia kontroli pracy ankieterów, pomiędzy 15% respondentów i przedstawienia Zleceniodawcy pisemnego raportu o wynikach z kontroli. Zobowiązała się również do przedstawienia Zleceniodawcy na żądanie, raportów ze stanu realizacji przedmiotu zamówienia. Raport taki został przedstawiony dnia 17 marca 2009 roku. Do raportu została również załączona (jako osobny dokument) ewaluacja dokonana przez niezależnego eksperta.

Ponadto, celem zapewniającym wysoką jakość pracy ankierskiej, a co za tym idzie zebranych wyników, było przeprowadzenie jednoosobowego szkolenia dla koordynatorów regionalnych na podstawie dostarczonych ma-

teriałów i szczegółowych instrukcji, (dostarczonych przez Kierownika Projektu). Kontrola badania obejmowała ankietę, koordynatora i agencję badawczą. Poniżej przedstawiamy szczegóły kontroli dot. każdego z ogniw procesu badawczego:

* Ankieter – kontrola poprawności i kompletności wypełnionego kwestionariusza, karty realizacji badań (dalej KRB), w przypadku IDI kontrola jakości nagrania, kompletności kwestionariusza rekrutacyjnego oraz poruszonych wątków badawczych;

* Koordynator – kontrola zgodności założeń próby oraz realizacji zgodnie z dyrektywami zawartymi w instrukcji, merytoryczna analiza wypełnionych kwestionariuszy. W momencie, kiedy zebrany materiał budzi wątpliwości koordynator wyjaśnia swoje wątpliwości w bezpośrednim kontakcie z respondentem (osobiście lub telefonicznie);

* Agencja badawcza – pilotaż jako kontrola jakości narzędzia, na etapie wprowadzania, realizacji w terenie i przetwarzania - kontrola rzetelności pracy ankieterskiej;

* Kontroler – niezależna, niepowiązana z agencją badawczą i ankieterami osoba, przeprowadzająca kontrolę telefoniczną 15% wszystkich zrealizowanych wywiadów, nie później niż 2 tygodnie po zakończeniu realizacji. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek uchybień w toku kontroli ankietera - mogących podważyć rzetelność wykonanej przez niego pracy - przeprowadzana jest kontrola 100% wywiadów. W przypadku potwierdzenia nierzetelności zrealizowane wywiady podlegają powtórnej realizacji i nie zostają włączone do zbioru. Ankieter zaś zostaje skreślony z listy współpracowników firmy badawczej.

W trakcie wywiadu kontrolnego zadawano wybrane pytania z wywiadu zasadniczego w celu potwierdzenia prawidłowego doboru respondenta. Z kolei w celu sprawdzenia poprawności realizacji wywiadu, kontroli podlegała:

- kompletność zadania respondentowi wszystkich pytań (wg relacji respondenta);
- czas trwania wywiadu (wg relacji respondenta);
- przestrzeganie procedur realizacji badania (przedstawienie ewentualnych kart wizualnych);
- stopień przygotowania ankietera do realizacji badania i ocena pracy ankietera przez respondenta;
- miejsce realizacji wywiadu.

Kontrola badania - sprawozdanie

W wyniku przeprowadzonej kontroli telefonicznej do powtórnej realizacji przekazano 10 wywiadów. Kontroli poddano 15% próby czyli 120 losowo wybranych respondentów, proporcjonalnie do ilości zrealizowanych wywiadów u każdego ankietera.

Kontrolę telefoniczną przeprowadziła osoba nie związana z firmą badawczą oraz ankieterami. Respondentów pytano o wielkość miejscowości, w której mieszkają, oraz o to, czy pracowali już za granicą i czy planują i kiedy. W wyniku kontroli do ponownej realizacji przekazano 11 wywiadów z racji nie potwierdzenia udziału w badaniu przez respondentów.

2.4. Sprawozdanie z realizacji badań w terenie

Przeprowadzone przez Instytut badanie w terenie było realizowane w dniach od 17 lutego do 17 marca 2009 roku. Pracę 13 ankieterów w podregionie szczecińskim i 4 w podregionie koszalińskim nadzorowało 2 koordynatorów. Ankieterzy nie zgłaszali problemów realizacyjnych, jedynie informacje o uzyskanych dochodach oraz oszczędnościach poczynionych w związku z wyjazdem spotykały się z niechęcią respondentów. Odmowy podania danych kontaktowych wynikały głównie z obawy respondentów przed kontrolą, część z nich określało swoją pracę jako „pracę na czarno” i dawało do zrozumienia, że nie chcieliby mieć problemów z Urzędem Skarbowym. Mimo zapewnień ankieterów o poufności i nie łączeniu wywiadu z danymi kontaktowymi – respondenci odmawiali udziału w badaniu.

3. Analiza danych wtórnych

3.1. Założenia wstępne

Oszacowanie wielkości migracji zarobkowej przysparza wiele trudności, które w znacznej mierze wynikają z metodologii badań na migracjami, co szczególnie wyraźne jest w przypadku Statystyki Publicznej, która w przypadku zakresu danych dotyczących migracji zagranicznych odnosi się do wyjazdów na pobyt stały, definiowanych jako „migracje związane z dokonaniem w biurze ewidencji ludności:

- zameldowania na pobyt stały po przybyciu z innego miejsca w kraju lub z zagranicy,
- wymeldowania związanego z wyjazdem za granicę na pobyt stały¹.

Takie pojmowanie zjawiska migracji wyklucza zobrazowanie rzeczywistej skali zjawiska poprzez pominięcie w statystykach wyjazdów krótkoterminowych oraz nierejestrowanych (nie związanych z zameldowaniem i wymeldowaniem), co znacząco zaniża realną skalę zjawiska. Zaznaczyć należy, iż metodologia ta w znacznej mierze wymuszona jest charakterem zjawiska migracji, które nadal pozostaje poza możliwością dokładnego ujęcia przez statystkę.

W niniejszym opracowaniu zjawisko migracji analizowane było (o ile nie występowały ograniczenia w dostępności danych) w zestawieniu lat: 2007, 2006 oraz 2003. Umożliwiło to porównanie danych rok do roku (2007 i 2006) oraz zaobserwowanie zmian w stosunku do okresu sprzed akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej. Wstąpienie do UE przyniosło dla polskich pracowników szereg zmian: zmianie uległy kierunki i czas migracji, powszechne stały się nierejestrowane wyjazdy w celach zarobkowych, jednakże z wyraźną, choć z bliżej nieokreśloną w czasie chęcią powrotu do Polski.

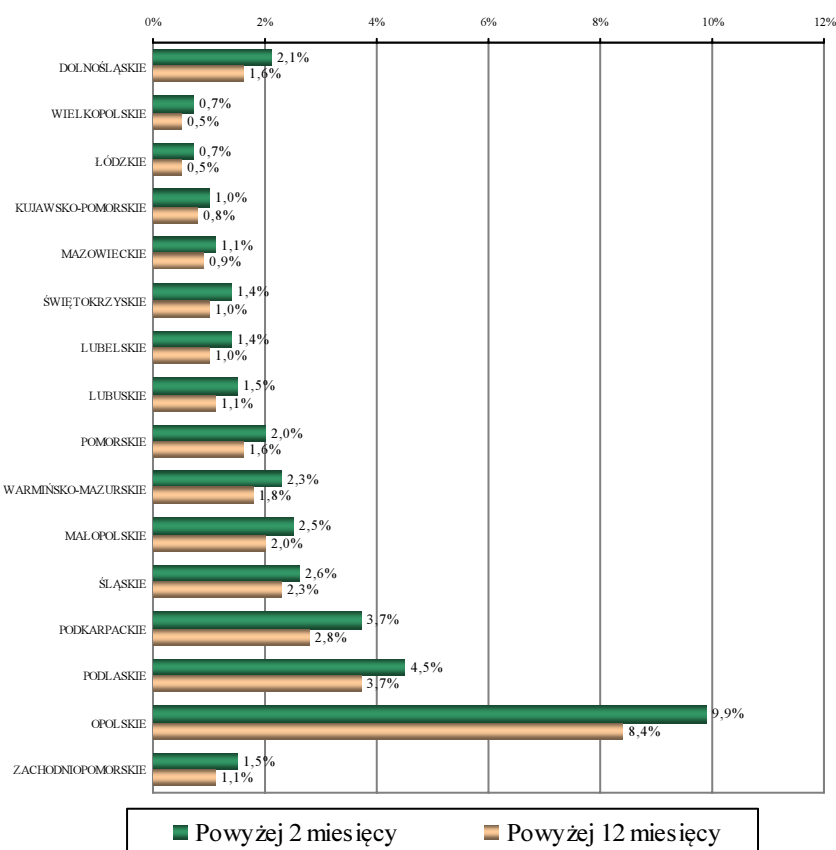
3.2. Wielkość migracji

Rzeczywistą miarę zjawiska migracji dostarczają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, po raz ostatni przeprowadzonego w roku 2002, gdyż wyniki tego badania uwzględniają wyjazdy czasowe, nie wiążące się z wymeldowaniem, choć uwzględniane są wyłącznie wyjazdy trwające powyżej okresu dwóch miesięcy.

W roku 2002 poza granicami Polski powyżej 2 miesięcy przebywało 786 085 osób, z czego 626 190 osób przebywało poza granicami kraju przez okres co najmniej 12 miesięcy. Zarówno w przypadku osób przebywających poza granicami kraju przez okres powyżej 2 miesięcy, jak i co najmniej roku, większy odsetek stanowiły kobiety, które w obu przypadkach stanowiły 54% ogółu emigrantów. Pod względem liczby osób przebywających za granicą powyżej dwóch miesięcy województwo zachodniopomorskie z liczbą 25 426 osób zajmuje jedenastą pozycję wśród pozostałych województw – największa liczba emigrantów pochodzi z województwa śląskiego, opolskiego i małopolskiego; najmniejsza natomiast z województw: lubuskiego, łódzkiego oraz świętokrzyskiego. W przypadku województwa zachodniopomorskiego liczba kobiet przebywających na emigracji, tak jak średnia dla kraju, była wyższa niż liczba mężczyzn, i wynosiła, w przypadku osób pozostających na emigracji powyżej dwóch miesięcy ponad 58% ogółu, natomiast w przypadku pozostających poza granicami kraju przez okres co najmniej roku odsetek ten był jeszcze wyższy i wynosił blisko 60%. [Źródło: NSP GUS].

W roku 2002 na emigracji trwającej powyżej dwóch miesięcy przebywało 1,5% ludności województwa, co lokuje zachodniopomorskie na dziewiątej pozycji wśród pozostałych województw. Poniższy wykres 1 prezentuje odsetek liczby emigrantów przebywających za granicą powyżej 2 miesięcy oraz powyżej roku w odniesieniu do całkowitej liczby mieszkańców. Najwyższy odsetek, zarówno w przypadku osób przebywających za granicą powyżej okresu 2 miesięcy, jak i co najmniej roku, posiada województwo opolskie. Najniższy odsetek przypadał natomiast na województwa wielkopolskie oraz łódzkie. [Źródło: NSP GUS].

Wykres 1. Odsetek liczby emigrantów przebywających za granicą powyżej 2 miesięcy oraz powyżej roku w odniesieniu do całkowitej liczby mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższy odsetek osób przebywających na emigracji z terenu województwa zachodniopomorskiego przez okres powyżej dwóch miesięcy, wynoszący 66,5% ogółu emigrantów tego typu, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym² mobilnym³. Osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym⁴ stanowiły blisko 19% migrantów, natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym⁵ stanowiły ponad 11% ogółu osób przebywających za granicą przez okres dłuższy niż dwa miesiące. Najmniej liczną grupę pozostającą poza granicami kraju były osoby w wieku poprodukcyjnym⁶ - osoby te stanowiły blisko 4% ogółu osób będących na emigracji przez okres co najmniej dwóch miesięcy. W przypadku osób pozostających na emigracji przez okres dłuższy niż 12 miesięcy, rozkład poszczególnych grup wynikających z wieku ekonomicznego rozkładał się w zbliżony sposób, przy czym zauważyć należy, iż niewielkiemu zwiększeniu uległ odsetek najmłodszych osób w wieku przedprodukcyjnym. Oznaczać to może, iż osoby, które pozostają na emigracji przez dłuższy okres czasu chętniej sprowadzają swoje dzieci do kraju, w którym obecnie przebywają. [Źródło: NSP GUS].

Najczęstszą przyczyną wyjazdów osób przebywających poza granicami kraju przez okres co najmniej dwóch miesięcy z terenu województwa zachodniopomorskiego była chęć podjęcia pracy – było to uznane za główny cel wyjazdu przez blisko 40% osób pozostających na emigracji przez okres co najmniej dwóch miesięcy. Porównywalnie częstą przyczyną były sprawy rodzinne, którą zadeklarowało 36,7% emigrantów. Natomiast w przypadku emigrantów pozostających na emigracji przez okres co najmniej roku sprawy rodzinne były najczęstszą przyczyną zamiesz-

²Wiek produkcyjny - ludność w wieku zdolności do pracy tj. mężczyźni w wieku 18 - 64 lat, kobiety - w wieku 18 - 59 [Źródło: GUS].

³Wiek mobilny - ludność w wieku 18 - 44 lata (włącznie) [Źródło: GUS].

⁴Wiek niemobilny - mężczyźni w wieku od 45 do 64 lat (włącznie), kobiety od 45 do 59 lat (włącznie) [Źródło: GUS].

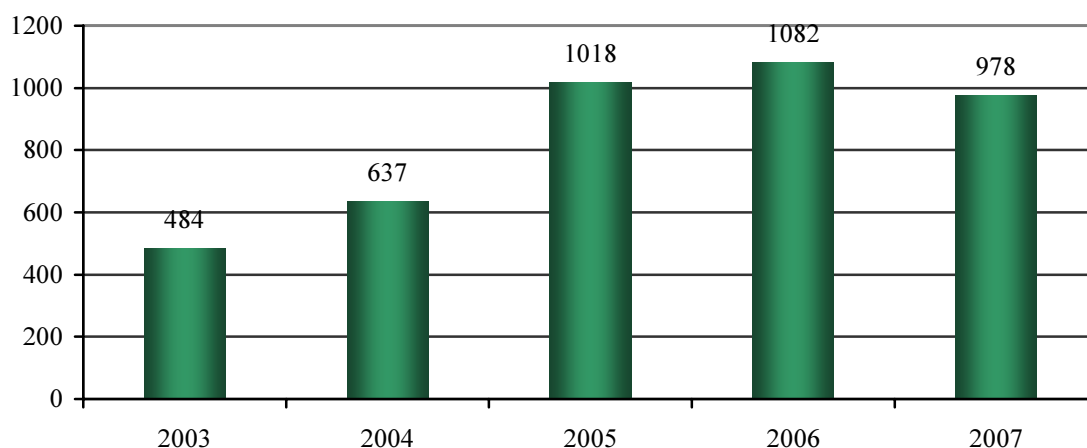
⁵Wiek przedprodukcyjny - ludność, która nie osiągnęła wieku zdolności do pracy, tj. ludność w wieku 0 - 17 lat [Źródło: GUS].

⁶Wiek poprodukcyjny - ludność w wieku tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej [Źródło: GUS].

kiwania poza granicami kraju (zadeklarowało to ponad 41% emigrantów tego typu), natomiast kwestie związane z zatrudnieniem zadecydowały o emigracji w przypadku niespełna 37% osób. [Źródło: NSP GUS].

Dane określające wielkość migracji za pomocą zameldowań oraz wymeldowań zawierają szereg przekłamań będących następstwem założeń metodologicznych, które w znacznej mierze zniekształcają skalę zjawiska migracji. Badanie te są jednakże użyteczne, gdyż pozytywnie odwzorowują trendy związane z kierunkiem i zainteresowaniem migracjami wśród mieszkańców. W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego nastąpił spadek liczby wymeldowań w stosunku do roku 2006 z wysokości 1082 osób które opuściły województwo w roku 2006 do 978 osób w roku 2007. Odsetek ten rósł nieustannie od roku 2003 aż do roku 2007, kiedy to nastąpił spadek w stosunku do roku poprzedzającego, choć już w roku 2006 widoczne było zahamowanie dynamiki wzrostu liczby osób wymeldowujących się z terenu województwa zachodniopomorskiego w odniesieniu do lat poprzednich. [Źródło: BDR GUS].

Wykres 2. Wymeldowania w woj. zachodniopomorskim w latach 2004-2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

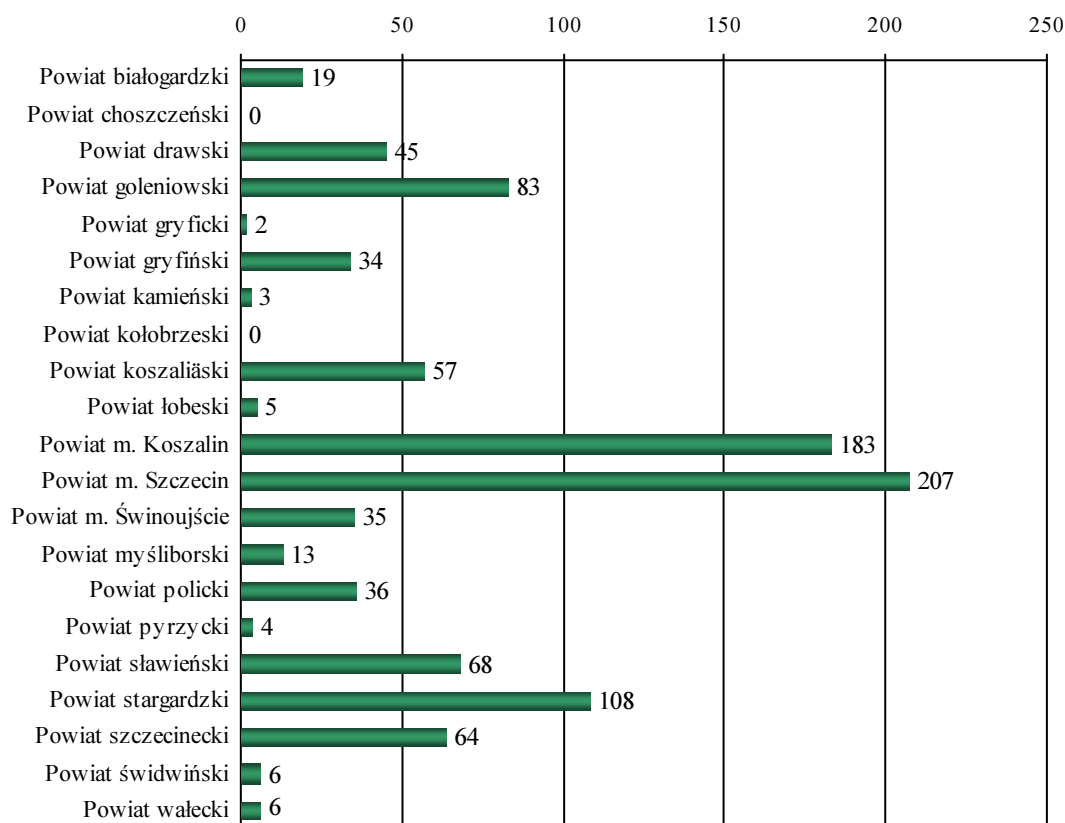
Od roku 2004 można zauważyć również tendencję wzrostową w przypadku liczby zameldowań, co może świadczyć o zwiększającej się liczbie osób powracających z zagranicznej migracji. W roku 2005 liczba ta wynosiła 335 osób, w roku 2007 wzrosła do 751 osób. Liczba osób powracających z zagranicznej emigracji w roku 2007, w porównaniu do roku 2005, wzrosła o 224%. [Źródło: BDR GUS].

Wśród podregionów województwa zachodniopomorskiego, w roku 2007 więcej emigrantów wyjechało z terenu podregionu szczecińskiego (530 osób) niż z podregionu koszalińskiego (448 osób). Jednakże w roku 2006 różnica ta była znacznie większa – z podregionu szczecińskiego wyjechało 758 osób, podczas gdy z terenu podregionu koszalińskiego 324. W roku 2007, porównując dane rok do roku, emigracja na terenie podregionu szczecińskiego, zmniejszyła się o 30%, natomiast na terenie podregionu koszalińskiego zwiększyła o 38%. W roku 2003, a więc w okresie przedakcesyjnym w struktury UE, wielkość oficjalnej emigracji była znacznie mniejsza i wynosiła w przypadku podregionu szczecińskiego 277 osób, natomiast w przypadku podregionu koszalińskiego 202 osoby. Może to świadczyć o znacznym wpływie rozwiązań legislacyjno-prawnych, które poprzez ułatwienie wejścia na zagraniczny rynek pracy, w znacznej mierze przyczyniły się zarówno do zmiany kierunków migracji, jak i skali samego zjawiska. [Źródło: dane US w Szczecinie].

W powiatach województwa zachodniopomorskiego najwyższą liczbę emigrantów zanotowano w powiecie grodzkim Szczecin (207 osób), w powiecie grodzkim Koszalin (183 osób) oraz w powiecie stargardzkim (108 osób).

Brak migrantów w roku 2007 odnotowanie na terenie dwóch powiatów: choszczeńskiego i kołobrzeskiego. Szczegółowe dane prezentujące wysokość migracji w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w roku 2007 prezentuje wykres. [Źródło: dane US w Szczecinie].

Wykres 3. Liczba wymeldowań w związku z migracją zagraniczną wg powiatów województwa zachodniopomorskiego w roku 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomiędzy latami 2003, 2006 oraz 2007 widać istotne wahania w wielkości migracji na terenie powiatów województwa zachodniopomorskiego. Największe rozbieżności występują na terenie powiatów grodzkich: Koszalin, Szczecin i Świnoujście, jednakże wysoka rozbieżność w znacznej mierze jest następstwem wysokiej liczby migrantów, co z kolei wynika z relatywnie dużej liczby mieszkańców (są to najludniejsze miasta w województwie). Szczegółowe dane z podziałem na analizowane lata prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Liczba wymeldowań w latach 2003, 2006 oraz 2007 w powiatach woj. Zachodniopomorskiego.

Nazwa powiatu	2003	2006	2007
Powiat białogardzki	13	13	19
Powiat choszczeński	13	2	0
Powiat drawski	7	0	45
Powiat goleniowski	15	76	83
Powiat gryficki	19	3	2
Powiat gryfiński	5	12	34

Powiat kamieński	9	2	3
Powiat kołobrzeski	0	0	0
Powiat koszaliński	17	43	57
Powiat łobeski	15	20	5
Powiat m. Koszalin	76	248	183
Powiat m. Szczecin	94	232	207
Powiat m. Świnoujście	16	158	35
Powiat myśliborski	31	69	13
Powiat policki	9	59	36
Powiat pyrzycki	4	3	4
Powiat sławieński	1	18	68
Powiat stargardzki	47	122	108
Powiat szczecinecki	58	0	64
Powiat świdwiński	12	0	6
Powiat wałecki	18	2	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

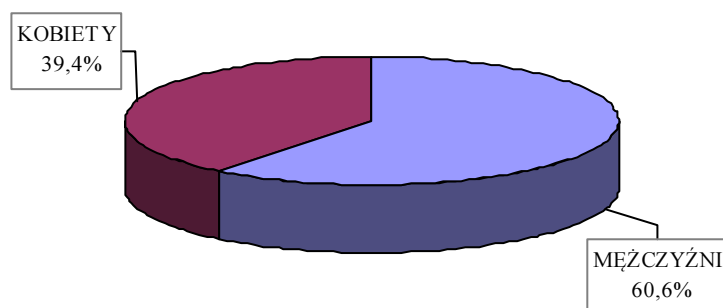
Saldo migracji, w przeliczeniu na 1 000 ludności w roku 2007 było dodatnie w sześciu powiatach województwa zachodniopomorskiego, przy czym najwyższe było w powiecie polickim i wynosiło blisko 21 osób na 1 000 ludności, co związane jest z rozwojem przemysłu na obszarze tego powiatu, a co za tym idzie relatywnie niskim bezrobociem oraz najwyższym wśród pozostałych powiatów województwa zachodniopomorskiego poziomem średnich płac brutto. Najwyższe saldo ujemne było na terenie powiatu świdwińskiego i wynosiło -8,2 osoby na 1 000 ludności. [Źródło: dane US w Szczecinie].

3.3. Portret migranta

W roku 2007 z terenu województwa zachodniopomorskiego wyjechało 978 osób, z czego blisko 61 % stanowili mężczyźni, co przedstawione jest na wykresie 4.

Wykres 4. Liczba migrantów województwie zachodniopomorskim w roku 2007 z podziałem na płeć.

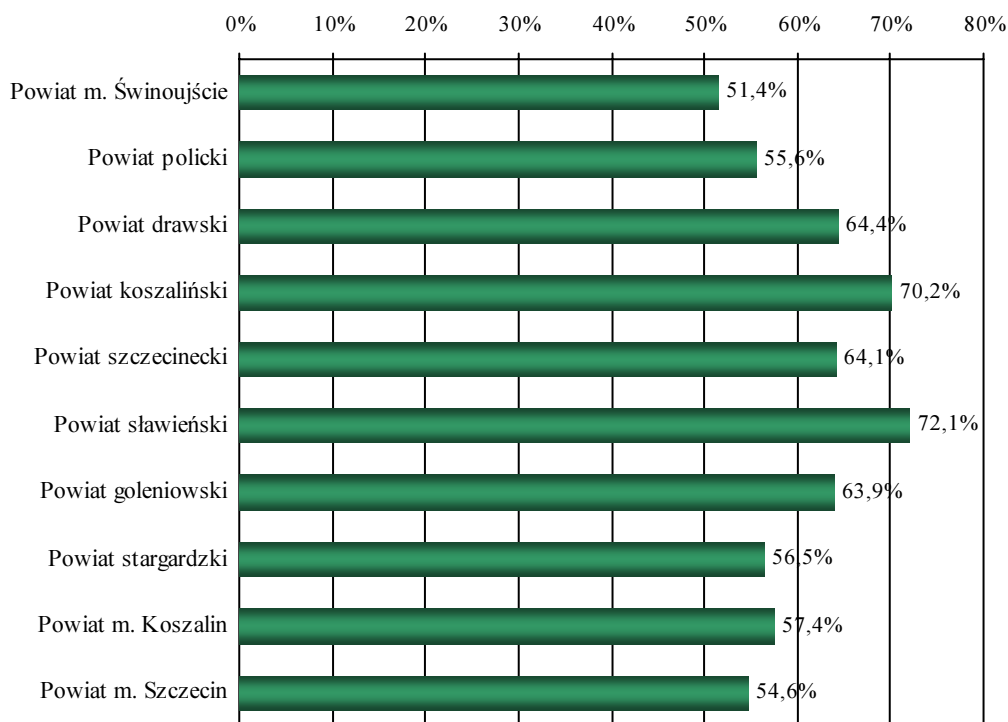
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie.

Odsetek mężczyzn wśród migrantów z terenu województwa zachodniopomorskiego był nieco wyższy niż średnia krajowa, wynosząca blisko 59%. Na terenie podregionu szczecińskiego odsetek mężczyzn, wynoszący 58% był niższy niż odsetek ten na terenie podregionu koszalińskiego, gdzie wynosił on 63%.

Wśród powiatów województwa zachodniopomorskiego występuje znaczne zróżnicowanie migrantów ze względu na płeć. Wśród 10 powiatów o największej liczbie osób wyjeżdżających za granicę, najniższy odsetek mężczyzn, wynoszący 51%, występował na terenie powiatu grodzkiego Świnoujście; najwyższy natomiast, wynoszący 72%, na terenie powiatu sławieńskiego. Na terenie pozostałych powiatów liczba migrantów nie przekraczała 35 osób, przez co następowały duże wahania wynikające z niskiej liczebności osób wyjeżdżających za granicę, co w znaczący sposób utrudniało porównania międzywojewódzkie. Odsetek mężczyzn wśród migrantów z dziesięciu powiatów o największej liczbie osób wyjeżdżających za granicę prezentuje wykres 5.

Wykres 5. Odsetek mężczyzn wśród osób wyjeżdżających za granicę z obszaru dziesięciu powiatów woj. zachodniopomorskiego o największej liczbie migrantów w roku 2007

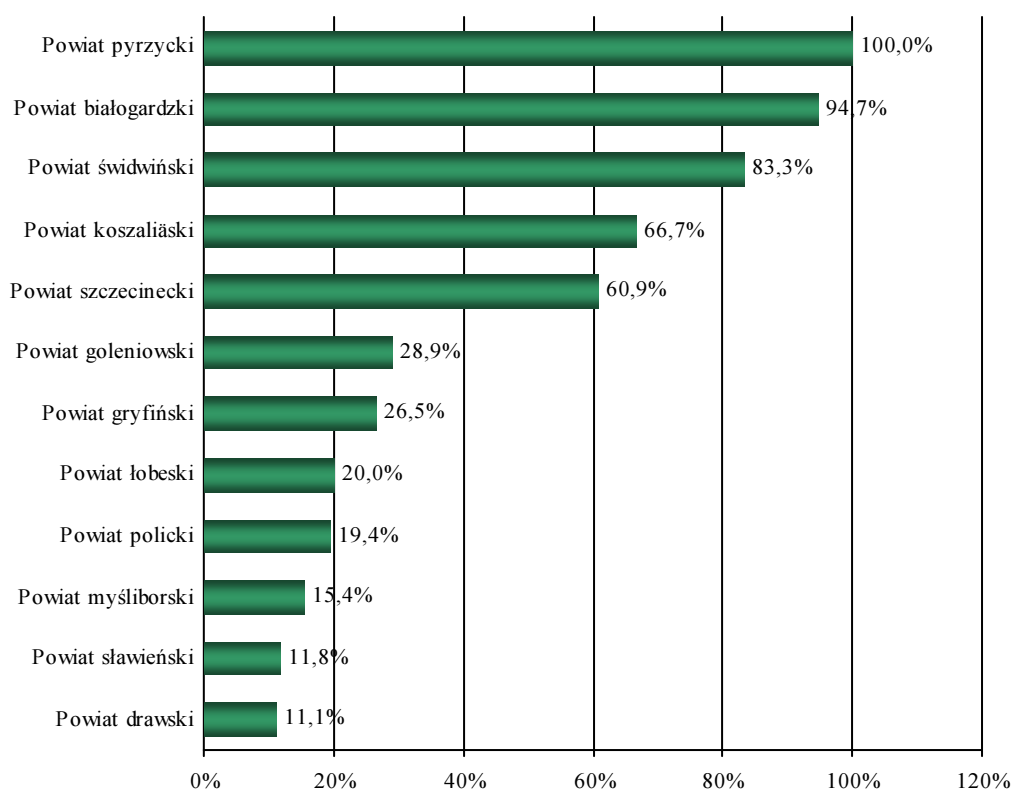
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W roku 2007 migranci z terenów wiejskich na terenie województwa zachodniopomorskiego stanowili ponad 16% ogółu osób które wymeldowały się z powodu zagranicznego wyjazdu. To znacznie więcej niż w roku 2006, kiedy to migranci stanowili ponad 7% ogółu mieszkańców województwa zachodniopomorskiego wyjeżdżających za granicę, co może świadczyć o zwiększonej mobilności i zainteresowaniu migracjami wśród mieszkańców terenów wiejskich.

Większość emigrujących mieszkańców wsi pochodzi z terenu podregionu koszalińskiego – na terenie tego powiatu 25% ogółu migrantów pochodzi z terenów wiejskich, podczas gdy na terenie podregionu szczecińskiego odsetek ten wynosi jedynie 9%. Szczegółowe dane dotyczące odsetka migrantów wiejskich wśród ogółu mieszkańców w powiatach województwa zachodniopomorskiego wyjeżdżających za granicę prezentowane są na wykresie 6.

Wykres 6. Odsetek migrantów pochodzących z terenów wiejskich w powiatach woj. Zachodniopomorskiego w roku 2007

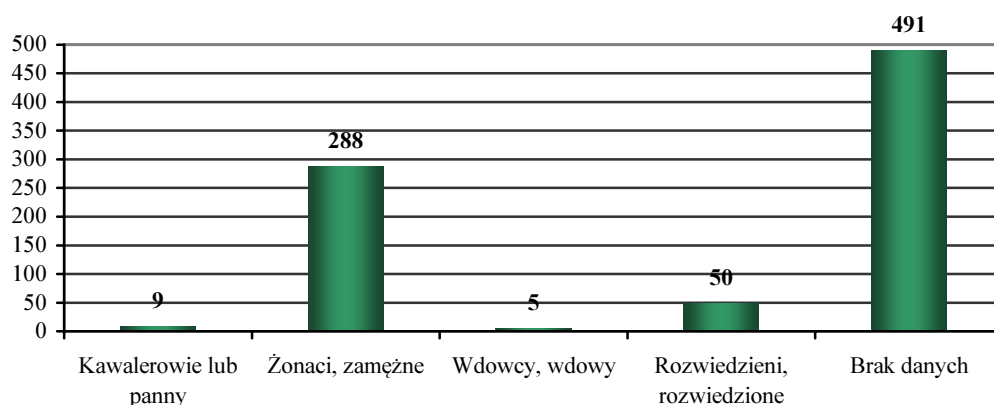
Pozostałe powiaty – wszyscy migranci pochodzili z terenów wiejskich lub brak migrantów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stan cywilny migrantów w wieku 15 lat i więcej, ze względu na braki w danych, jest trudny do określenia – ponad 58% migrantów w wieku 15 lat i więcej nie posiadało zdefiniowanego stanu cywilnego. Wśród migrantów, których stan cywilny był znany, dominowały osoby będące w związku małżeńskim. Najmniej liczne grupy to wdowy i wdowcy raz osoby stanu wolnego, choć należy ponownie zaznaczyć, że sytuacja ta, ze względu na braki danych, w sposób znaczący zakrzywia wyniki i nie obrazuje w sposób zadowalający stanu faktycznego. Liczebności poszczególnych grup według podziału na stan cywilny migrantów w roku 2007 prezentuje wykres 7.

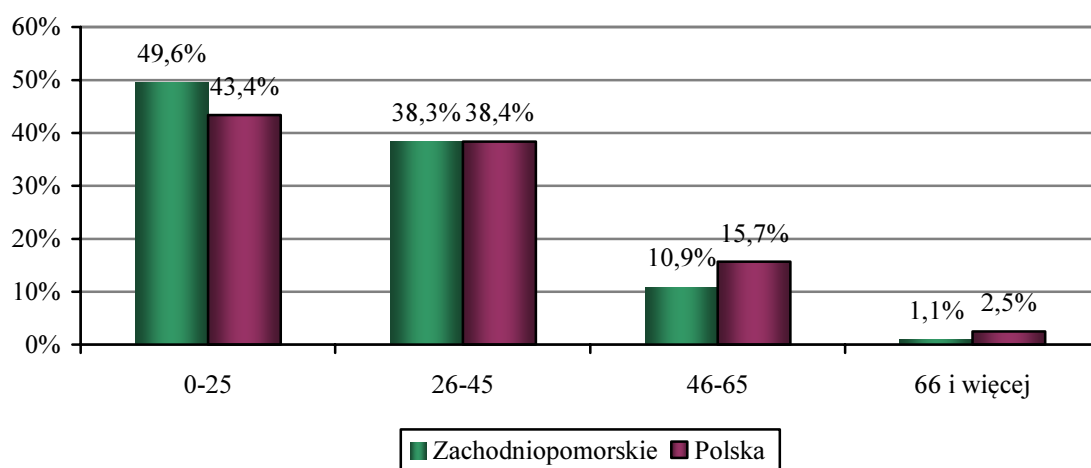
Wykres 7. Stan cywilny migrantów w wieku 15 lat i więcej z terenu województwa zachodniopomorskiego w roku 2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie.

Średni wiek migrantów na terenie województwa zachodniopomorskiego jest nieco niższy niż średnia krajowa wieku migrantów – na terenie województwa zachodniopomorskiego grupa najmłodszych emigrantów, licząca do 25 lat, stanowiła większy odsetek ogółu niż ta sama grupa liczona średnia dla całego kraju (była to także najbardziej liczna grupa spośród innych grup na terenie województwa i liczyła blisko 50% ogółu emigrantów z terenu województwa) oraz relatywnie mniej liczna była grupa najstarszych emigrantów w wieku 65 lat i więcej. Dokładne odsetki poszczególnych grup wiekowych na terenie województwa zachodniopomorskiego, jak i całego kraju prezentuje wykres 8.

Wykres 8. Stan cywilny migrantów w wieku 15 lat i więcej z terenu województwa zachodniopomorskiego w roku 2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Szczecinie

3.4. Kierunek migracji zagranicznych

Zgodnie z wynikami ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego, przeprowadzonego w roku 2002, poza granicami kraju przebywało ponad 786 tys. mieszkańców Polski, z czego ponad 626 tys. przez okres co najmniej roku. Najwięcej Polaków przebywało w krajach takich jak:

- Niemcy (294 tys.),
- USA (158 tys.),
- Włochy (39 tys.),
- Kanada (29 tys.),
- Wielka Brytania (24 tys.),
- Francja (21 tys.).

Kierunki i czas migracji Polaków uległ zmianie w roku 2004, kiedy to nastąpiła akcesja w strukturę Unii Europejskiej, co wiązało się z szeregiem zmian prawo-formalnych redefiniujących sytuację migrantów na europejskim rynku pracy. Od momentu akcesji migranci mogli podejmować pracę w obrębie trzech państw: Wielkiej Brytanii, Irlandii oraz Szwecji. Kolejne rynki pracy otworzyły następujące kraje:

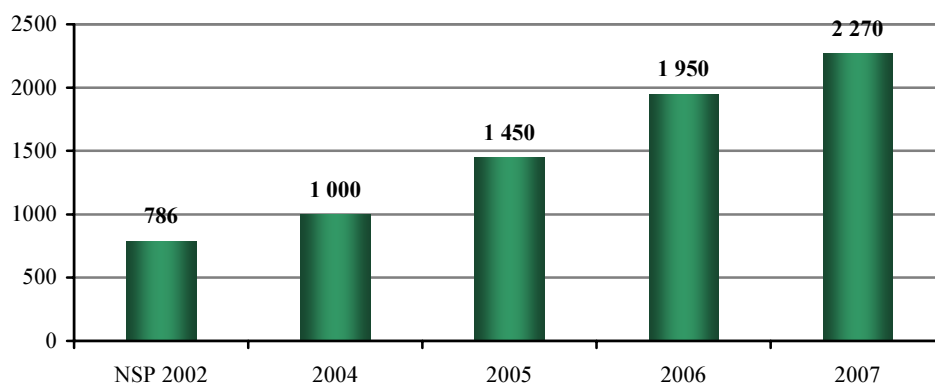
- Finlandia, Portugalia, Grecja oraz Hiszpania (od 1-go maja 2006 r.),
- Włochy (od 31 lipca 2006 r.),
- Holandia (od 1-go maja 2007 r.),
- Luksemburg (1-go listopada 2007 r.).

W roku 2007 także władze niemieckie otworzyły wolny rynek pracy dla polskich inżynierów (specjalistów od budowy maszyn i pojazdów oraz elektrotechników), a także wprowadziły znaczne ułatwienia dla zagranicznych absolwentów niemieckich uczelni przy poszukiwaniu pracy po uzyskaniu dyplomu. Z dniem 1 lipca 2008 roku zostały zniesione również wszystkie ograniczenia w dostępie do rynku pracy dla Polaków we Francji. [Źródło: Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2007, GUS].

Szacunek wielkości emigracji, przygotowany przez GUS, nie uwzględnia migracji sezonowych, trwających przeważnie do trzech miesięcy, co za sprawą ułatwień formalno-prawnych wynikających z akcesji Polski w struktury UE powoduje, iż migracje te nie są rejestrowane. Dane za 2007 r. dotyczą liczby osób przebywających czasowo za granicą powyżej 3 miesięcy, natomiast dane do 2006 r. obejmują osoby przebywające czasowo powyżej 2 miesięcy. Zmiana jest podyktowana faktem, że bieżące polskie badania statystyczne, na których m.in. oparto szacunek uwzględniają okres nieobecności powyżej 3 miesięcy. Kryterium czasowe powyżej 3 miesięcy zostało wprowadzone do badań statystycznych w 2006 roku w związku z nowelizacją Ustawy z dn. 14 lipca 2006 o wjeździe na terytorium RP, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich UE i członków ich rodzin. Jednakże podkreślić należy, iż różnice spowodowane zmianą kryterium czasowego jedynie w stopniu znikomym wpływają na zakrzywienie wyników i umożliwiają porównywanie danych w poszczególnych latach. (Dz.U.06.144.1043 z póź. zm). [Źródło: Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2007, GUS].)

W roku 2007 wielkość emigracji z Polski na pobyt czasowy określono według stanu na koniec roku na 2 270 tys. osób. Wartość ta systematycznie rosła od roku 2002, co przedstawia wykres 9.

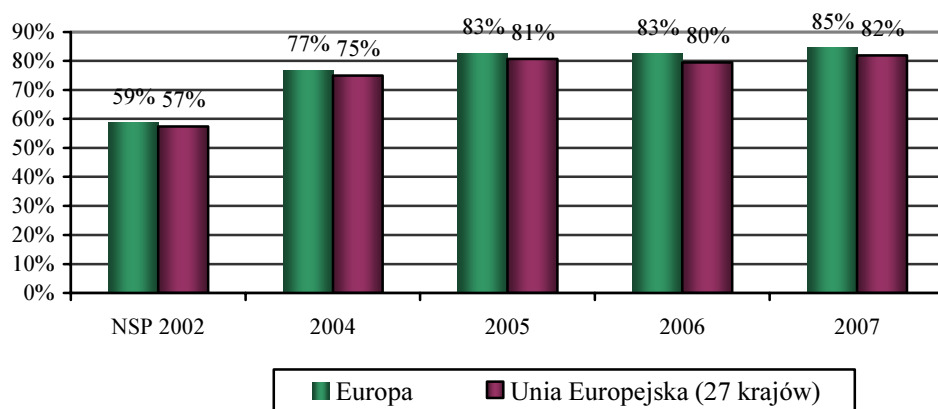
Wykres 9. Emigracja z Polski na pobyt czasowy w latach 2004-2007 w tys. osób.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W okresie od 2004 roku można zauważyć skokowy wzrost migracji na teren pozostałych państw Europy, co wiąże się z akcesją w struktury UE, a więc i korzystnymi dla migrantów zmianami legislacyjno-prawnymi, które w znaczący sposób wpłynęły na wielkość i kierunek migracji. Szczegółowe dane obrazujące odsetek migrantów na teren całej Europy, jak i państw UE z ogółu migrantów obrazuje wykres 10.

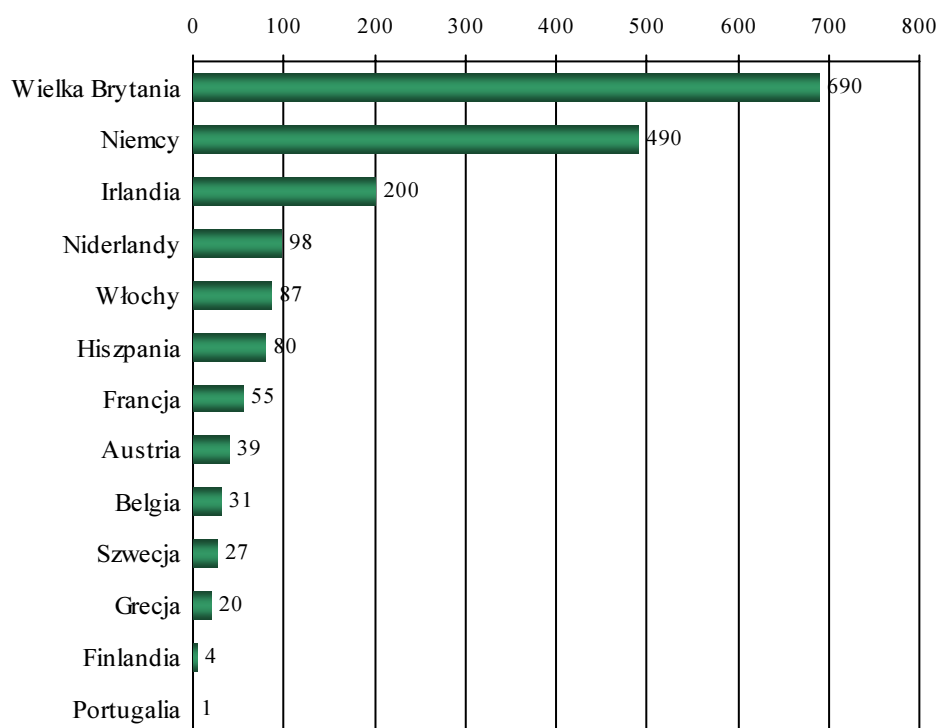
Wykres 10. Odsetek migrantów z Polski na teren całej Europy oraz państw UE z ogółu migrantów w latach 2002-2007.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zmiana prawna regulująca warunki zatrudnienia znacząco wpłynęła także na zainteresowanie migrantów poszczególnymi państwami. Wśród państw Unii Europejskiej, dla których dostępne są dane porównawcze dla analizowanego okresu, największy wzrost odnotowała Irlandia, gdzie liczba emigrantów na pobyt czasowy, według szacunków GUS, zwiększyła się stukrotnie, od wartości 2 tysięcy osób w roku 2002, do 200 tysięcy w roku 2007. Istotną dynamikę odnotowano także na terenie Wielkiej Brytanii, gdzie w roku 2007 szacowana liczba migrantów wynosiła 690 tysięcy osób. Szczególny przypadek stanowią Niemcy, którzy pomimo niewielkiej dynamiki wzrostu liczby emigrantów, w skali bezwzględnej byli drugim krajem pod względem liczby migrantów pracujących sezonowo. Szczegółowe dane dotyczące osób przebywających sezonowo w wybranych krajach UE prezentuje wykres 11.

Wykres 11. Osoby przebywające sezonowo w wybranych krajach UE w roku 2007 w tys. oraz dynamika wzrostu liczby migrantów w roku 2007 w stosunku do roku 2002 (dane NSP).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniżej znajdują się ogólne informacje dotyczące zagranicznych migracji zarobkowych Polaków do krajów będących najczęstszymi kierunkami migracji mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, powstałe w oparciu o raport „Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce” stworzony przez Departament Migracji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Belgia

Oficjalne dane mówią o 20 tys. Polaków pracujących na terenie Belgii, jednakże rzeczywistą liczbę szacuje się na ok. 100 tysięcy, przy czym połowa osób zatrudniona jest w ramach tzw. „szarej strefy”. Ponadto na terenie Belgii zarejestrowanych było, zgodnie z obowiązkiem rejestracji pracowników zagranicznych podejmujących w Belgii pracę tymczasową (LIMOSA) około 17 tysięcy Polaków, co stanowi 12,5% ogółu obcokrajowców zatrudnionych na terenie Belgii, choć ze względu na nieprecyzyjność przepisów regulujących obowiązek rejestracji, dane te okazać się mogą nieprawdziwe. Oszacowaniu liczby obywateli Polski zatrudnionych w Belgii może służyć liczba pozwoleń na pracę, wydawanych w poszczególnych rejonach Belgii w ilości:

- We Flandrii w roku 2007 Polakom wydano 20 550 pozwoleń, najwięcej w zawodach deficytowych.
- W Walonii w roku 2007 Polakom wydano 472 pozwoleń, najwięcej w zawodach deficytowych. Najwięcej w sektorze budowlanym, rolnictwie i przemyśle spożywczym oraz dla pracowników sezonowych zatrudnionych w ogrodnictwie i dla murarzy.

W związku z faktem, iż na terenie Belgii od 1 czerwca 2006 r. wydawanie pozwoleń na pracę w zawodach deficytowych jest znacznie szybsze, w porównaniu do roku poprzedzającego, w roku 2007 nastąpił znaczny wzrost liczby pozwoleń wydawanych obywatelom polskim, kiedy to wydano 20 550 pozwoleń, najwięcej w zawodach deficytowych. [Źródło: Departament Migracji MPiPS]

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Belgii 13 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 2 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Dania

Na terenie Danii w roku 2007 najliczniejszą grupę migrantów stanowili obywatele polscy z których większość podjęła pracę w budownictwie, sektorze rolnictwa i ogrodnictwa oraz w przemyśle. W Danii zaobserwowano ponadto coraz większe zapotrzebowanie na usługi budowlano-remontowe świadczone przez polskie firmy budowlano-montażowe. Duńczycy utwierdzili się w przekonaniu, że pracę wykonywaną przez polskich rzemieślników, specjalistów i robotników charakteryzuje wysoka jakość i fachowość, a Polacy wyrobili sobie w Danii ocenę dobrych fachowców i sumiennych pracowników. Wg danych podległej duńskiemu Ministerstwu Zatrudnienia Agencji Rynku Pracy na ogólną liczbę 14 005 zezwoleń na pobyt i pracę w Danii wydanych obywatelom nowych krajów członkowskich UE w 2007 r. obywatelom polskim przyznano 9 537 zezwoleń, co stanowi ponad 68% ogółu tego typu dokumentów wystawionych w roku 2007. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowała się, w celu wyjazdu do Danii 10 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 15 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Francja

W roku 2007 na podstawie danych strony francuskiej, zauważyć można wzrost liczby zatrudnionych obywateli polski na terenie Francji. Polacy najczęściej znajdują zatrudnienie w sektorze budowlanym i hotelarskim, rzadziej natomiast w przemyśle. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, iż:

- w sferze zezwoleń stałych na wykonywanie pracy obserwuje się regularny wzrost liczby wydawanych zezwoleń, z wysokości 211 pozwoleń w roku 2003 do 1198 pozwoleń w roku 2007,

- w sferze zezwoleń czasowych generalnie obserwuje się spadek liczby wydanych zezwoleń czasowych z liczby 1177 pozwoleń w roku 2003. do 686 pozwoleń w roku 2007. Wyjątkiem był rok 2006, kiedy to odnotowano niewielki wzrost wydanych zezwoleń czasowych w stosunku do roku 2005 (z 736 w roku 2005. do 769 w roku 2006),

- w sferze zezwoleń na pracę sezonową – obserwuje się systematyczny wzrost liczby wydanych zezwoleń (z liczby 6668 w roku 2003 do 8192 w roku 2005 i 11971 w roku 2007), przy czym zaznaczyć należy, że najwięcej pozwoleń wydawanych jest w okresie wakacji i winobrania. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowała się, w celu wyjazdu do Francji 7 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 18 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Hiszpania

W roku 2007 zgodnie z danymi hiszpańskiego Ministerstwa Pracy i spraw Społecznych na koniec roku 2007 kartę pobytu lub zaświadczenie o rejestracji pobytu obywateli UE posiadało 70 850 obywateli polskich. Dla porównania liczba ta na koniec roku 2006 wynosiła 48 031 osób, co oznacza wzrost liczby zarejestrowanych o 47,5% w ciągu 2007 roku, co niewątpliwie stało się na skutek zmian prawnych i otwarcia hiszpańskiego rynku pracy po 1 maja 2006 roku. Wdrożenie unijnych przepisów dotyczących zniesienia obowiązku posiadania karty pobytu dla osób przebywających dłużej niż 3 miesiące w Hiszpanii i wprowadzenie uproszczonej procedury ograniczającej się do uzyskania numeru identyfikacji cudzoziemca spowodowało znaczny wzrost liczby imigrantów z Polski. Polscy pracownicy znajdują zatrudnienie w budownictwie, rolnictwie, branży hotelowo-gastronomicznej oraz jako pomoce domowe. W ostatnich miesiącach rośnie popyt również na pracowników wysoko wykwalifikowanych. Ponadto rośnie zainteresowanie polskich przedsiębiorstw hiszpańskim rynkiem usług. W okresie 2007 roku oddelegowanych zostało do Hiszpanii 4 400 pracowników, w całym 2006 roku – 3 979. Według oceny Wydziału Konsularnego Ambasady RP, aktualnie w Hiszpanii przebywa dłużej niż 3 miesiące ok. 160 000 obywateli polskich. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowała się, w celu wyjazdu do Hiszpanii 22 osoby. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 21 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Irlandia

Na podstawie wydanych numerów PPS, który jest odpowiednikiem polskiego numeru NIP i PESEL, liczbę obywateli polskich przebywających w Irlandii w celach zarobkowych szacuje się na ponad 280 tysięcy osób. Od 1 maja 2004 do lutego 2008 roku wydano 271 917 numerów PPS. W 2007 roku zostało wydane 79 816 numerów PPS. Dane te nie pozwalają na konkretne oszacowanie liczby Polaków pracujących w Irlandii, gdyż wiele z tych numerów zostało wydanych pracownikom sezonowym. Istnieje również grupa Polaków, którzy z różnych powodów nie wystąpili o numer PPS. Na terytorium Irlandii Polacy stanowią najliczniejszą grupę imigrantów. Do Irlandii migrują przede wszystkim ludzie młodzi, także osoby będące jeszcze w czasie podejmowania nauki. Polacy zatrudniani są głównie w budownictwie, w sektorze informatyczno-komputerowym, transportowym, hotelarskim, w restauracjach, kawiarniach i pubach na farmach, w rzeźniach oraz zakładach przetwórstwa mięsnego, kamieniołomach, piekarniach, sklepach, w domach starców, a także w sektorze bankowo-finansowym. Szacunki Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Dublinie mówią o blisko 240 tys. Polaków przebywających w Irlandii i posiadających uregulowany status prawny (co oznacza legalny pobyt oraz zatrudnienie), oraz dodatkowej liczbie 40 tys. Polaków o nieuregulowanym statusie. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowała się, w celu wyjazdu do Irlandii 71 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 73 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Holandia

Wg danych podawanych przez niderlandzkie Centralne Biuro Statystyczne I stycznia 2008 r. liczba ludności Holandii z pochodzeniem polskim wynosiła 58 861 osób. Dynamika wzrostu ludności Holandii z pochodzeniem polskim w okresie 2000 – 2008 wynosiła średnio 8% rocznie, a w okresie 2004 – 2008 wynosiła średnio 12% rocznie. Liczba zarejestrowanych w 2007 r. imigrantów⁷ z Polski w Holandii wyniosła: 10 218 osób i stanowiła 8,76% całości imigracji do Holandii. Dynamika wzrostu liczby imigrantów z Polski w Holandii w okresie 2004 – 2007 wynosiła średnio 52% rocznie. Największą grupę polskich imigrantów zarobkowych w Holandii stanowią pracownicy tymczasowi, dane szacunkowe przekazane przez Ambasadę RP w Hadze podają liczbę ok. 60 tys. osób rocznie. Ze względu na krótki okres pobytu na terytorium Holandii nie podlegają oni obowiązkowi rejestracji. Szacuje się, iż agencje pracy zrzeszone w ABU zatrudniają ok. 35 tys. Polaków, jednakże ABU obejmuje tylko część rynku agencji pracy w Holandii. Zdecydowana większość (ok. 60%) pracowników zatrudnianych przez biura pracy pozostaje w Holandii przez okres krótszy niż 4 miesiące, natomiast większość pracowników powraca po pewnym czasie do Holandii na ponowny krótkookresowy kontrakt. Jedynie 3% zatrudnionych pracuje w Holandii dłużej niż rok. Od kilku lat zauważalnie rośnie aktywność polskich przedsiębiorców na rynku tego kraju, co spowodowane jest dobrą sytuacją gospodarczą, relatywnie wysokimi cenami usług oraz stosunkowo niewielką odległością od Polski. Rosnąca chłonność sektora usługowego i chwilowa recesja w Niemczech spowodowała, że firmy polskie zaczęły w większym stopniu realizować korzystne kontrakty w świadczeniu usług transgranicznych jako poddostawcy usług firm niemieckich czy szwajcarskich. Główne szanse rozwojowe na świadczenie usług transgranicznych dla polskich firm istnieją w dalszym ciągu w budownictwie. Zdecydowana większość usług (ponad 80%) dostarczanych przez firmy polskie świadczona jest w branży budowlanej. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowała się, w celu wyjazdu do Holandii 41 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 31 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Niemcy

Niemcy, ze względu na bliskie przygraniczne położenie względem województwa zachodniopomorskiego stanowią bardzo ważne ogniwo w ośrodkach emigracji. W 2007 roku, zezwolenia względnie, w przypadku studentów zwolnienia od obowiązku uzyskania zezwolenia na pracę otrzymało

1) w ramach scentralizowanych procedur pośrednictwa:

- w roku 2007: 224 078, a w roku 2006: 230 353 pracowników sezonowych;
- w roku 2007: 4 729, a w roku 2006: 5 914 pracowników imprez objazdowych;
- w roku 2007: 5 406, a w roku 2006: 5 869 studentów w okresie wakacji;
- w roku 2007: 2 249, a w roku 2006: brak danych pomocy domowych;
- w roku 2007: 316, a w roku 2006: 389 pracowników-gości.

2) w ramach zwykłego trybu administracyjnego:

- w roku 2007: 43 118, a w roku 2006: 39 018 osób, na ogół z kwalifikacjami zawodowymi określonymi przez niemieckiego pracodawcę.

Z powyższych danych wynika, że wyhamowana została tendencja z lat 2005 i 2006 silnego obniżania się stanu zatrudnienia obywateli polskich, gdy w grupie ze „scentralizowanym pośrednictwem” notowano spadki, w porównaniu do roku poprzedniego o odpowiednio 22% i 16%. W dalszym ciągu obniża się zaangażowanie polskich przedsiębiorstw w wykonywanie usług budowlanych na podstawie polsko-niemieckiej umowy z 1990 r. W ostatnim okresie rozliczeniowym (dla kontyngentu), liczonym od października 2006 do września 2007 średnio, w każdym miesiącu

przebywało na budowach w Niemczech 7 525 pracowników z Polski, tj. 18% mniej niż w okresie poprzednim (9 202). Statystyka ta nie obejmuje osób prowadzących w Polsce działalność gospodarczą i jednoosobowo wykonujących prace budowlane w Niemczech. Natomiast łączny wolumen usług wykonywanych w Niemczech przez polskie podmioty gospodarcze może rosnąć. Z prowadzonego przez ZUS rejestru wynika, że w związku z delegowaniem do Niemiec wydano łącznie 119 779 poświadczeń formularzy ubezpieczeniowych E 101, 1% więcej niż w 2006 r. (106 346). Według szacunków Ambasady RP, ponad 20 000 obywateli polskich, głównie rzemieślników, otworzyło w Niemczech działalność gospodarczą. Na dzień 31.12.2007, w niemieckim Centralnym Rejestrze Cudzoziemców zarejestrowanych było 384 808 obywateli polskich, 6% więcej niż 31.01.2006, kiedy to zarejestrowanych było 361 696 osób. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Niemiec 289 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 268 osób. Niemcy, po Wielkiej Brytanii, są drugim co do wielkości docelowym krajem migrantów z terenu województwa zachodniopomorskiego, choć dane te nie uwzględniają migracji krótkookresowych, a także, ze względu na trans graniczny charakter województwa zachodniopomorskiego, codziennych wyjazdów do Niemiec w celach zarobkowych. [Źródło: dane US Szczecin].

Norwegia

Według oficjalnych szacunków w Norwegii przebywa obecnie 60 000 obywateli polskich. Wielu Polaków często jednak nie rejestruje się po przybyciu do Norwegii i pracuje nielegalnie. Na podstawie informacji udzielonej przez Ambasadę RP w Oslo dane dot. liczby obywateli polskich w Norwegii wahają się w granicach 120 000 – 130 000 osób. Według nieoficjalnych szacunków władz norweskich, przy tym tempie wzrostu liczby polskich pracowników, w następnym roku ich liczba może osiągnąć 180 tys., gdyż kluczowe branże gospodarki Norwegii już teraz zgłaszają coraz większe zapotrzebowanie na siłę roboczą. Liczba zezwoleń na pracę wydawanych Polakom w Norwegii również nabiera dynamicznego tempa wzrostu. W 2007 r. wydano w Norwegii obywatelom RP 50 606 zezwoleń na pobyt z możliwością pracy. Liczba ta zawiera zarówno zezwolenia wydane po raz pierwszy, jak i przedłużenia ważności zezwoleń wydanych wcześniej. Obywatele polscy otrzymali w 2006 r. 38 tys. zezwoleń (wydane po raz pierwszy wraz z przedłużeniami). Liczba zezwoleń na pobyt z możliwością pracy rośnie zwykle w okresie miesięcy letnich, co spowodowane jest zapotrzebowaniem na pracowników w rolnictwie i ogrodnictwie. W dalszym ciągu większość zezwoleń na pobyt z możliwością pracy otrzymują mężczyźni. Istotny jest rosnący udział zezwoleń wydanych obywatelom polskim ważnych ponad 6 miesięcy w ogólnej ich ilości – z 32% na początku 2005 r. do 44% pod koniec 2006 r., a także znaczny wzrost liczby zezwoleń wydawanych na podstawie tzw. łączenia rodzin - w całym roku 2004 obywatele polscy otrzymali 390 tego rodzaju zezwoleń, w 2005 r. - 748 wydanych na podstawie tzw. łączenia rodzin, w 2006 roku obywatele polscy otrzymali 1 702 tego rodzaju zezwoleń na pobyt, a w pierwszej połowie 2007 r. w ramach łączenia rodzin do Norwegii przybyło z Polski 1 096 osób, czyli o 78% więcej niż w analogicznym okresie 2006 r. (614). [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Norwegii 50 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 21 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Szwecja

W dniu 16.01.2008 roku liczba pozwoleń na pobyt (powyżej trzech miesięcy) w związku z podjęciem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej, wydanych obywatelom nowych państw członkowskich, wynosiła 24 214, z czego 9 457 pozwoleń posiadali Polacy (8 696 to pozwolenia na pobyt dla Polaków pracujących oraz 761 dla pro-

wadzących działalność gospodarczą). W 2006 r. liczby te przedstawiały się następująco: ogółem – 6 383, pracownicy – 5 817 oraz prowadzący działalność gospodarczą – 566. Polska zajmuje pierwsze miejsce na liście krajów, których obywatele legitymują się ważnymi pozwoleniami na pobyt w bieżącym roku. W 2007 r. wydano obywatelom polskim 3 298 pozwoleń na pobyt (3 102 dla Polaków pracujących oraz 196 dla prowadzących działalność gospodarczą). W stosunku do analogicznego okresu 2006 r. zanotowano 19% spadek wydanych pozwoleń na pobyt związany z pracą lub prowadzeniem działalności gospodarczej. Od momentu wejścia Polski do UE nadal nie obserwuje się radykalnego wzrostu liczby przyjeżdżających do Szwecji w celu podjęcia pracy. Ponieważ od lat tradycyjnie rośnie w czasie wakacji liczba przybywających w celu podjęcia pracy sezonowej w rolnictwie i przy zbiorze runa leśnego, nie jest możliwe precyzyjne określenie skali wzrostu liczby zatrudnionych z Polski w związku ze zniesieniem ograniczeń dla Polaków w dostępie do szwedzkiego rynku pracy, szczególnie, że wykonujący prace sezonowe trwające krócej niż 3 miesiące nie potrzebują pozwoleń.

Po pełnym otwarciu szwedzkiego rynku pracy dla pracowników z Polski zdecydowanie wzrosło zainteresowanie realizacją usług przez polskie firmy, głównie w sektorze budownictwa, lecz również usług specjalistycznych dla przemysłu szwedzkiego. Przepisy szwedzkie w tym zakresie są proste i nie stawiają zbyt wysokich wymagań przedsiębiorcom. Z danych statystycznych wynika, że w końcu ubiegłego roku przebywało w Szwecji 761 Polaków w związku ze swoją działalnością gospodarczą. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Szwecji 38 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 45 osób. [Źródło: dane US Szczecin].

Wielka Brytania

Na podstawie informacji opublikowanych ostatnim raporcie⁸ brytyjskiego Home Office (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych) od maja 2004 r. do grudnia 2007 r., w dalszym ciągu podtrzymana została pozytywna ocena dotycząca otwarcia rynku pracy z dniem 1 maja 2004 roku dla nowych krajów członkowskich UE. Potwierdza się wcześniej postawiona teza, że Polacy wywierają korzystny wpływ na poziom usług publicznych w Wielkiej Brytanii, zatrudniając się jako kierowcy autobusów, ciężarówek, autokarów, pracownicy opieki społecznej, nauczyciele, badacze, lekarze, pielęgniarki i specjaliści medyczni. Informacje na temat liczby Polaków podejmujących zatrudnienie w Wielkiej Brytanii pochodzą z Systemu Rejestracji Pracowników (Worker Registration Scheme – WRS), obowiązkowego dla obywateli nowych państw członkowskich rozpoczynających pracę w tym kraju. WRS został wprowadzony w związku z rozszerzeniem UE w maju 2004 r. w celu monitorowania skali napływu pracowników z państw UE8. Specyfika systemu nie pozwala jednak na dokładne określenie ich liczby w Wielkiej Brytanii, gdyż z WRS nie są wyrejestrowywane osoby, które zakończyły pracę na terenie Zjednoczonego Królestwa. Nie wiadomo ponadto, ile osób nie wypełnia obowiązku rejestracji. Dlatego też dane z WRS umożliwiają jedynie określenie tendencji w zatrudnieniu pracowników z nowych państw członkowskich. W okresie od 1 maja 2004 roku do końca grudnia 2007 r. ogółem zarejestrowanych zostało w Zjednoczonym Królestwie niemal 766 tys. pracowników z ośmiu nowych państw członkowskich Unii Europejskiej, przy czym warto podkreślić, w całym roku 2007 łączna liczba zarejestrowanych w tym okresie pracowników z Polski wyniosła 508,4 tys., co stanowiło 66% ogółu zarejestrowanych pracowników z nowych państw UE, przy czym w roku 2007 zarejestrowano o 15 tys. obywateli polskich mniej niż w 2006 roku. Główne sektory, w których zarejestrowani pracownicy z nowych państw UE znaleźli zatrudnienie w całym badanym okresie, to:

- administracja, biznes i zarządzanie – 39%,
- gastronomia i hotelarstwo – 19%,
- rolnictwo – 10%,

- przemysł przetwórczy – 7%,
- przetwórstwo żywności, mięsa i ryb – 5%.

Pod względem wiekowym największą grupą wśród zarejestrowanych pracowników były osoby młode, w przedziale wiekowym 18-24 lata (43%) oraz 25-34 lata (39%). Pozostałe liczące się grupy wiekowe to: 35-44 lata (11%) i 45-54 lata (6%). W okresie objętym rejestracją udział mężczyzn stanowił 57%, a kobiet 43%, podczas gdy w IV kwartale roku 2007 tendencja ta zwiększyła się o trzy punkty procentowe na korzyść kobiet. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Wielkiej Brytanii 317 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na poziomie 469 osób. Widoczny jest więc spadek zainteresowania tym krajem, choć nadal jest to kraj do którego w roku 2007 wyjechała najliczniejsza grupa migrantów. Drugim krajem ze względu na liczebność emigrantów były Niemcy i w roku 2007 nastąpiło zbliżenie liczby osób migrujących do tych krajów. [Źródło: dane US Szczecin].

Włochy

Według danych włoskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na koniec sierpnia 2007 roku. kartę pobytu we Włoszech posiadało łącznie 71 465 polskich obywateli. Główne motywy pobytu to:

- praca najemna (w tym sezonowa) - 46 754 osób
- samozatrudnienie - 2 407 osób
- względy rodzinne - 18 189 osób
- inne - 4 115 osób

Sektorami zatrudnienia cieszącymi się największym zainteresowaniem Polaków to przede wszystkim rolnictwo, prace domowe, przemysł, usługi i turystyka. Wielu spośród pracujących we Włoszech Polaków podejmuje prace sezonowe, głównie w rolnictwie przy uprawach i zbiorach owoców, warzyw i winorośli. Obywatele polscy podejmują także we Włoszech działalność gospodarczą. Na koniec 2007 r Polacy zarejestrowali we Włoszech 3 184 firmy. Wg danych pochodzących z Włoskiej Izby Handlowej Infocamere, w większości przypadków jest to działalność jednoosobowa polegająca na świadczeniu usług budowlanych, turystycznych oraz handlowych. W związku ze zmianami, jakie miały miejsce we włoskim prawie, aktualizacja danych dotyczących liczby obcokrajowców pracujących na terenie Italii staje się niemożliwa, gdyż organy zajmujące się ewidencjonowaniem migrantów uległy decentralizacji do poziomu gmin, przez co sumowanie danych do poziomu ogólnokrajowego stało się praktycznie niewykonalne. [Źródło: Departament Migracji MPiPS].

W roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego wymeldowało się, w celu wyjazdu do Włoch 10 osób. W roku 2006 liczba ta kształtowała się na takim samym poziomie co w roku 2006. [Źródło: dane US Szczecin].

Pozostałe kontynenty

Od roku 2004 w Polsce wyraźnie zwiększył się udział państw europejskich w docelowych krajach migrantów. Podobna tendencja zauważalna jest na terenie województwa zachodniopomorskiego, udział innych kontynentów w ogólnej liczbie migrantów, z wyjątkiem Ameryki Północnej, można uznać za marginesowy. W krajach leżących poza Europą liczba migrantów wynosiła:

- Azja: 5 osób;
- Ameryka Północna:
- Kanada– w roku 2007: 29 osób, w roku 2006: 24 osoby;

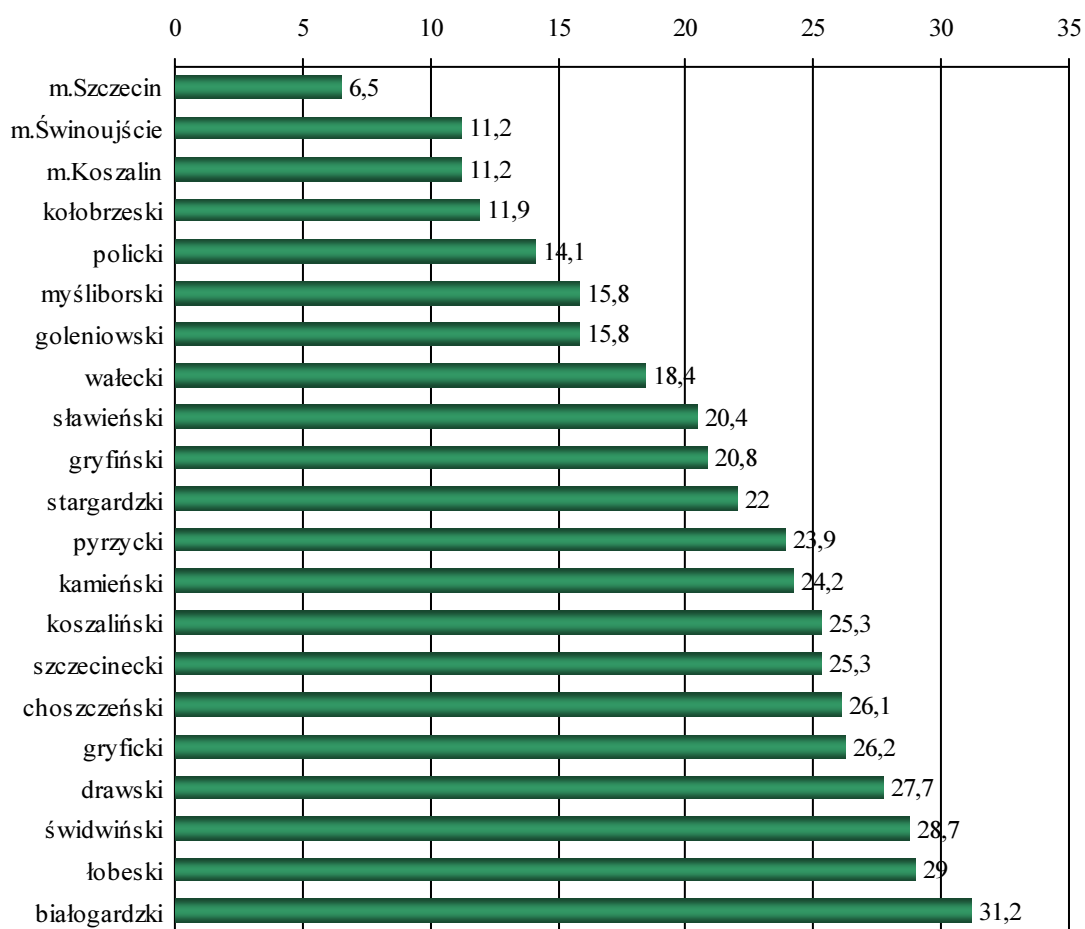
- Stany Zjednoczone Ameryki Północnej– w roku 2007: 37 osób, w roku 2006: 53 osoby;
- Oceania: 2 osoby.

3.5. Wpływ sytuacji na rynku pracy na liczbę osób migrujących

Na podjęcie decyzji o migracji ma wpływ szereg czynników, które nie zawsze są możliwe do wykazania za pomocą danych statystycznych. W celu odnalezienia zestawu cech, które potencjalnie wpływają na decyzje migracyjne, posłużono się bilansem migracji w przeliczeniu na 1000 ludności, który jest najlepszym wskaźnikiem przedstawiającym nastroje społeczne określające chęć podjęcia pozostawiania na emigracji. Należy jednak zaznaczyć, że dane te są jedynie wskaźnikiem określonych tendencji wśród migrantów, gdyż rzeczywista wielkość migracji nierejestrowanej wielokrotnie przekracza wartość migracji przedstawianej w oficjalnych danych, co ma szczególne znaczenie w związku z trans granicznym położeniem województwa zachodniopomorskiego.

Na terenie województwa w roku 2007, porównując rok do roku, liczba bezrobotnych uległa obniżeniu. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych najwyższa była w roku 2003 i od tego czasu systematycznie spadała. Stopę bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego przedstawia wykres 12.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiatach województwa zachodniopomorskiego w roku 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najniższa stopa bezrobocia w roku 2007 miała miejsce na terenie powiatów grodzkich: Szczecina, Koszalina i Świnoujścia oraz powiatu kołobrzeskiego, a więc powiatów, na terenie których znajdują się relatywnie duże ośrodki miejskie. Najwyższa stopa bezrobocia występuje na terenie powiatów: białogardzkiego, łobeskiego, świdwińskiego, drawskiego oraz gryfickiego i choszczeńskiego. Można więc zauważyć zależność: cztery z sześciu powiatów o największej stopie bezrobocia znajduje się wśród pięciu powiatów o najgorszym saldzie migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Natomiast powiaty o niskiej stopie bezrobocia posiadają relatywnie wysokie oraz zbilansowane salda migracji. Wyjątkiem jest tutaj Koszalin, który pomimo niskiej stopy bezrobocia, zajmuje jedną z niższych pozycji wśród pozostałych powiatów ze względu na wysokość salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. [Źródło: dane BDR GUS].

Według danych WUP w Szczecinie w roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego zarejestrowanych było 103 241 osób bezrobotnych, z czego 58 183 na terenie podregionu szczecińskiego, natomiast 45 058 osób na terenie podregionu koszalińskiego. Najwyższa liczba zarejestrowanych bezrobotnych miała miejsce na terenie powiatu grodzkiego Szczecin, najniższa natomiast na terenie powiatu grodzkiego Świnoujście. W okresie od stycznia do grudnia roku 2007 dokonano 154 363 rejestracji osób bezrobotnych, z czego ponad 72% stanowiły osoby już wcześniej pracujące. W okresie tym zarejestrowano również 189 988 wyrejestrowań, z czego 42% nastąpiło na wskutek podjęcia pracy, a niespełna 22% na wskutek aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

W roku 2007 kobiety stanowiły blisko 60% ogółu bezrobotnych. Na terenie podregionu szczecińskiego odsetek kobiet jest nieznacznie wyższy i wynosi 60,3%, podczas gdy na terenie podregionu koszalińskiego wynosi on 58,8%. Najwyższy odsetek kobiet zanotowana na terenie powiatu wałeckiego, na terenie którego kobiety stanowiły blisko 68% bezrobotnych, a najniższy natomiast na terenie powiatu białogardzkiego, gdzie współczynnik ten wynosił 52%. [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

Na terenie województwa w roku 2007 17% ogółu bezrobotnych uprawnionych jest do pobierania zasiłku. Na terenie podregionu koszalińskiego liczba ta jest większa i wynosi 19,1%, natomiast na terenie podregionu szczecińskiego liczba ta wynosi 15,4%. Najniższy odsetek bezrobotnych pobierających zasiłek występuje na terenie powiatu grodzkiego Świnoujście oraz polickiego (obydwa powiaty charakteryzowały się wysokością tego wskaźnika na poziomie niespełna 10%), najwyższy natomiast na terenie powiatów świdwińskiego i drawskiego (niespełna 24%). [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

W roku 2007 na terenie województwa blisko 44% zarejestrowanych bezrobotnych mieszkało na terenach wiejskich. Większy odsetek osób bezrobotnych zamieszkujących na wsi odnotowano na terenie podregionu koszalińskiego, gdzie wynosił on niespełna 48%, natomiast na terenie podregionu szczecińskiego wynosił on niespełna 41%. Wśród powiatów, z wyłączeniem powiatów grodzkich, odsetek ten najwyższy był na terenie powiatu koszalińskiego, najniższy natomiast na terenie powiatów: polickiego i szczecińskiego. [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

Najwyższy odsetek osób bezrobotnych na terenie województwa zachodniopomorskiego w IV kwartale roku 2007 ze względu na wykształcenie stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (38% ogółu bezrobotnych) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28% ogółu bezrobotnych). Najniższy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (5,5% ogółu bezrobotnych). [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

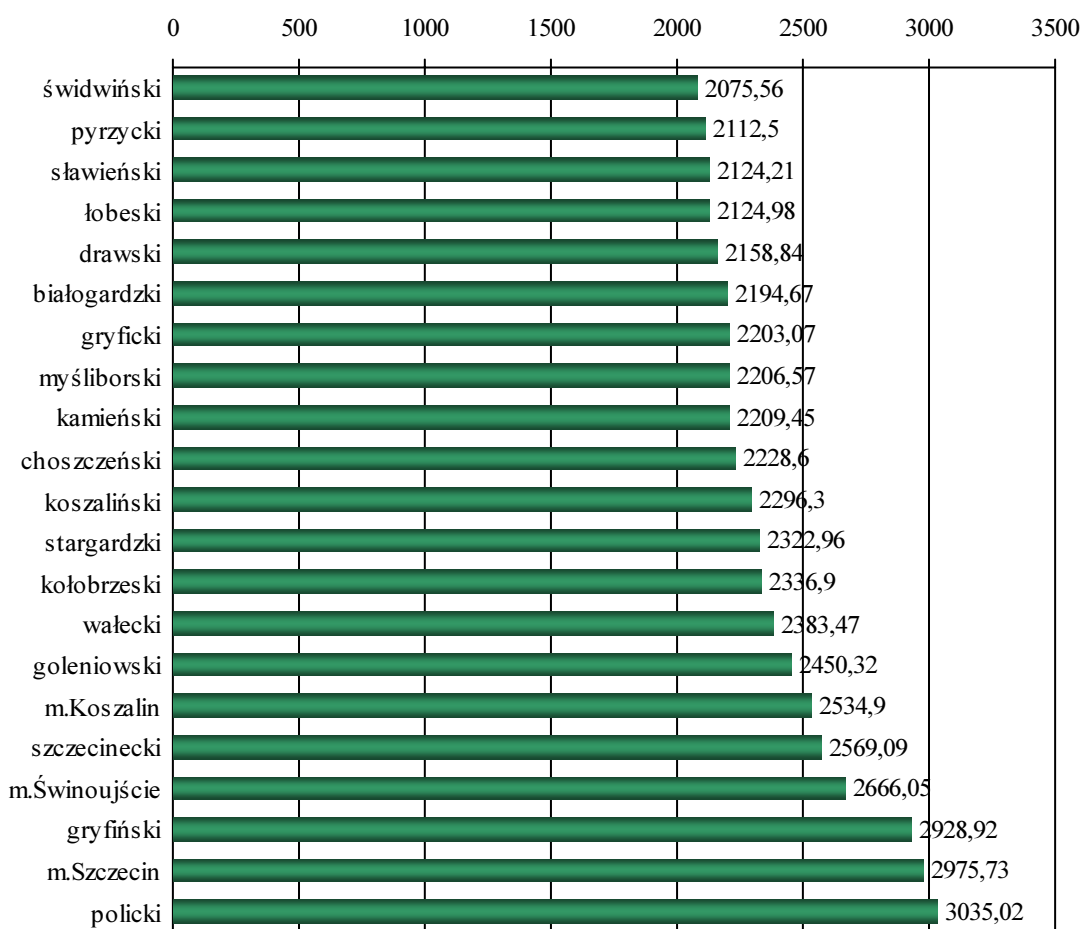
Na rynku pracy istotną rolę odgrywają osoby bezrobotne w szczególnej sytuacji. Pierwszą taką kategorią są osoby w wieku do 25 lat, które zgodnie z danymi za rok 2007 stanowią 17% ogółu bezrobotnych w województwie. Młodzi bezrobotni stanowią 18% ogółu na terenie podregionu szczecińskiego i 16% na terenie podregionu koszalińskiego. Natomiast osoby bezrobotne w wieku co najmniej 50 lat stanowią na terenie województwa 24% ogółu bezrobotnych. W podregionie szczecińskim odsetek ten wynosi 23%, natomiast w podregionie koszalińskim – 25%. [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

Szczególną kategorią są osoby długotrwale bezrobotne – osoby te w znacznym stopniu mają utrudniony powrót na rynek pracy. Na terenie województwa odsetek tych osób wśród ogólnej liczby bezrobotnych wynosił w roku 2007 62,3%. Na terenie podregionu koszalińskiego odsetek osób bezrobotnych wynosił 63,5%, natomiast na terenie podregionu szczecińskiego był niższy i wynosił 61,4%. Najniższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych występował na terenie powiatu kołobrzeskiego (53,6%), najwyższy natomiast na terenie powiatu białogardzkiego (69%). [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

Podaż na rynku pracy charakteryzuje liczba ofert dla pracowników oferowanych przez pracodawców. Zgodnie z danymi WUP w Szczecinie, na terenie województwa zachodniopomorskiego w roku 2007 zgłoszono łącznie 73 625 ofert pracy. Na terenie podregionu szczecińskiego liczba ofert pracy wynosiła 46 470, natomiast na terenie podregionu koszalińskiego 27 155 ofert. Wśród powiatów województwa zachodniopomorskiego, w roku 2007 najwyższa liczba ofert występowała na terenie miast Szczecin (17 268 ofert), najniższa natomiast na terenie miasta Świnoujście (1 299 ofert). [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

Na decyzje o emigracji ma także wpływ średni poziom płac. Najwyższe średnie płace miały miejsce na terenie powiatu polickiego, Szczecina oraz powiatu gryfickiego. W każdym z tych trzech przypadków średnia płaca brutto przekraczała 2 900 złotych. Najniższe średnie płace występowały na terenie powiatu świdwińskiego, pyrzyckiego i sławieńskiego. Dane dotyczące średniego wynagrodzenia brutto w poszczególnych powiatach prezentuje wykres 13.

Wykres 13. Średnie wynagrodzenie brutto w powiatach województwa zachodniopomorskiego w roku 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W celu osiągnięcia porównywalności danych, pomimo dostępności danych za rok 2008, główna analiza sytuacji związanej z bezrobociem na zachodniopomorskim rynku pracy dotyczyła roku 2007. Jednakże, w związku z istotnymi zmianami, jakie zaszły w roku 2008 poniżej znajduje się sygnałna informacja o rynku pracy na terenie województwa zachodniopomorskiego. W IV kwartale roku 2008 na terenie województwa zarejestrowanych było 82 520 osób bezrobotnych, co oznacza, iż liczba ta była o 9% większa niż w trzecim kwartale, a jednocześnie o 25% mniej niż w czwartym kwartale roku 2007. Oznacza to, iż zakończył się okres, w którym liczba zarejestrowanych osób ulegała zmniejszeniu i obecnie liczba ta zaczyna wzrastać, co jest odbiciem i konsekwencją negatywnych trendów w gospodarce. Bezrobotne kobiety stanowiły w województwie 58,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Blisko 21% ogółu osób zarejestrowanych jako bezrobotni pobierało zasiłek, a 45% ogółu zamieszkiwało na wsi. Pomimo zwiększającej się liczby bezrobotnych, odnotowano znaczący spadek osób długotrwale bezrobotnych. Jest to pozytywna tendencja, jednakże zwiększające się bezrobocie może ponownie doprowadzić to wzrostu liczebności tej grupy osób bezrobotnych. Tezę tę potwierdza również mniejsza niż w roku 2007 liczba złożonych ofert pracy, która w roku 2008 wynosiła na terenie województwa zachodniopomorskiego 69 135 ofert, co jest liczbą o 6,5% niższą niż w roku 2007. [Źródło: dane WUP w Szczecinie].

3.6. Obszary o wysokim zagrożeniu emigracją

W celu weryfikacji rzeczywistych zagrożeń związanych z masową emigracją opracowano schemat wyznaczający rzeczywistą kondycję powiatu, która, zgodnie z wynikami badań, przesądza o podjęciu decyzji o emigracji. W tym celu skonstruowano wskaźnik, składający się z części składowych powstałych w oparciu o dane GUS:

- Stopa bezrobocia,
- Liczba ofert pracy,
- Średnie wynagrodzenie.

Wszystkie wskaźniki są skonstruowane w taki sposób, że liczba 100 oznacza umowny środek skali, a więc średni wynik dla wszystkich 21 powiatów objętych badaniem. Progresja (powyżej 100) i regresja (poniżej 100) wartości wskaźnika określana będzie na podstawie procentowego odchylenia – w górę lub w dół – mierzonej cechy od (określanego dla każdego wskaźnika oddzielnie) umownego środka skali. Zbiór wskaźników skonstruowany jest na zasadzie agregacji wskaźników szczegółowych. W praktyce oznacza to, że wartości przyjmowane przez poszczególne wskaźniki szczegółowe będą sumowane, a następnie dzielone przez ich liczbę [średnia arytmetyczna].

Najgorsze warunki ekonomiczne panują na terenie powiatów: łobeskiego (wartość wskaźnika na poziomie 50%), białogardzkiego (wartość wskaźnika na poziomie 53%), a także (wartość wskaźnika na poziomie 59%). Najlepiej natomiast wypadły powiaty: grodzki Koszalin (wartość wskaźnika na poziomie 188%) oraz grodzki Szczecin (wartość wskaźnika na poziomie 166%), choć pamiętać należy, że ośrodki te, jako największe miasta w województwie często są wysoce zróżnicowane pod względem ekonomiczno-społeczny, a więc pomimo relatywnie wysokiego poziomu wskaźnika, również poziom emigracji może być wysoki. Fakt ten dodatkowo potwierdza fakt, iż miasta akademickie często są źródłem emigracji wysoko wykwalifikowanych osób, które podejmują pracę za granicą w swoim zawodzie. Szczegółowe dane przedstawiające wartości wskaźnika przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Wskaźnik atrakcyjności ekonomicznej powiatów

Powiat	Wskaźniki szczegółowe			Wskaźnik główny
	Stopa bezrobocia	Oferty pracy	Średnia płaca brutto	
łobeski	60%	0%	89%	50%
białogardzki	50%	19%	92%	53%

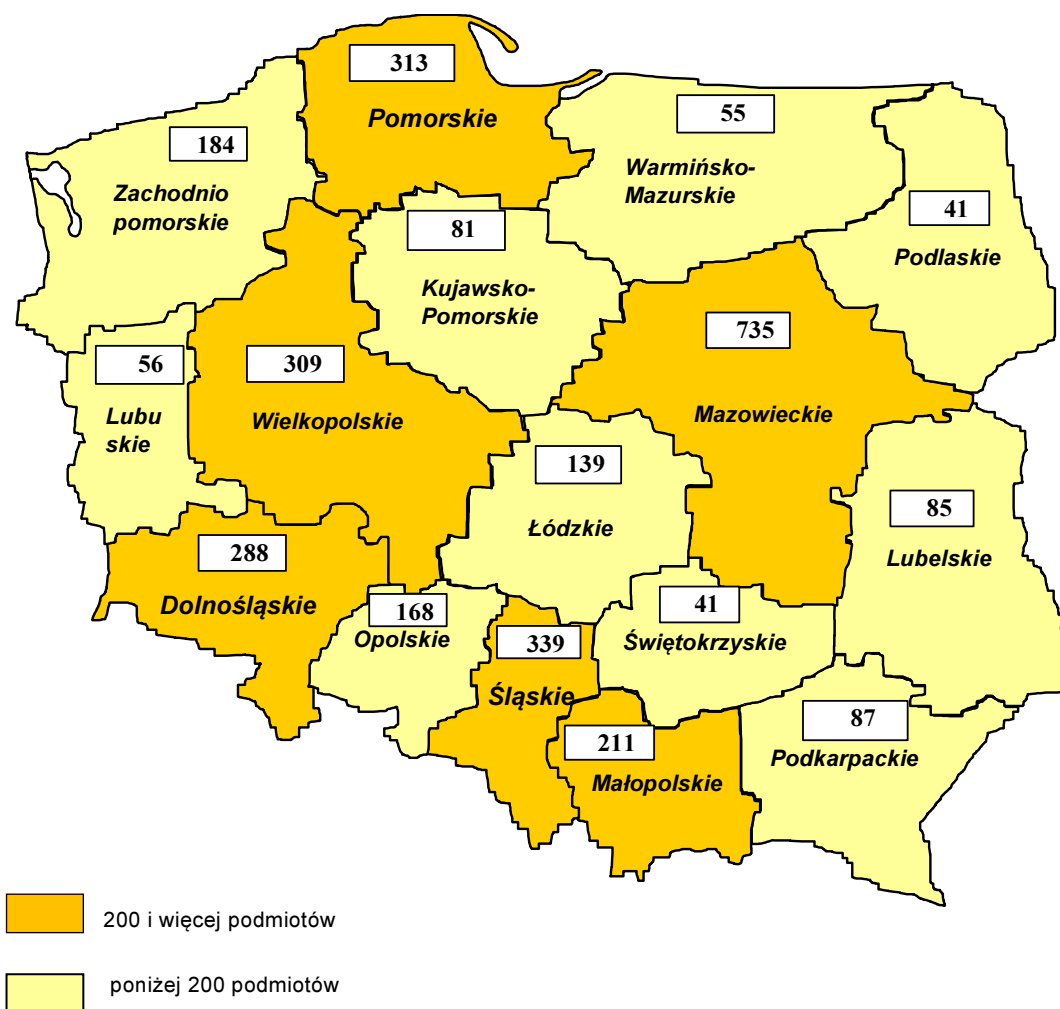
kamieński	83%	0%	93%	59%
choszczeński	74%	31%	93%	66%
gryficki	74%	40%	92%	69%
ślawieński	102%	32%	89%	74%
drawski	66%	74%	90%	77%
pyrzycki	85%	61%	88%	78%
świdwiński	62%	97%	87%	82%
stargardzki	94%	63%	97%	85%
gryfiński	100%	33%	123%	85%
myśliborski	124%	95%	92%	104%
koszaliński	78%	142%	96%	105%
goleniowski	124%	100%	103%	109%
m. Świnoujście	146%	97%	112%	118%
szczecinecki	78%	188%	108%	124%
wałecki	111%	163%	100%	125%
policki	132%	115%	127%	125%
kołobrzeski	143%	235%	98%	159%
m. Szczecin	169%	205%	125%	166%
m. Koszalin	146%	311%	106%	188%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.7. Działalność agencji pośrednictwa do pracy za granicą

Na koniec 2007 roku funkcjonowały w Polsce 3 132 podmioty posiadające wpis do rejestru agencji zatrudnienia, co oznacza, że ich liczba wzrosła o 495 podmiotów według stanu na koniec roku 2006, kiedy to zarejestrowanych było 2 637 podmiotów. Liczbę podmiotów posiadających wpis do rejestru agencji zatrudnienia przedstawia mapa 1.

Mapa 1. Liczba podmiotów posiadających wpis do rejestru agencji zatrudnienia na koniec 2007 roku w podziale na województwa

Źródło: MPiPS.

Na terenie Polski uprawnienia do posługiwania się statusem agencji pośrednictwa do pracy za granicą posiadało 1 961 podmiotów, z czego 147 znajdowało się na terenie województwa zachodniopomorskiego. Ogólna liczba osób skierowanych do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych w roku 2007 za pośrednictwem agencji pośrednictwa do pracy za granicę wyniosła 149 023 osób, co jest liczbą prawie o 30 tysięcy większa od liczby osób zatrudnionych za granicą w roku 2006, kiedy to zatrudnionych było 119 247 osób. Spośród tych osób zatrudnienie otrzymało 37 403 kobiety, co stanowi 25% ogółu zatrudnionych za granicą. W roku poprzednim liczba zatrudnionych kobiet wynosiła 31 716 osób, natomiast mężczyzn 87 531 osób. Najwięcej osób do pracy za granicą skierowały agencje w województwie opolskim (40 062 osoby) oraz pomorskim (30 410 osób). Najmniej liczna grupa osób została zatrudniona za granicą w województwie podlaskim (402 osoby), warmińsko-mazurskim (445 osób) oraz lubuskim (518 osób). Z terenu województwa zachodniopomorskiego wyjechały 17 494 osoby, z tego 2 600 kobiet oraz 14 894 mężczyzn.

W roku 2007 największa grupa osób została zatrudniona za granicą jako robotnicy przy prostych pracach w przemyśle (24 253 osoby), robotnicy w rolnictwie (15 141 osób) oraz marynarze (14 048 osób). Kobiety najliczniej zatrudnione były jako robotnice w przemyśle (8 902 osoby) oraz rolnictwie (7 439 osób). Wśród mężczyzn zatrudnionych za granicą najliczniejszą grupę stanowili robotnicy w przemyśle (15 351 osób), marynarze (13 705 osób) oraz oficerowie pokładowi i piloci żeglugi (9 723 osoby). Najwięcej osób w celu zarobkowym wyjechało do Holandii (49 160 osób). Znaczna grupa osób wyjechała także do pracy do Wielkiej Brytanii (20 728 osób), Niemiec (15 904 osoby) i Norwegii (12 969 osób). Strukturę zatrudnienia ze względu na okres podjęcia pracy z podziałem na płeć przedstawia tabela 3. Najczęstsze były wyjazdy poniżej trzech miesięcy, zdecydowanie rzadziej zdarzały się wyjazdy o czasie trwania powyżej roku. [Źródło: MPiPS]

Tabela 3. Osoby skierowane do pracy za granicę na okres: do 3 miesięcy, od 3 miesięcy do 1 roku oraz powyżej 1 roku.

Osoby skierowane na okres:	ogółem	kobiety	mężczyźni
a) do 3 miesięcy	76 529	22 848	53 681
b) od 3 mies. do 1 roku	63 297	13 088	50 209
c) powyżej 1 roku	9 197	1 467	7 730

Źródło: MPiPS

4. Wyniki i interpretacja badania kwestionariuszowego

4.1. Charakterystyka badanej populacji

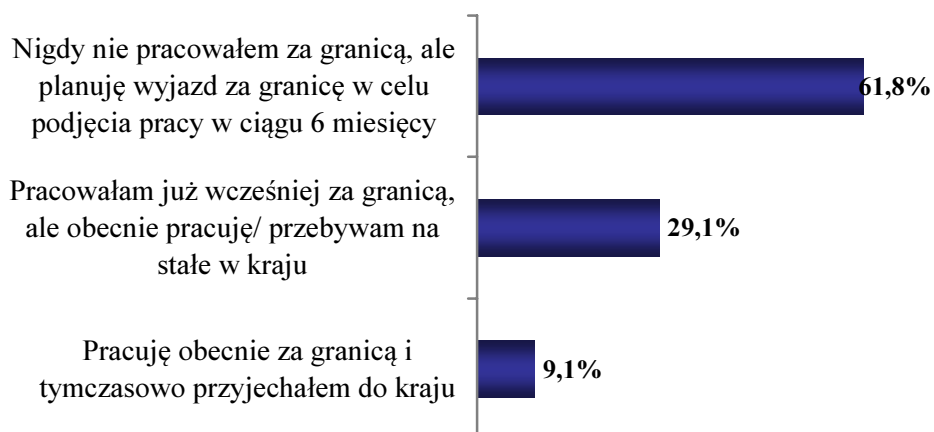
Badaniem zostały objęte 3 grupy osób, te:

- które wybierają się do pracy za granicę,
- które aktualnie pracują za granicą,
- które pracowały, ale aktualnie przebywają w Polsce.

Wśród badanych osób największą grupę stanowiły, te które nigdy wcześniej nie pracowały za granicami kraju i planują dopiero wyjazd (61,8%), znacznie mniej respondentów deklarowało, że pracuje lub pracowało wcześniej za granicami kraju (38,2%). [Wykres 14] Osoby planujące wyjazd są to najczęściej osoby młode do 25 roku życia, z niepełnym wykształceniem (podstawowym lub nie ukończonym wyższym). Pracujący wcześniej za granicą to częściej mężczyźni, osoby w wieku powyżej 26 lat.

Wykres 14. Podział ze względu na grupy migrantów

R3. Czy w ciągu najbliższego czasu planuje Pan/i wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej, pracuje Pan/i za granicą lub też pracowała wcześniej?

Wśród przebadanych największą grupę stanowili mieszkańcy miast powyżej 200 tys. mieszkańców (35%), drugą co do wielkości mieszkańcy wsi i miejscowości do 20 tys. mieszkańców. [Wykres 15] Jeśli chodzi o podział na regiony, to 68,6% badanych pochodziło z regionu szczecińskiego natomiast 31,4% z regionu koszalińskiego.⁹

Wykres 15. Wielkość miejscowości zamieszkania

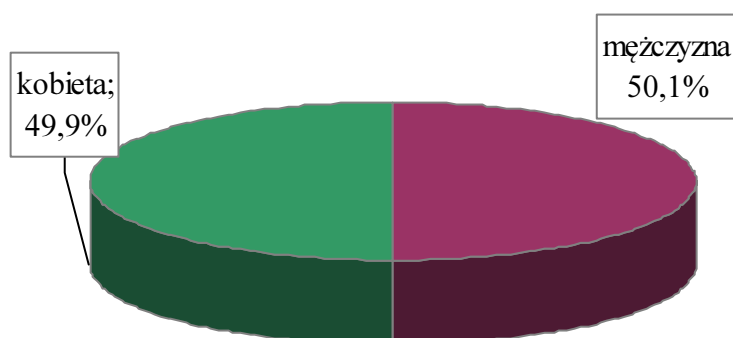
⁹ Dobór próby celowy, na podstawie danych GUS za rok 2007 dotyczących liczby mieszkańców w woj. zachodniopomorskim w podziale na wielkość miejscowości.

Wśród badanych potencjalnych lub też byłych/ obecnych migrantów przeważają osoby młode w wieku do 35 lat (65,6%), w tym największą grupę stanowią osoby od 26 do 35 roku życia (36%), natomiast najmniejszą osoby od 16 do 19 lat (6,5%). Rozkład wieku migrantów był podobny jak w pomiarze dokonany w 2007 roku¹⁰, co obrazuje wykres nr. 18. Największą grupę wśród wyjeżdżających stanowią osoby pracujące – 65%. Wyjazd planują/ lub też wyjeżdżają najczęściej osoby stanu wolnego (49%) oraz osoby o dochodach do 1500 zł (53%). Dominują osoby wywodzące się z gospodarstw 3 osobowych (32,5%), osoby z gospodarstw 4 osobowych stanowią 23% badanej populacji.

Wśród osób planujących wyjazd i wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej dominują osoby z wykształceniem średnim (36%), a także zasadniczym zawodowym lub średnim nieukończonym (30%).

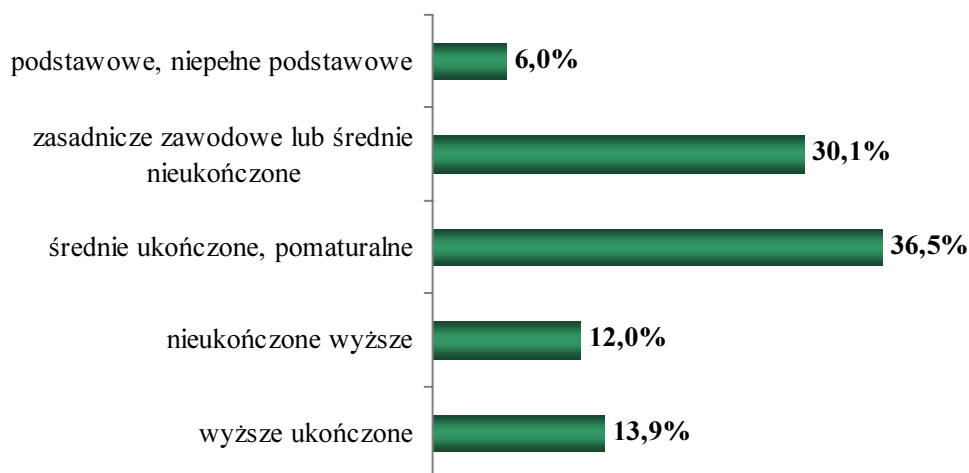
Wśród wyjeżdżających lub planujących wyjazd za granicę 17,5% grupę stanowią osoby bezrobotne. Są to najczęściej osoby z miast od 20 do 200 tys. mieszkańców, częściej kobiety niż mężczyźni. Fakt pozostawania na bezrobociu deklarowały częściej osoby w wieku 26-35 lat oraz w wieku 46-55 lat, z wykształceniem podstawowym, niepełnym podstawowym oraz zawodowym, rzadziej niż z wykształceniem wyższym i niepełnym wyższym,

Wykres 16. Charakterystyka badanej populacji – płeć; N=800 [%]

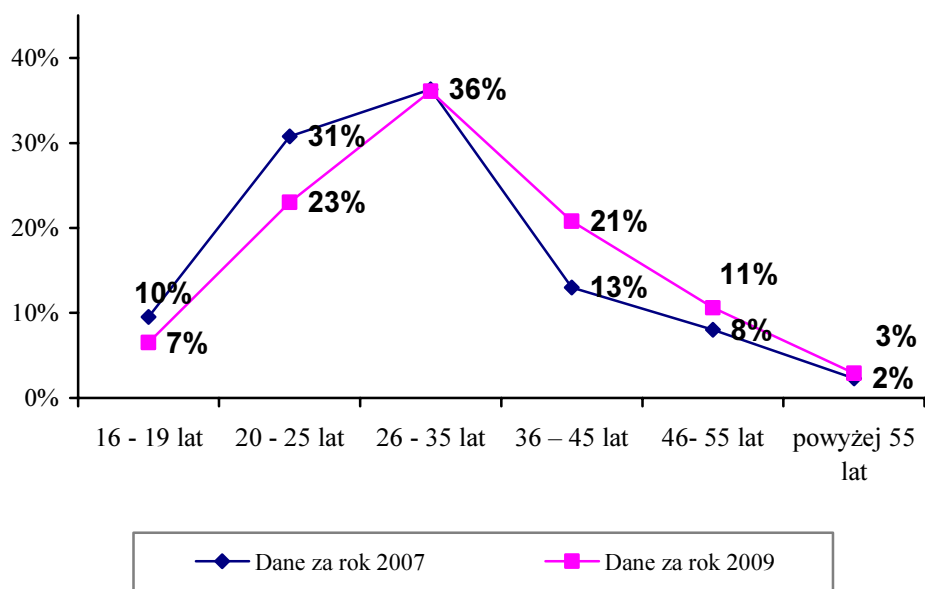
Wykres 17. Charakterystyka badanej populacji – wykształcenie

Pyt. M2. Jakiego ma Pan/i wykształcenie?; N=800 [dane w %]

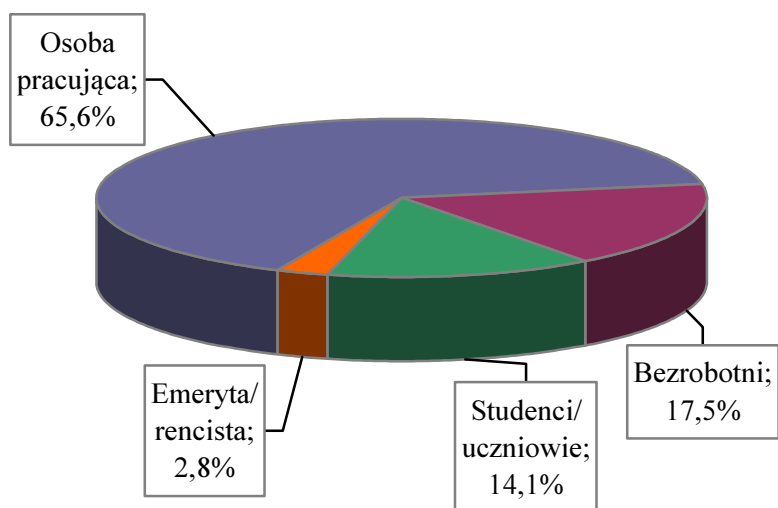
Wykres 18. Charakterystyka badanej populacji – wiek

Pyt. M3. Czy mogłaby Pan/i podać mi datę swojego urodzenia?; N=600 (pomiar 2007) N=800 (pomiar 2009) [dane w %]

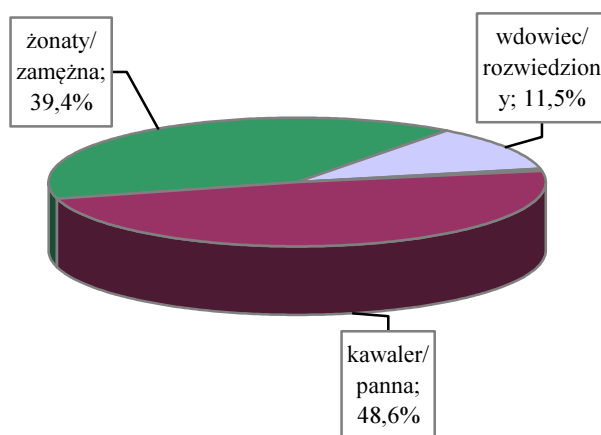

Wykres 19. Charakterystyka badanej populacji – wykonywany zawód

Pyt. M5. Jaki Pan/i zawód wykonuje; N=800 [dane w %]

Wykres 20. Charakterystyka badanej populacji – stan cywilny
Pyt. M6. Jaki jest Pana/i stan cywilny?; N=800 [dane w %]

Najwięcej osób planujących zagraniczną migrację zarobkową lub też migrujących wcześniej posiada dochody poniżej 1500 zł. Wyjeżdżają lub planują wyjazd najczęściej przedstawiciele takich zawodów jak: średni personel techniczny, modelki, sprzedawcy i demonstratorzy, górnicy i robotnicy budowlani, robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. Znacząca grupa badanych zadeklarowała, że nie posiada wyuczonego zawodu były to przede wszystkim osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym, podstawowym oraz niepełnym wyższym, w wieku od 16 do 19 lat.

Wykres 21. Charakterystyka badanej populacji – dochód
Pyt. M8. Proszę Pana/i o podanie swojego własnego dochodu; N=800 [dane w %]

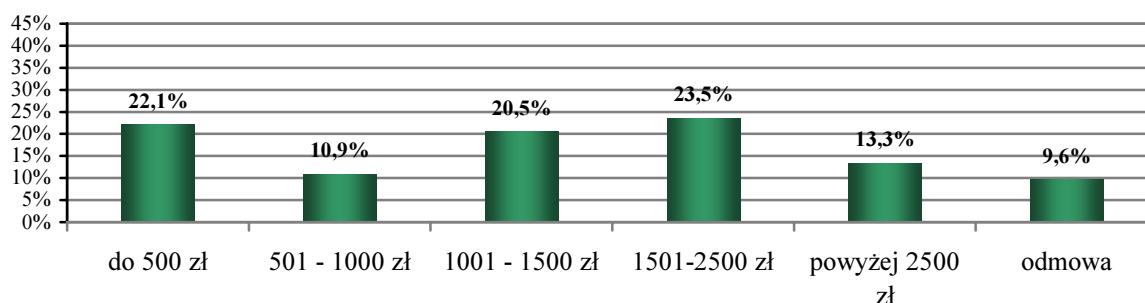

Tabela 4. Charakterystyka badanej populacji – wykonywany zawód
Pyt. M5. Jaki Pan/i zawód wykonuje?; N=800 [dane w %]

Wykonywany zawód	Dane w %
Średni personel techniczny	20,3%
Nie ma zawodu	15,0%
Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	11,4%
Górnicy i robotnicy budowlani	6,6%
Robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach	5,8%
Pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	5,4%

Pracownicy obsługi biurowej	4,6%
Ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych	4,5%
Kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojedźnych	4,5%
Robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	4,0%
Pozostali specjaliści	3,6%
Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	2,5%
Własna działalność	2,0%
Specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	1,9%
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	1,8%
Operatorzy i monterzy maszyn	1,4%

Pozostałe odpowiedzi poniżej 1%: pracownicy usług osobistych i ochrony, średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia, nauczyciele, rolnicy i rybacy pracujący na własny rachunek, pracownicy pozostałych specjalności, służby mundurowe, robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie, kierownicy małych zakładów pracy, robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni, rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy zorientowani na rynek

Tabela 5. Charakterystyka badanej populacji – wyuczony zawód

Pyt. M4. Jaki jest Pana/i wyuczony zawód?; N=800 [dane w %]

Wyuczony zawód	Dane w %
Nie ma zawodu	20,4%
Robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach	11,0%
Robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	10,6%
Ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych	8,1%
Górnicy i robotnicy budowlani	7,6%
Średni personel techniczny	7,1%
Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	4,5%
Pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	4,3%
Średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia	3,9%
Specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	3,5%
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	3,5%
Pozostali specjaliści	2,8%
Nauczyciele	2,8%
Rolnicy i rybacy pracujący na własny rachunek	2,0%
Operatorzy i monterzy maszyn	1,6%
Pracownicy pozostałych specjalności	1,5%

Pozostałe odpowiedzi poniżej 1,5%: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy zorientowani na rynek, robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanterijnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni, pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów, kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojedźnych, pracownicy usług osobistych i ochrony, służby mundurowe, pracownicy obsługi biurowej

4.2. Charakterystyka historycznych zagranicznych migracji zarobkowych

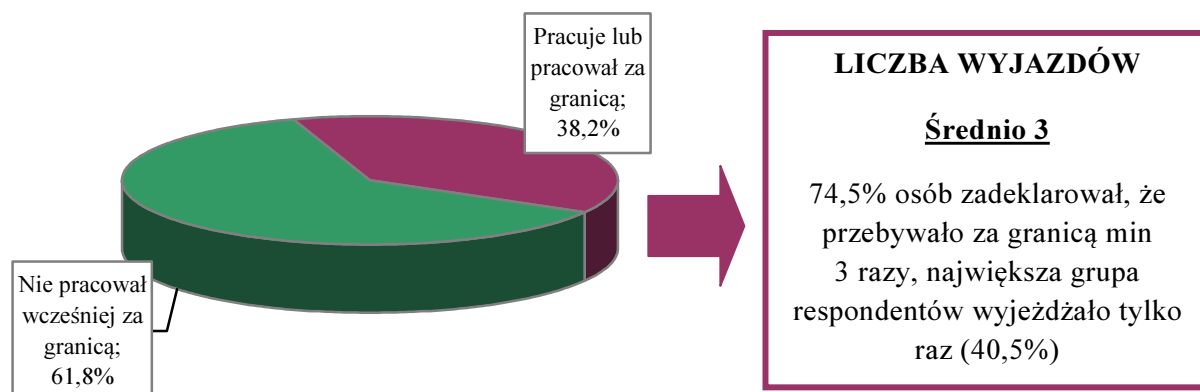
4.2.1. Czas i miejsce historycznych migracji zagranicznych

Osoby, które wyjeżdżały już wcześniej za granicę lub pracują tam obecnie stanowią 38,2% badanej populacji. Wcześniejsze wyjazdy za granicę deklarowali częściej mężczyźni niż kobiety, są to częściej osoby starsze powyżej 26 lat, a także z wykształceniem wyższym i zawodowym. Średnia ilość wcześniejszych wyjazdów deklarowanych przez respondentów wynosi 3 (2,9), średnia ta jest podobna jak w pomiarze dokonany w 2007 roku (średnia 2,8)¹¹. Częściej wyjeżdżały osoby z dużych miast powyżej 200 tys. mieszkańców, osoby w wieku 26 do 35 lat oraz 46 do 55 lat, z wykształceniem wyższym, z gospodarstw 1-2 osobowych.

Spośród osób, które pracują obecnie za granicą (N=73) 47% zadeklarowało, że zamierza wrócić do kraju, nie zdecydowanych było 37% badanych, natomiast 16,4% zadeklarowało, że zamierza pozostać za granicą. Badani deklarujący chęć powrotu zmierzają wrócić średnio w przeciągu pół roku.

Wykres 22. Odsetek osób, które wyjeżdżały wcześniej za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej

R3. Czy w ciągu najbliższym czasie planuje Pan/i wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy zarobkowej, pracuje Pan/i za granicą lub też pracowała wcześniej? N=800 [dane w %] Pyt. 4. Ile razy Pan/i wyjeżdżał/a za granicę? N=306 [średnia]

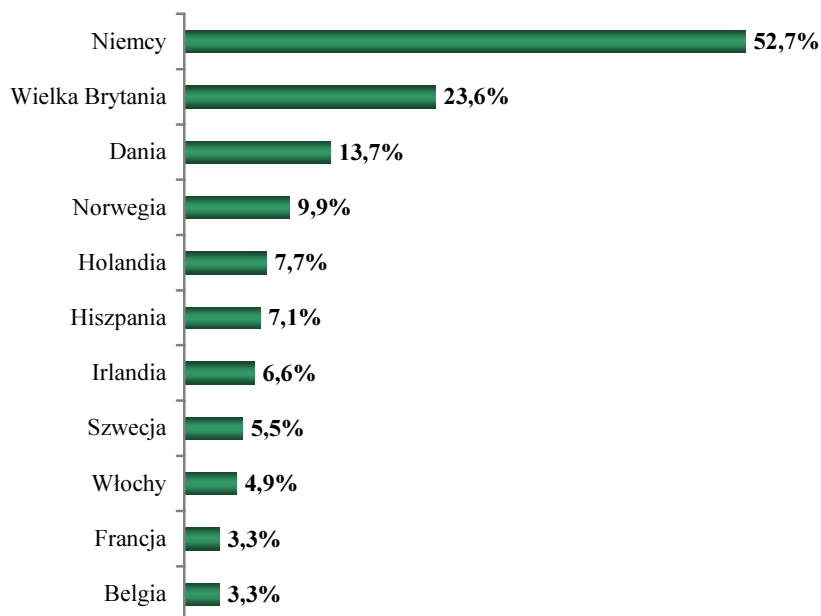

Badani deklarujący wcześniejsze wyjazdy wskazywali najczęściej jako kraj swojego pobytu – Niemcy (52,7%). Do Niemiec wyjeżdżali częściej mieszkańcy podregionu szczecińskiego niż koszalińskiego, częściej kobiety niż mężczyźni. Najczęściej były to osoby w wieku 36-45 lat.

Kraj wymieniany w drugiej kolejności to Wielka Brytania (23,6%), w trzeciej – Dania (13,7%), następnie takie kraje jak Norwegia i Holandia (odpowiednio 9,9% i 7,7%). Najwięcej osób wyjeżdżało w roku 2008 (43,5%). Biorąc pod uwagę lata wyjazdów 2005-2009 badani decydowali się na wyjazd za granicę najczęściej w miesiącach wakacyjnych: maj/czerwiec/lipiec, co może wskazywać na wykonywanie przez dużą część z nich prac sezonowych, ostatni wyjazd miał miejsce w tym okresie w przypadku 34% respondentów, najmniej osób wyjeżdża w miesiącach grudniu, styczniu oraz kwietniu, a więc okresie około świątecznym. W przypadku ostatniego wyjazdu wymieniane były najczęściej takie kraje jak: Niemcy (28,4%) oraz Wielka Brytania (23,5%).

Wykres 23. Kraje migracji zarobkowej

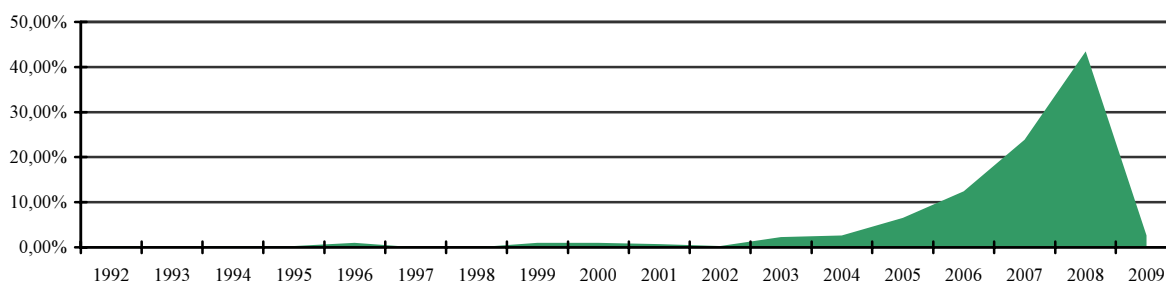
Pyt. 4a. Do jakich krajów Pan/i wyjeżdżała w celu podjęcia pracy zarobkowej?; N=306 [dane w %]

Pozostałe z wymienionych krajów poniżej 2,5%: Austria, Islandia, Grecja, USA, Walia, Słowacja, Afryka, Brazylia, Szwajcaria, Łotwa, Cypr, Nowa Zelandia, Czechy, Kanada, Australia

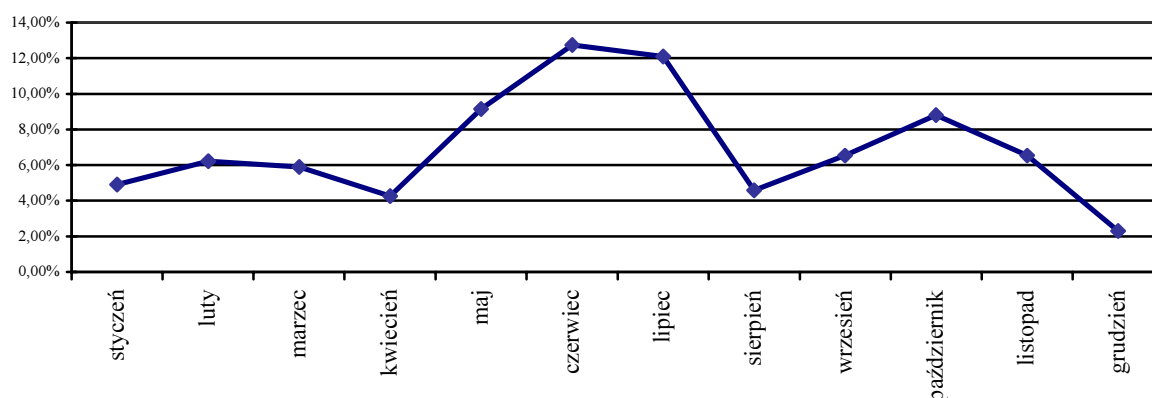
Wykres 24. Odsetek wyjeżdżających w poszczególnych latach począwszy od 1992 roku

Pyt. 5. Kiedy dokładnie Pan/i wyjechał/a ostatnim razem?; N=171 [dane w %]

Wykres 25. Odsetek wyjeżdżających w poszczególnych miesiącach

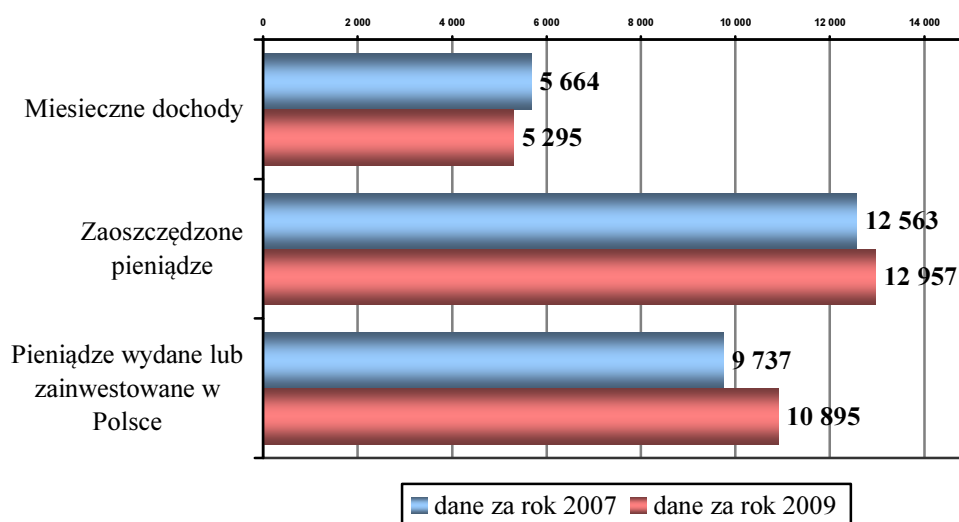
Pyt. 5. Kiedy dokładnie Pan/i wyjechał/a ostatnim razem?; N=306 [dane w %]

Przeciętna kwota zaoszczędzona przez badanych, podczas ostatniego wyjazdu, wyniosła 12 957 i była zbliżona do kwoty zaoszczędzonej przez migrantów objętych badaniem w 2007 roku [Wykres 26]. 10 895 zł osoby te wydały lub zainwestowały w Polsce, co stanowi 84% wszystkich zaoszczędzonych pieniędzy (tylko nieznacznie więcej niż w pomiarze z roku 2007, kiedy odsetek ten wynosił - 78%). Skala inwestycji dokonywanych w Polsce wskazuje na to, że respondenci przewidują powrót do kraju. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie osób wyjeżdżających wynosiło 5 295,3 i było nieznacznie niższe od wynagrodzenia deklarowanego w 2007 roku, które wynosiło 5 664 zł. Biorąc pod uwagę przytoczone dane możemy powiedzieć, że większość pieniędzy zarobionych za granicą jest lokowanych w kraju, co może pozytywnie wpływać na rozwój ekonomiczny regionu.

Wykres 26. Średnie wydatki i przychody związane z wyjazdem i pobytem za granicą

Pyt. 9. Ile pieniędzy miesięcznie Pan/i zarabiał/a? Pyt. 10. Ile pieniędzy Pan/i zaoszczędził/a? Pyt. 11. Ile z tych pieniędzy zainwestował/a lub wydał/a Pan/i w Polsce?; N=171 (2007); N=306 (2009) [dane w PLN]

4.2.2. Odsetek osób pracujących podczas wyjazdów w swoim zawodzie oraz ocena warunków pracy za granicą

Większość badanych, którzy deklarowali wcześniejsze wyjazdy za granicę (N=306) nie pracowało w wyuczonym zawodzie (77%). Swoją pracę wykonywali najczęściej przedstawiciele takich zawodów jak: robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. Częściej w wyuczonym zawodzie pracowali mężczyźni, niż kobiety, najczęściej osoby w wieku powyżej 36 lat, z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub niepełnym średnim, mieszkańcy miast powyżej 50 tys. mieszkańców.

Na podstawie statystycznej analizy dokonanej przy użyciu testu chi-kwadrat można odrzucić hipotezę głoszącą, iż im niższy poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych respondentów, tym większa gotowość do podejmowania za granicą pracy niezgodnej z własnymi kwalifikacjami¹². W sposób istotny statystycznie częściej, co zostało określone za pomocą testu Z, w swoim zawodzie planują pracować osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niepełnym średnim, natomiast osoby z wykształceniem podstawowym, niepełnym podstawowym, średnim i nieukończonym wyższym planują podejmować pracę w swoim zawodzie istotnie rzadziej. Można więc przyjąć, iż w

¹² Test chi-kwadrat=25,033, istotność = 0,000.

¹³ Badanie Zagraniczna migracja zarobkowa realizowane na zlecenie WUP w Szczecinie w roku 2007, na próbie N=600.

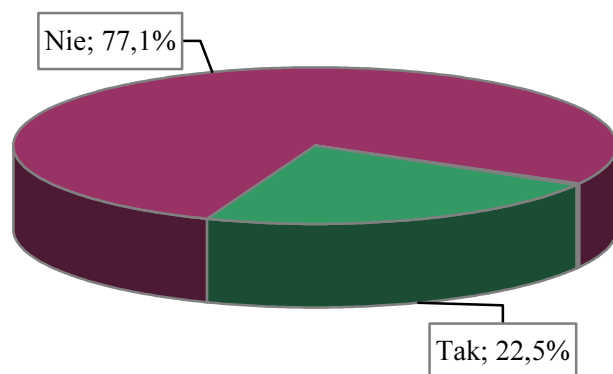
swoim zawodzie pracują osoby, którym najłatwiej jest znaleźć pracę zgodną ze swoją profesją – pozostałe osoby, posiadające nawet wysokie kwalifikacje, ze względu na wymogi rynku, zmuszone są rezygnować z dokonanych wcześniej wyborów dotyczących preferowanych zawodów. Fakt ten potwierdza również fakt, iż na podstawie testu Z można stwierdzić, iż osoby posiadające wyuczony zawód w sposób statystyczny istotnie częściej planuje pracę zgodną z własną profesją. Jednakże pomimo faktu, iż związki pomiędzy posiadanym wykształceniem i zawodem a wykonywaną pracą na podstawie testu V Cramera należy uznać za istotne statystycznie, to siła tego związku jest słaba – w przypadku obu związków (zarówno dla wykształcenia, jak i posiadania wyuczonego zawodu) wartość testu jest niższa niż 0,2.

Największa grupa osób, które pracowały już wcześniej za granicami kraju, ocenia panujące tam warunki pracy jako lepsze niż w Polsce (56%). Według 8% respondentów warunki pracy za granicą są gorsze, z kolei 35% respondentów zadeklarowało, że nie odbiegają one od warunków oferowanych przez pracodawców w Polsce.

Korzystniej, od warunków panujących w Polsce, oceniali badani następujące aspekty pracy za granicą: organizacja pracy (91% badanych oceniło ją na korzyść pracy za granicami), stosunki z przełożonymi (76%), stosunki z kolegami z pracy (77%), atmosfera w pracy (76%) i czas pracy (72%). Wskaźniki te nie zmieniły się zasadniczo w stosunku do pomiaru dokonanego w 2007 roku¹³.

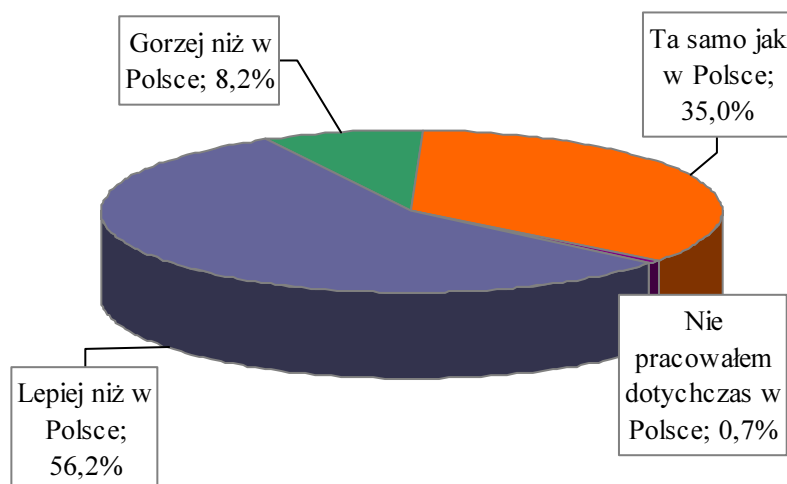
Wykres 27. Odsetek osób pracujących w wyuczonym zawodzie

Pyt. 12. Czy pracował/a (pracuje) Pan/i w wyuczonym zawodzie?; N=306 [dane w %]

Wykres 28. Ocena warunków pracy za granicą

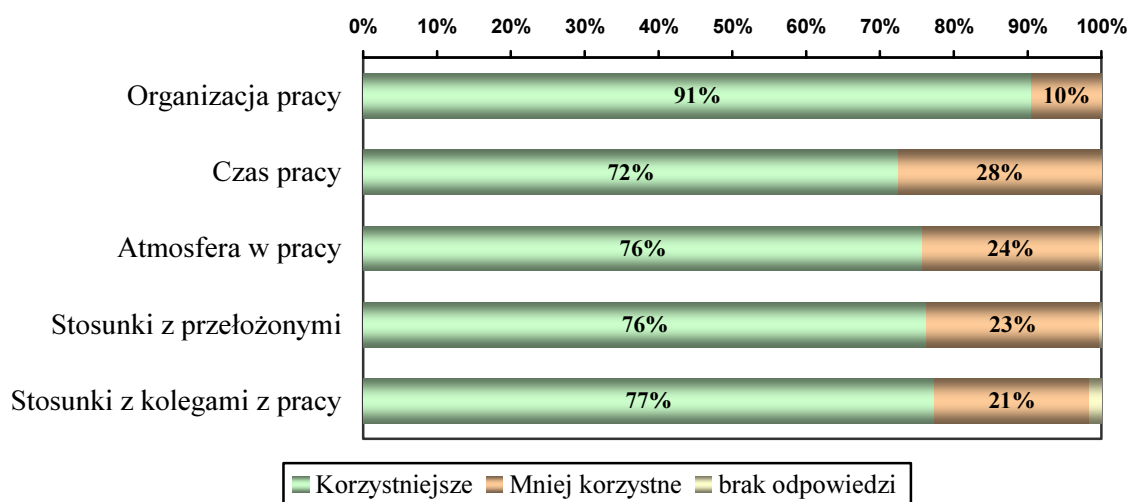
Pyt. 13. Czy pracując za granicą był/a Pan/i traktowany/a?; N=306 [dane w %]

¹³ Badanie Zagraniczna migracja zarobkowa realizowane na zlecenie WUP w Szczecinie w roku 2007, na próbie N=600.

Wykres 29. Ocena warunków pracy za granicą

Pyt. 14. Jakie cechy w Pana/i pracy za granicą (poza płacą) były korzystniejsze a jakie mniej korzystne w porównaniu z dotychczasową pracą w Polsce?; N=304 [dane w %]

4.3. Charakterystyka planowanych zagranicznych migracji zarobkowych

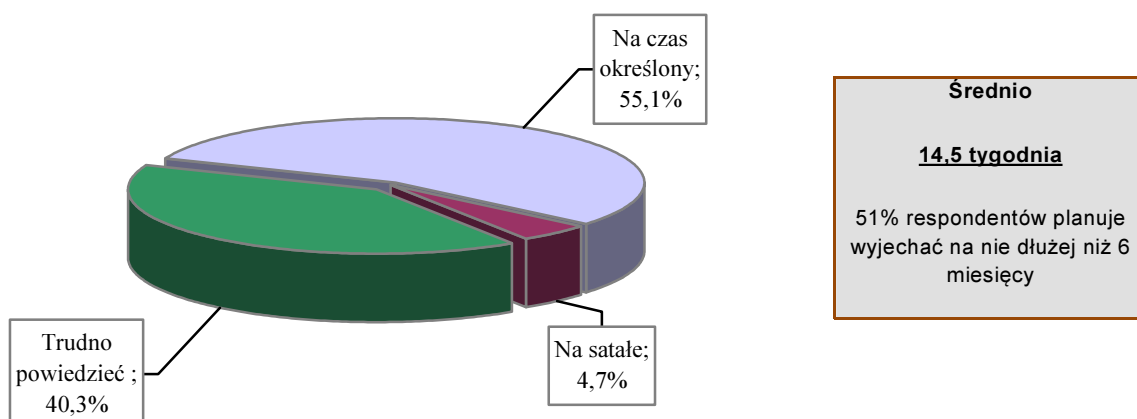
4.3.1. Okres planowanego wyjazdu zagranicę oraz najczęściej wybierane kraje migracji

Większość spośród badanych, którzy planują w przeciągu najbliższych 6 miesięcy podjąć pracę zarobkową za granicą, zamierza wyjechać na pobyt czasowy, średnio na 14,5 tygodnia, czyli około 3 miesięcy. Na okres do 6 miesięcy planuje wyjechać 51% respondentów. W porównaniu z pomiarem dokonany w 2007 roku skrócił się czas planowanych wyjazdów. Wynikać to może ze zmian w sytuacji gospodarczej za granicą i braku pewności co do ciągłości pracy w miejscu pobytu.

Weryfikacja hipotezy dotyczącej okresu pozostawania za granicą przez osoby migrujące w celach zarobkowych dokonana za pomocą testu chi-kwadrat wskazuje na istotne różnice pomiędzy wariantami odpowiedzi¹⁴ – na stałe poza granicami Polski planuje pozostać blisko 5% osób. Istotnie statystycznie większość osób mających wyjechać z Polski w celach zarobkowych nie planuje więc pozostawać za granicami kraju na stałe.

Wykres 30. Czas planowanego wyjazdu za granicę

Pyt. 15. Na jak długo planuje Pan/i wyjechać? N=800 [dane w %]

¹⁴ Test chi-kwadrat = 199,000, istotność = 0,000.

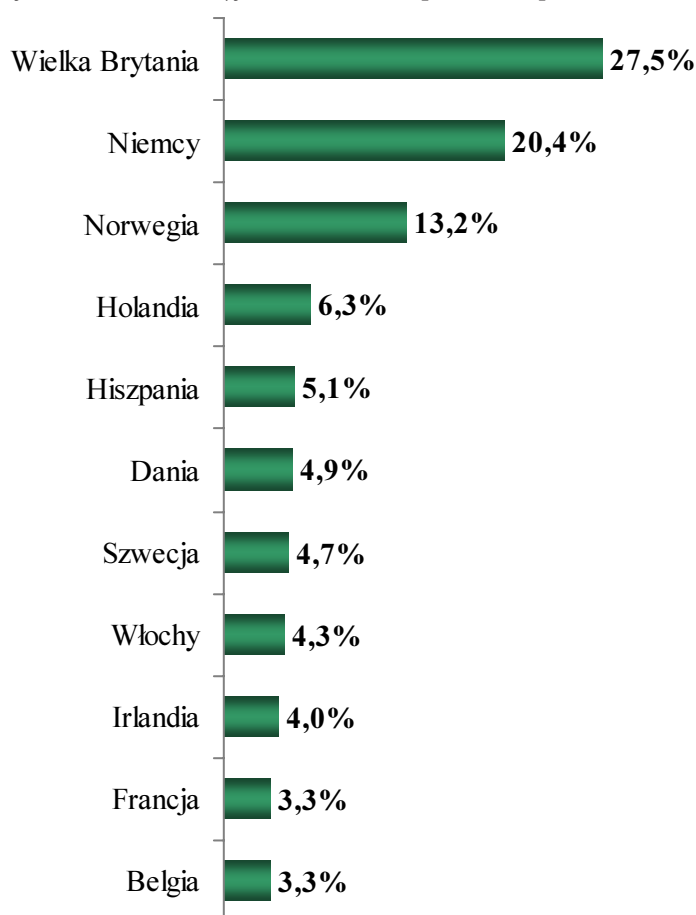
Do najczęstszych kierunków migracji należą: Wielka Brytania (27,5%) oraz Niemcy (20,4%). Mniejszy odsetek respondentów planuje wyjazd się do takich krajów jak: Norwegia (13,2%), Holandia (6,3%), Hiszpania (5,1%).

Do Wielkiej Brytanii zamierzają wyjechać częściej mieszkańcy regionu koszalińskiego, niż szczecińskiego osoby bardzo młode w wieku do 19 lat, deklarujące znajomość języka angielskiego. Do Niemiec udają się najczęściej osoby zamieszkujące region szczeciński, w wieku od powyżej 36 lat, deklarujące znajomość języka niemieckiego.

Bardzo mały odsetek badanych deklaruje wyjazdy na stałe do poszczególnych krajów, nie ma istotnych różnic między pobytem na stałe a docelowym krajem migracji. Najkrótszy okres pobytu deklarują migrujący do Niemiec (średnio 12,7 tygodni), Szwecji (12 tygodni), Holandii (12,8 tygodnia). Planowane wyjazdy do Wielkiej Brytanii są tylko nieznacznie dłuższe (średnio 13,4 tygodnia). Najdłuższy okres pobytu przypada na takie kraje jak: Hiszpania i Irlandia (odpowiednio 19,1 tygodnia oraz 21,4 tygodnia).

Wykres 31. Najczęściej wybierane kraje migracji

Pyt. 16. Do jakiego kraju zamierza Pan/i wyjechać? N=800 [dane w %]

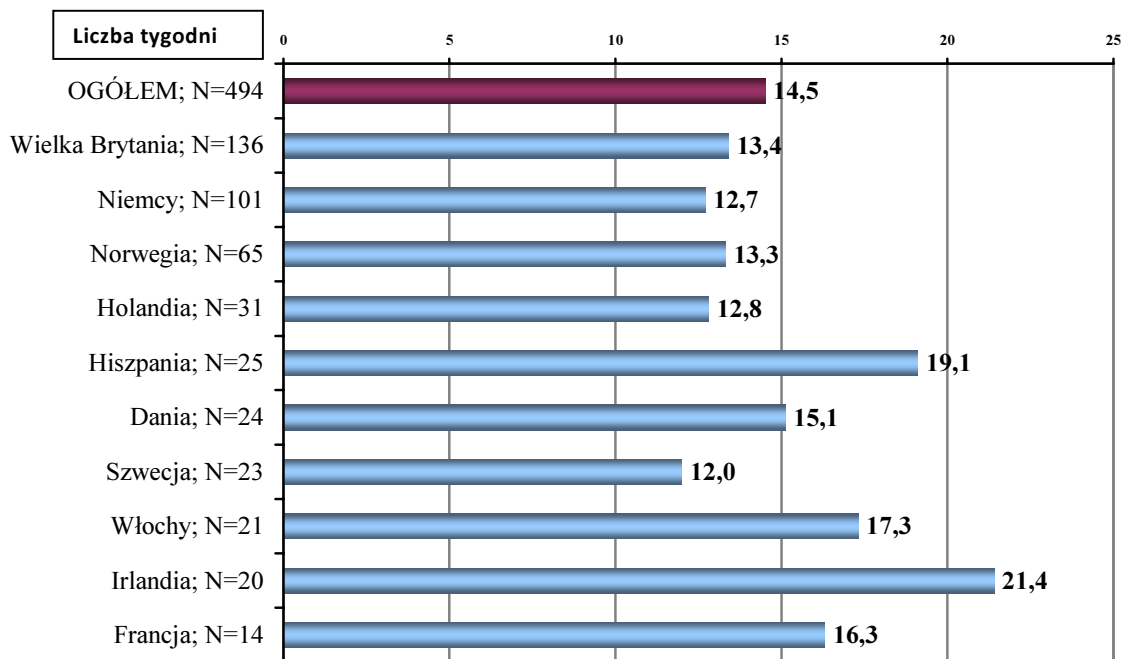

Pozostałe kraje wskazywane przez mniej niż 3% badanych: Francja, Stany Zjednoczone, Belgia, Kanada, Szkocja, Szwajcaria, Finlandia, Gruzja, Islandia, Japonia, Cypr, Rosja, Egipt

Wykres 32. Najczęściej wybierane kraje migracji, a czas pobytu w danym kraju

Pyt. 15. Na jak długo planuje Pan/i wyjechać? Pyt. 16. Do jakiego kraju zamierza Pan/i wyjechać?

N= OSOBY DEKLARUJĄCE WYJAZD NA CZAS OKREŚLONY DO DANEGO KRAJU [dane w %]

W głównej mierze na decyzję o wyborze kraju migracji wpływ mają czynniki takie jak: posiadanie rodziny lub znajomych za granicami kraju (czynnik wymieniony łącznie przez 32,8% respondentów). Czynnik ten ma większe znaczenie dla kobiet niż mężczyzn, częściej wymieniały go osoby w wieku powyżej 20 lat, z niższym wykształceniem. Rodzinę lub znajomych w kraju planowanej migracji posiadają najczęściej osoby wybierające się do takich krajów jak Niemcy, Dania, Francja. Badani deklarowali, że posiadają średnio 12,7 znajomych przebywających za granicą i 3 członków rodziny. Są to dane porównywalne z danymi z pomiaru dokonanego w 2007 roku¹⁵.

Kolejnym ważnym czynnikiem przy decyzji o migracji zagranicznej są wysokie zarobki (19,2%). Czynnik ten był wymieniany częściej przez osoby planujące wyjazd do takich krajów, jak Szwecja, Norwegia i Wielka Brytania, znacznie częściej niż w przypadku Niemiec. O wyborze kraju migracji decydują również łatwość znalezienia pracy (10,7%) lub bliskość kraju migracji (6,7%). Łatwość znalezienia pracy decydowała najczęściej o wyborze takich krajów migracji jak Wielka Brytania, Hiszpania, Norwegia, znacznie rzadziej o wyborze takich krajów jak Niemcy czy Włochy. Bliskość odległości decyduje o wyjazdach do takich krajów jak Szwecja, czy Niemcy. Pozostałe z wymienionych przyczyn dotyczyły oczekiwań co do dobrych warunków pracy lub warunków życia na miejscu takich jak: duża liczba ofert pracy, lepsze warunki bytowe, solidni pracodawcy, dobre warunki pracy, zapewnione mieszkanie i praca na miejscu. Część respondentów zwraca również uwagę na walory turystyczne krajów, do których się udają, są to jednak przede wszystkim ludzie młodzi z wyższym wykształceniem.

Tabela 6. Przyczyny wyboru krajów migracji

Pyt. 16. Do jakiego kraju zamierza Pan/i wyjechać? Pyt. 17. Dlaczego wybrała Pan/i ten kraj?

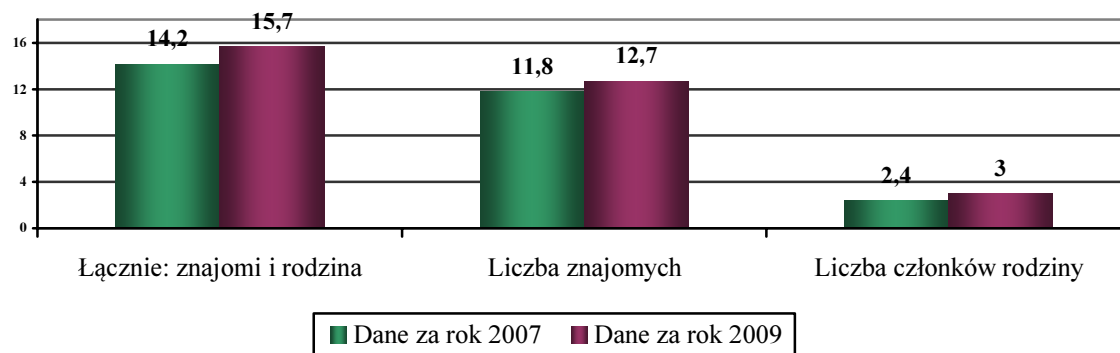
[dane w %] PYTANIE OTWARTE MOŻLIWOŚĆ UDZIELENIA DOWOLNEJ LICZBY ODPOWIEDZI

	Wielka Brytania	Niemcy	Norwe- gia	Holan- dia	Hiszpa- nia	Dania	Szwecja	Włochy	Irlandia
--	--------------------	--------	---------------	---------------	----------------	-------	---------	--------	----------

Liczebność	N-136	N-101	N-65	N-31	N-25	N-24	N-23	N-21	N-20
Znajomi, rodzi- na tam pracuje	45,6%	58,4%	33,8%	38,7%	36,0%	54,2%	43,5%	47,6%	45,0%
Wysokie zarobki	26,5%	7,9%	46,2%	3,2%	8,0%	16,7%	30,4%	4,8%	20,0%
Łatwość znale- zienia pracy	16,2%	3,0%	16,9%	6,5%	16,0%	8,3%	8,7%	4,8%	15,0%
Bliskość	0,7%	25,7%	1,5%	3,2%	0,0%	4,2%	13,0%	0,0%	0,0%
Czeka na mnie praca	5,1%	8,9%	1,5%	6,5%	4,0%	12,5%	8,7%	19,0%	0,0%
Szlifowanie języka	7,4%	3,0%	0,0%	0,0%	4,0%	0,0%	4,3%	0,0%	0,0%
Ładny kraj, miasto	1,5%	1,0%	4,6%	3,2%	16,0%	0,0%	0,0%	4,8%	0,0%
Znajomi polecili	2,2%	3,0%	1,5%	9,7%	4,0%	8,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Znam język	7,4%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,8%	0,0%

Wykres 33. Średnia liczba znajomych i rodziny respondentów przebywających za granicą

Pyt. 46. Ilu znajomych lub członków Pana/i rodziny wyjechało za granicę w celu podjęcia pracy? N=600 (2007); N=800 (2009) [dane w %]

4.3.2. Przyczyny planowanego wyjazdu za granicę, obawy oraz oczekiwane korzyści z nim związane

Wśród przyczyn przemawiających za podjęciem decyzji o migracji zarobkowej za granicę, badani wskazywali najczęściej na niskie zarobki (72%). Nie było istotnych różnic w wypowiedziach osób, które pracowały już wcześniej za granicą oraz tych, które planują wyjazd po raz pierwszy. Czynniki te wymieniane były częściej przez osoby w wieku powyżej 20 lat niż młodsze, z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim, zamieszkujące wsie, małe miasta oraz duże aglomeracje powyżej 200 tys. mieszkańców. Znacznie mniej badanych chce wyjechać za granicę z powodu braku pracy lub też braku pracy odpowiadającej oczekiwaniom. Podwódtaki podawały najczęściej osoby regionu koszalińskiego, z miast od 50 do 200 tys. mieszkańców, w wieku 20 do 25 lat, z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym, o najniższych dochodach do 500 zł miesięcznie. Kolejnym ważnym powodem wymienianym przez respondentów była chęć doksztalcenia się, w tym 23,9% respondentów chce nauczyć się języka obcego, 11% chce

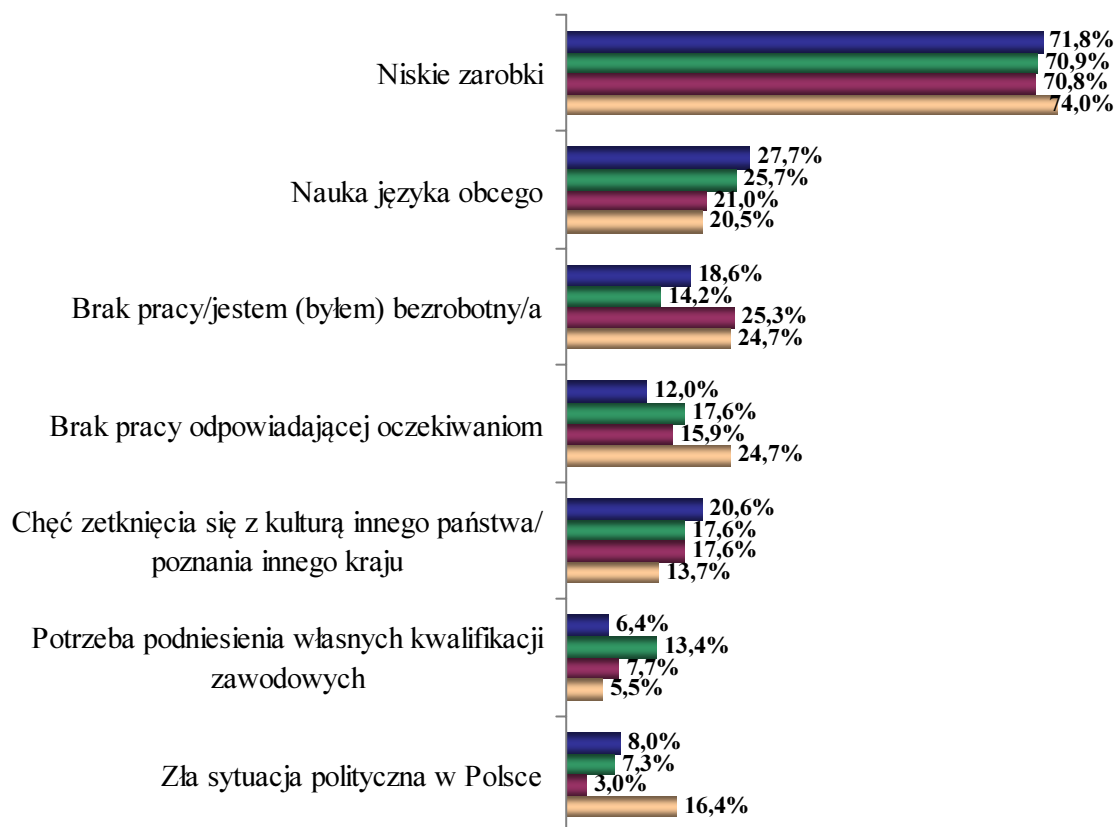
podnieść własne kwalifikacje, natomiast 2% badanych chce podjąć naukę za granicą. Chęć podjęcia nauki języka za granicą deklarują częściej mieszkańcy regionu szczecińskiego, niż koszalińskiego, są to również częściej kobiety, osoby młode do 25 roku życia, z wyższym i niepełnym wyższym wykształceniem, a także mieszkańcy Szczecina (miasta powyżej 200 tys. mieszkańców). Znaczący odsetek respondentów wymienił takie czynniki jak: chęć zetknięcia się z kulturą innego państwa/kraju (17,3%). Niespełna 7% badanych wskazało na złą sytuację polityczną w kraju, odsetek ten był mniejszy niż w przypadku pomiaru dokonanego w 2007 roku (czynnik wskazywany przez 13% respondentów, N=600).

Brak pracy odpowiadającej oczekiwaniom był motywem częściej podejmowanym przez osoby, które przebywały już za granicą lub tych, które pracują tam obecnie, brak pracy oraz zła sytuacja gospodarcza i polityczna przez obecnie przebywających za granicami kraju. [dane prezentuje wykres 34]

Na podstawie analizy statystycznej można przyjąć hipotezę głoszącą, iż wśród motywów decydujących o wyjazdach zarobkowych poza granicę Polski główną rolę pełnią powody czysto ekonomiczne. Analiza testu chi-kwadrat wykazała, że respondenci w sposób istotnie statystyczny częściej za powody emigracji podawali kwestie związane ze sferą finansową¹⁷ (czynniki ekonomiczne za główny powód wyjazdu zostały uznane przez 569 osób badanych, a więc ponad 71% respondentów). Istotnie statystyczna była również różnica wskazująca na czynniki niezwiązane z kwestią finansową, które są głównym powodem rezygnacji z wyjazdu lub też podjęcia decyzji powrocie¹⁸. W tym przypadku czynniki ekonomiczne wskazywane były rzadziej niż pozostałe motywy, które zostały uznane za dominujące przez blisko 60% respondentów.

Wykres 34. Przyczyny planowanego wyjazdu za granicę

Pyt. 18. Czy mógłbyś/mogłabyś Pan/i powiedzieć, dlaczego planuje Pan/i ten wyjazd? N=600 [dane w %] Podział ze względu na 3 grupy respondentów: planujących wyjazd, tych którzy wrócili z pracy za granicą oraz pracujących tam obecnie

■ Ogółem; N=800

■ Planujące wyjazd za granicę; N=494

■ Pracowali już za granicą ale obecnie przebywają w kraju; N=233

■ Pracują obecnie za granicą; N=73

¹⁶Test chi-kwadrat=142,805, istotność = 0,000.

¹⁷Test chi-kwadrat=30,420, istotność = 0,000.

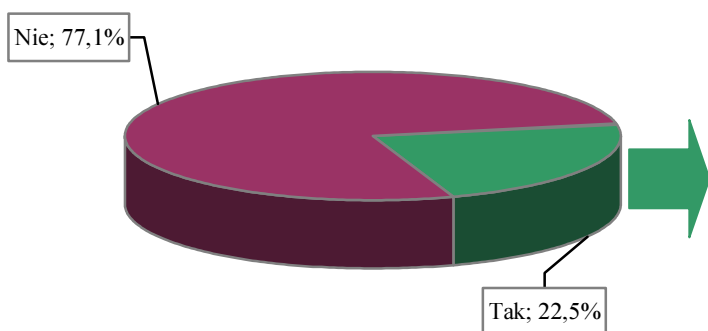
Na podstawie statystycznej weryfikacji hipotezy, głoszącej iż im wyższy poziom wykształcenia tym większe znaczenie czysto profesjonalnych motywów wyjazdu (takich jak szanse na rozwój osobisty, na szybszą karierę zawodową itp.), dokonanej za pomocą testu chi-kwadrat, można stwierdzić, iż różnice dotyczące motywów decydujących o wyjazdach za granicę ze względu na wykształcenie osób badanych są istotne statystycznie¹⁸. Na podstawie testu Z dla proporcji można stwierdzić, iż osoby z wykształceniem wyższym oraz osoby, które rozpoczęły studia wyższe w sposób istotny częściej wśród motywów wyjazdu wskazywały na chęć nauki języka obcego niż osoby z wykształceniem średnim i niższym. Ponadto osoby, które posiadały wykształcenie niepełne wyższe, a więc w większości będące w trakcie trwania studiów, w sposób istotny częściej niż osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub nieukończonym średnim wskazywały na chęć zetknięcia się z inną kulturą za główny motyw wyjazdu. Natomiast osoby z wykształceniem wyższym, częściej niż osoby z wykształceniem średnim wskazywały na chęć podniesienia kwalifikacji związanych z wykonywanym zawodem. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim częściej niż osoby z wykształceniem wyższym za główny powód wyjazdu uznawały zbyt niskie zarobki. Natomiast osoby z wykształceniem podstawowym (w tym z niepełnym) istotnie częściej niż osoby z wykształceniem średnim i wyższym wskazywały na fakt pozostawiania bez pracy jako motyw decydujący o wyjeździe. Można więc, na podstawie analizy testu Z, przyjąć hipotezę głoszącą zależność pomiędzy wykształceniem a profesjonalizacją motywów emigracji zarobkowej – osoby z wykształceniem wyższym częściej wskazują na motywy wiążące się z szeroko pojętym rozwojem i kwestiami poznawczymi, natomiast osoby posiadające niższe wykształcenie częściej kierują się kwestiami pragmatycznymi.

Na podstawie analizy statystycznej można przyjąć hipotezę głoszącą, iż wraz ze kwalifikacje zawodowe wpływają na znaczenie profesjonalnych motywów wyjazdu¹⁹. Analiza testu Z wykazała, że osoby nieposiadające zawodu (w tym osoby studiujące) częściej wyjeżdżają za granicę kierując się chęcią nauki języka obcego.

Spośród wszystkich badanych, zaledwie 8,3% wskazało, że niektóre osoby z ich otoczenia są przeciwne ich wyjazdowi za granicę. Najczęściej sprzeciw wyrażają członkowie najbliższej rodziny: rodzice (53,0%), mąż lub żona (33,3%), dzieci (13,6%). Znacznie rzadziej są to znajomi (3,0%). Ich sprzeciw wynika głównie z obaw o podłoże emocjonalnym - długotrwała rozłąka (31,8%), tęsknota (13,6%) i lęk o bezpieczeństwo bliskiej osoby (16,7%). Znacznie rzadziej wymieniane były przesłanki racjonalne wskazywane przez mniej niż 2% respondentów (N=66) np. nieodpowiedni pracodawca, możliwość podjęcia pracy w Polsce. W tej kwestii nie wystąpiła zmiana w porównaniu z pomiarem dokonany w 2007 roku²⁰.

Wykres 35. Odsetek osób z otoczenia respondenta przeciwnych wyjazdowi oraz podział na kategorie

Pyt. 19. Czy ktoś z Pana/i rodziny lub otoczenia, jest przeciwny Pana/i wyjazdowi za granicę? Pyt. 20. Kto w Pana/i rodzinie lub otoczeniu był przeciwny Pana/i wyjazdowi za granicę? N=800 [dane w %]

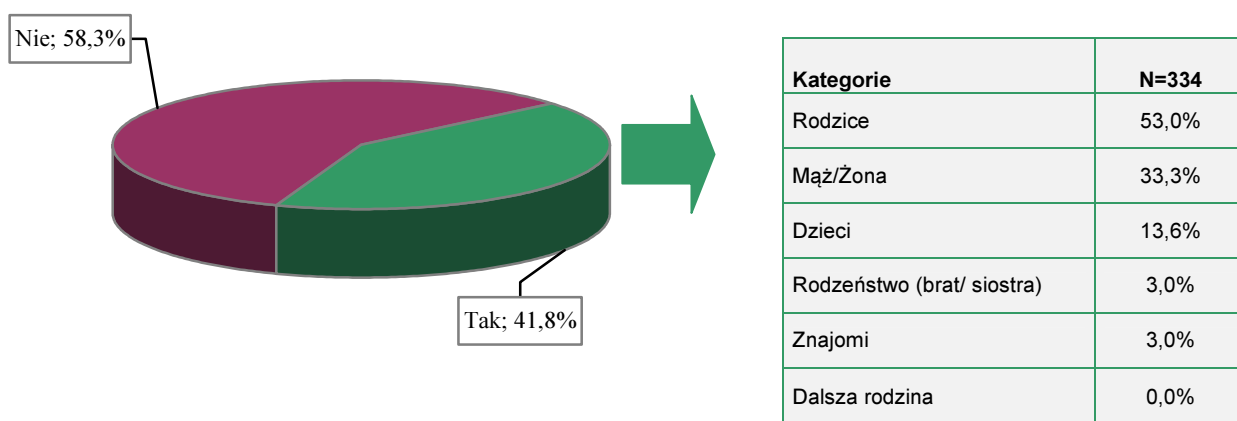
¹⁸ Test chi-kwadrat=172,714, istotność = 0,000.

¹⁹ Test chi-kwadrat=22,805, istotność = 0,011.

²⁰ Badanie „Zagraniczna migracja zarobkowa” przeprowadzone na zlecenie WJUP w Szczecinie 2007 roku, na próbie N=600.

Osoby bliskie zdecydowanie częściej zachęcają badanych do migracji i podejmowania pracy za granicami kraju, tak zadeklarowało 41,8% respondentów (odsetek ten był podobny w pomiarze dokonany w 2007 roku i wynosił 44%). Przede wszystkim do wyjazdu mobilizują badanych znajomi 39,5%, ale również rodzice (28,4%) oraz współmałżonkowie (25,1%). Ludzie z bliskiego otoczenia widzą w wyjeździe przede wszystkim szansę na lepsze zarobki (28,7%), w wyjeździe najbliżsi widzą szansę na lepsze życie, poprawę obecnej sytuacji materialnej rodziny (13,7%), podobna grupa badanych wskazywała, że ich znajomi lub rodzina są już za granicą i chcą ściągnąć ich do siebie (13,2%).

Wykres 36. Odsetek osób z otoczenia respondenta zachęcających do wyjazdu oraz podział na kategorie
 Pyt. 22. Czy ktoś z Pana/i rodziny lub otoczenia, zachęca Pana/ią wyjazdowi za granicę? N=800
 Pyt. 23 Kto z Pana/i rodziny lub otoczenia zachęcał Pana/ią do wyjazdu za granicę? N=334 [dane w %]

Około 1/4 spośród wyjeżdżających osób zadeklarowało, że posiada pewne obawy związane z wyjazdem. Najwięcej badanych ma obawy związane z nauką języka kraju do którego się udają (36,4%). Są to częściej osoby, które już wcześniej pracowały za granicą znają więc panujące tam realia. Obawy takie wyrażają również częściej osoby młode do 25 roku życia oraz osoby w wieku 46 do 55 lat. Częściej wymieniały je również osoby z wykształceniem wyższym. Nieco mniejsza grupa badanych ma obawy związane ze znalezieniem pracy (20,7%), są to częściej osoby z regionu koszalińskiego, mężczyźni, osoby w wieku od 26 do 45 lat, z wykształceniem zasadniczym, planujące wyjazd do Wielkiej Brytanii. Około 12% respondentów ma obawy związane z wielkością zarobków. Respondenci myślą również o przyszłych warunkach bytowych oraz warunkach jakie zaoferuje im pracodawca. Wśród obaw pojawiły się również te związane z emocjami takie jak: obawa przed nowym otoczeniem (20,3%), tęsknotą za rodziną lub znajomymi (14,7%). [Tabela 7]

Tabela 7. Obawy związane z wyjazdem za granicę

Pyt. 26. Jakie ma/ miał Pan/i obawy i wątpliwości związane wyjazdem za granicę?. N=217 [dane w %] TYLKO OSOBY, KTÓRE WYRAŻAŁY TAKIE OBAWY

Kategorie	N=217
Czy nauczę się języka?	36,4%
Czy znajdę pracę?	20,7%
Czy dam sobie radę w nowym otoczeniu?	20,3%
Tęsknota za rodziną, znajomymi	14,7%

Jakie będą zarobki?	11,5%
Aklimatyzacja	7,8%
Czy warunki są takie jak obiecują?	6,9%
Jak będą mnie tam traktować?	3,7%
Jakie będą warunki mieszkaniowe?	3,2%
Czy pracodawca będzie uczciwy?	2,8%
Różnica zwyczajów	2,3%
Czy praca będzie mi odpowiadać?	2,3%

Pozostałe poniżej 2%

Respondenci oczekują, że w związku z planowanym wyjazdem odniosą przede wszystkim korzyści finansowe i lepszą jakość życia (88,9%), 24,6% badanych zakłada, że dzięki wyjazdowi pozna kulturę nowego kraju oraz zwiedzi ciekawe miejsca, podobna co do wielkości grupa respondentów (23,9%) oczekuje, że dokończą się (głównie w zakresie języka) oraz podniesie swoje kwalifikacje zawodowe. Około 10% respondentów oczekuje polepszenia warunków pracy, 2,4% respondentom wyjazd ten umożliwi przebywanie z rodziną. Nie ma znaczących różnic w oczekiwaniach osób, które już wcześniej przebywały za granicami kraju oraz tych, które planują dopiero wyjazd. Największa różnica dotyczy podejścia do nauki języka i dokończania. [dane obrazuje tabela 8]

Tabela 8. Oczekiwane korzyści związane z wyjazdem za granicę – kategoryzacja odpowiedzi

Pyt. 27. Proszę powiedzieć, jakie ma/ miał Pan/i oczekiwania związane z wyjazdem za granicę/ jakich korzyści Pan/i oczekuje/ oczekiwał? [dane w %]

	Ogółem	Planujący wyjazd za granicę	Pracujący za granicą już wcześniej lub obecnie
Kategorie	N=800	N=494	N=306
Korzyści finansowe// polepszenie warunków życia	88,9%	88,3%	89,9%
Poznanie nowej kultury/ zwiedzanie/ rozrywka	24,6%	26,5%	21,6%
Nauka języka, kształcenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych	23,9%	26,5%	19,6%
Polepszenie warunków pracy	10,1%	11,5%	7,8%
Inne	5,5%	5,3%	5,9%
Możliwość przebywania z rodziną/ znajomymi	2,8%	2,4%	3,3%
Trudno powiedzieć / nie wiem	1,0%	0,8%	1,3%

4.4. Czynniki, które mogłyby skłonić osoby przebywające za granicą do powrotu do Polski

Największa grupa respondentów zapytana o czynniki, które mogłyby skłonić ich do powrotu do Polski odpowiedziała, że skłonna byłaby wrócić jeśli polepszyłby się ich warunki materialne 40,3%, w tym na poprawę warunków

placowych wskazało – 38,4% badanych. Pojedyncze osoby wymieniały takie zdarzenia jak: niespodziewany zastrzyk gotówki, własne mieszkanie, wysoka renta, możliwość dorobienia do emerytury, niższe opłaty za mieszkanie, stypendium na dokończenie studiów, finansowanie studiów przez rodziców. Wśród przyczyn rezygnacji z wyjazdu wymienione zostały również poprawa warunków pracy w Polsce (18,9%), głównie otrzymanie propozycji ciekawej/stałej pracy (11,5%) lub poprawa warunków w miejscu obecnego zatrudnienia (5,1%). Przy zmianie decyzji istotną rolę mogą odegrać również problemy rodzinne, nagła zmiana w sytuacji rodzinnej, silny protest najbliższych, czynnik ten wskazywany był przez 16,6% respondentów. Około 1/5 badanych zadeklarowała, że nie przewiduje rezygnacji z wyjazdu mimo wystąpienia niesprzyjających okoliczności, są to głównie ludzie bardzo młodzi między 16 a 19 rokiem życia, a więc bez pewnych zobowiązań rodzinnych oraz osoby uczące się. Niewielki odsetek badanych (6,5%) zwrócił uwagę na aspekty polityczne i gospodarcze, mogące mieć wpływ na zmianę podjętej przez nich decyzji, m.in.: stabilizacja polityczna, ogólna poprawa sytuacji gospodarczej w kraju, niski kurs walut, lepsza koniunktura gospodarcza, wprowadzenie Euro w Polsce. Tylko około 3,4% badanych przewiduje powrót w razie braku możliwości podjęcia pracy za granicą.

Nie ma znaczących różnic we wskazaniach osób, które już wcześniej przebywały za granicami kraju oraz tych, które planują wyjazd.

Na rezygnację z wyjazdu ze względu na poprawę warunków finansowych w kraju wskazywały częściej osoby z regionu koszalińskiego, pozostające w związku małżeńskim, niż stanu wolnego, osoby o najniższych dochodach własnych (do 500 złotych) oraz najniższych dochodach gospodarstwa domowego (do 1500 złotych).

Na rezygnację z wyjazdu ze względu na wystąpienie problemów rodzinnych wskazywali częściej mieszkańcy regionu szczecińskiego, kobiety, osoby w wieku 26-35 lat, a więc te, które pozostają już zazwyczaj w związku małżeńskim i posiadają małe dzieci, a także osoby w wieku powyżej 55 lat, osoby pozostające w związku małżeńskim.

Tabela 9. Czynniki, które mogłyby wpłynąć na zmianę decyzji o wyjeździe za granicę

Pyt. 43. Co skłoniłoby Panią/Pana do rezygnacji z wyjazdu za granicę/ do powrotu do kraju?

	Ogółem	Planujący wyjazd za granicę	Pracujący za granicą już wcześniej lub obecnie
Kategorie	N=800	N=494	N=306
Poprawa warunków finansowych w kraju	40,3%	41,3%	38,6%
Nie zrezygnuję z wyjazdu	23,8%	24,1%	23,2%
Polepszenie warunków pracy w Polsce	18,9%	18,0%	20,3%
Problemy rodzinne/ nagła zmiana w sytuacji rodzinnej/ silny protest najbliższych	16,6%	17,4%	15,4%
Poprawa sytuacji politycznej i gospodarczej w Polsce	6,5%	5,9%	7,5%
Brak możliwości podjęcia pracy za granicą	3,4%	4,3%	2,0%
Zdarzenia losowe	3,0%	4,5%	0,7%
Inne	1,6%	1,0%	2,6%
Trudno powiedzieć	1,4%	1,6%	1,0%

4.5. Przygotowania do wyjazdu – poniesione koszty, formy doradztwa i pomocy

Większość respondentów zadeklarowało, że przygotowywała się do wyjazdu za granice kraju (62,3%). W ramach przygotowań do wyjazdu największa grupa respondentów odkładała pieniądze (52,2%), respondenci dokonywali również niezbędnych zakupów (48,8%), a także konsultowali się z osobami, które już wcześniej były za granicą – 48%. Około 1/3 respondentów uczyło się samodzielnie języka obcego 36%, natomiast tylko 11,6 % badanych uczestniczyła w kursach językowych. Podobna co do wielkości grupa (11%) doksztalała się samodzielnie w ramach planowanego za granicą zawodu. Niewielki odsetek badanych, zaledwie 2,6%, doksztalała się w ramach kursów doskonalenia zawodowego.

Wykres 37. Formy przygotowań do wyjazdu za granicę i częstość ich występowania

Pyt. 31. W jaki sposób przygotowuje/ przygotowywał/a się Pan/ i do wyjazdu? N=498 [dane w %]

Mniej niż połowa respondentów korzysta z jakichkolwiek form doradztwa lub pośrednictwa (w tym znajomych i rodziny) – 39,4%. Badani zwracają się najczęściej o pomoc do znajomych (57,8%) oraz rodziny (26,3%). 9,2% badanych skorzystało z usług firmy zajmującej się pośrednictwem pracy, 7% badanych znalazło ogłoszenie w Internecie. Zaledwie 1,9% badanych skorzystało z pomocy urzędu pracy. Jak widzimy respondenci korzystający z pomocy podczas wyjazdów posiłkują się przede wszystkim naturalną siecią kontaktów wśród rodziny lub znajomych, których (jak pokazują wcześniejsze dane) znacząca liczba przebywa za granicami kraju.

Wykres 38. Odsetek osób korzystających z pośrednictwa i doradztwa w trakcie poszukiwania pracy

Pyt. 28. Czy korzystał/a Pan/i z pomocy, pośrednictwa lub doradztwa podczas planowania obecnego/ostatniego wyjazdu za granicę? Chodzi mi zarówno o znajomych/ rodzinę, jak również instytucje. N=800 [dane w %]

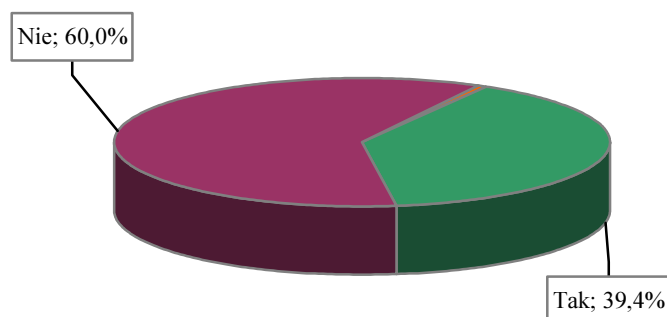

Tabela 10. Osoby i instytucje, z których pomocy respondenci korzystają najczęściej

Pyt. 29. Z czyjej pomocy Pan/i korzystał/a? N=315 [dane w %]

Kategorie	N=315 [%]
Znajomych, przyjaciół	57,8%
Rodziny	26,3%
Pośrednictwo pracy, firma	9,2%
Ogłoszenia internetowe	7,0%
Lokalne biuro zatrudnienia	4,8%
Ogłoszenia prasowe	3,2%
Urząd pracy	1,9%

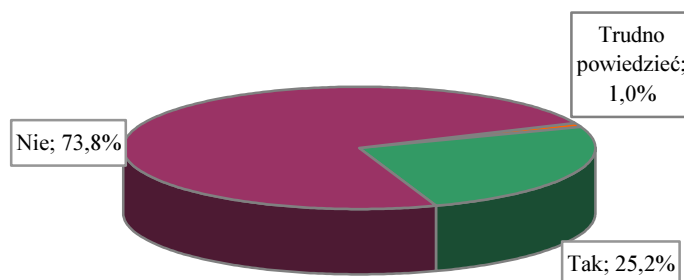
Na podstawie dokonanej analizy statystycznej, w oparciu o test chi-kwadrat można stwierdzić, iż większość osób przygotowuje się w specjalny sposób do wyjazdu zagranicznego w celach zarobkowych²¹ (zadeklarowało to ponad 62% badanych respondentów), choć większość respondentów nie korzysta z oferty biur pośrednictwa pracy²², co czyni nieco ponad 24% osób badanych.

4.6. Informacje o podejmowanej za granicą pracy, ocena możliwości znalezienia pracy w Polsce

40,9% badanych, którzy planują wyjazd za granicę znalazło już pracę na miejscu. Wśród tych osób, tylko 25,2% planuje pracować w wyuczonym zawodzie.

Wykres 39. Odsetek osób, które będą pracować lub planują pracować w swoim zawodzie

Pyt. 33. Czy będzie Pan/i pracować w wyuczonym zawodzie?/ N=202 [dane w %];

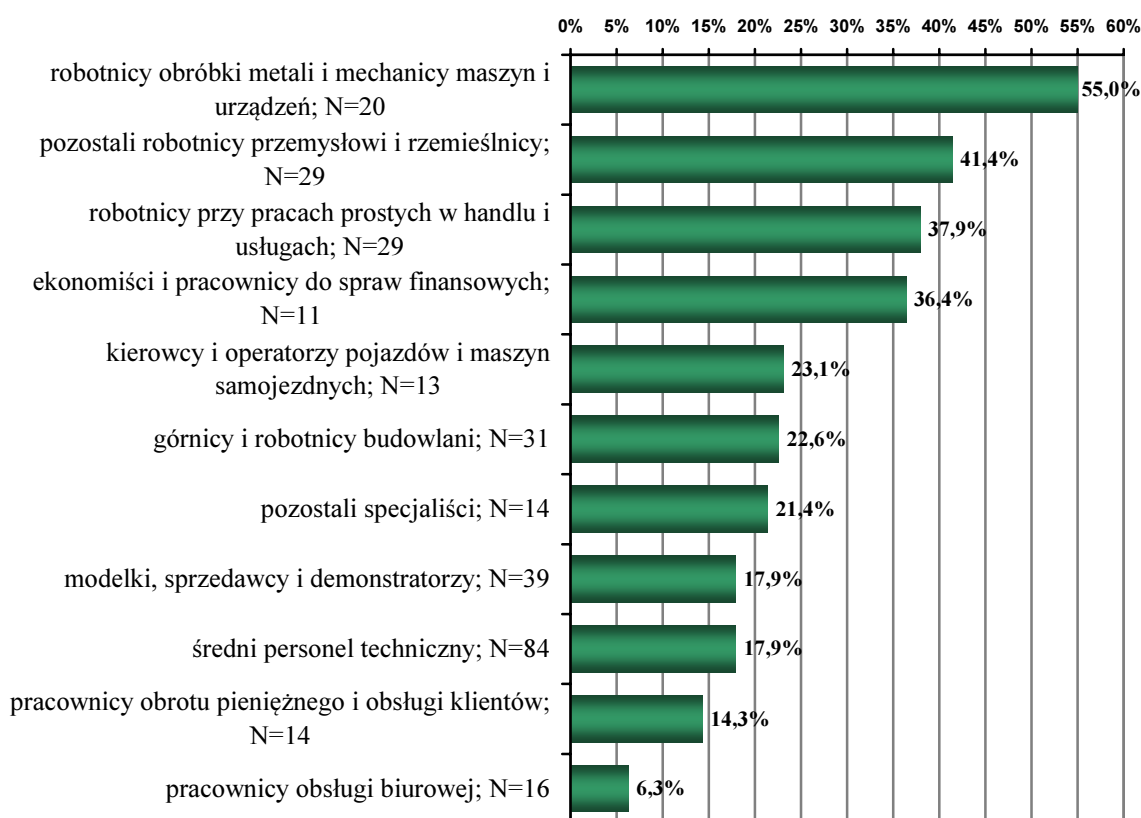

²¹ Test chi-kwadrat=48,020, istotność = 0,000.

²² Test chi-kwadrat=214,245, istotność = 0,000.

Spośród osób, które zadeklarowały, że planują lub pracują w wyuczonym zawodzie, są to najczęściej osoby zatrudnione w takich zawodach jak: robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach, ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych, kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych.

Wykres 40. Odsetek osób, które będą lub planują pracować w swoim zawodzie/ a wykonywany zawód w Polsce
Pyt. 33. Czy będzie Pan/i pracować/ pracuje Pan/i w wyuczonym zawodzie? Pyt. M5. Jaki Pan/i zawód wykonuje? N-
liczba osób wykonujących dany zawód (zawody najliczniej reprezentowane przez więcej niż 10 osób[dane w %]

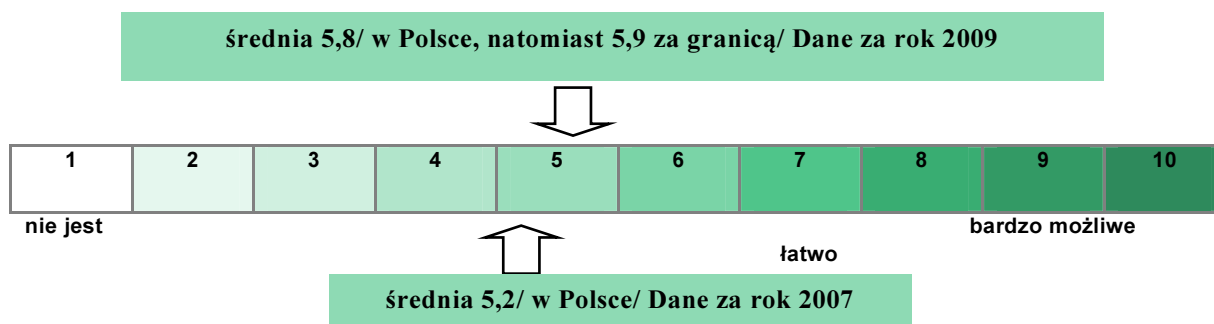

Respondenci dość nisko oceniają możliwość znalezienia pracy w swoim zawodzie w Polsce. Na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza nie jest to możliwe, natomiast 10 bardzo łatwo, oceniają średnio tę możliwość na 5,8. Podobna ocena ma miejsce w przypadku możliwości znalezienia pracy za granicą – średnia 5,9, co może świadczyć o tym, że motywem działania respondentów nie jest znalezienie pracy w swoim zawodzie, ale polepszenie swojego statusu materialnego, o czym świadczą również inne dane przytoczone w tym raporcie. Jeżeli chodzi o możliwość znalezienia pracy w wykonywanym zawodzie w Polsce to najwyżej oceniają ją przedstawiciele takich zawodów jak: specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia (średnia 7,4, liczebność grupy N=15), pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (średnia 6,9, liczebność grupy N=43), operatorzy i monterzy maszyn (średnia 6,8, liczebność grupy N=11), modelki, sprzedawcy i demonstratorzy (średnia 6,4, liczebność grupy N=91). W przypadku pracy za granicami kraju najłatwiej prace w wykonywanym zawodzie jest znaleźć przedstawicielom następujących zawodów: specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia (średnia 8,5, liczebność grupy N=15), pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (średnia 7,4, liczebność grupy N=43), operatorzy i monterzy maszyn (średnia 7,3, liczeb-

ność grupy N=11), górnicy i robotnicy budowlani (średnia 6,6, liczebność grupy N=53), robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń (średnia 6,7, liczebność grupy N=32).

Wykres 41. Ocena możliwości znalezienia pracy w Polsce

Pyt. 45. Jak ocenia Pan/i możliwość znalezienia pracy w swoim zawodzie w Polsce? 46. Jak ocenia Pan/i możliwość znalezienia pracy w swoim zawodzie za granicą? Podczas dokonywania oceny proszę posłużyć się skalą dziesięciopunktową, gdzie 1 oznacza jest to możliwe, natomiast 10, jest to bardzo łatwe. N=600 (2007); N=800 (2009) [dane w %]

4.7. Osoby i instytucje pośredniczące w znalezieniu pracy

Badani respondenci planujący wyjazd, którzy znaleźli pracę za granicą stanowią (40,8%) dokonali tego głównie dzięki pomocy znajomych i rodziny (84,4%). Zaledwie 7,0% badanych skorzystało z pomocy biur pośrednictwa pracy (zlokalizowanych w miejscu zamieszkania), około 5,5% respondentów skorzystało z ogłoszenia polskiego biura pośrednictwa zamieszczonego w Internecie, nieco mniej osób (4,5%) z ogłoszenia oferowanego przez zagraniczne biuro pośrednictwa. Zaledwie 1,0% skorzystało z pomocy Urzędu Pracy. [Tabela 11]

Spośród osób które znalazły pracę za granicą (N=202) tylko 25,2% zadeklarowało, że będzie pracować w wyuczonym zawodzie. Były to przede wszystkim osoby z wykształceniem zawodowym, częściej mężczyźni niż kobiety.

Największa grupa osób, które nie znalazły jeszcze pracy zamierza skorzystać przede wszystkim z pomocy rodziny lub znajomych (77,6%), 15,3% badanych zamierza przeglądać ogłoszenia zamieszczane w prasie lokalnej, 15,3% respondentów chce skorzystać z ogłoszeń polskich biur pośrednictwa pracy zamieszczanych w Internecie, natomiast 10,3% badanych z pomocy biura pośrednictwa zlokalizowanego w miejscu zamieszkania lub ogłoszeń zagranicznych biur pośrednictwa pracy zamieszczonych w Internecie (9,3%). [Tabela 12]

Wykres 42. Odsetek osób planujących wyjazd, które znalazły pracę na miejscu

Pyt. 32. Czy znalazła Pan/i już pracę za granicą? N=494 [dane w %]

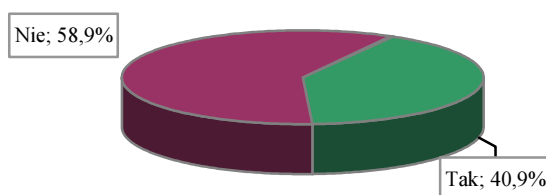

Tabela 11. Osoby i instytucje, dzięki którym respondent znalazł pracę

Pyt. 34. W jaki sposób znalazł/a Pan/i pracę? N=388[dane w%]

TYLKO OSOBY PLANUJĄCE WYJAZD, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE ZNALAZŁY PRACĘ PRZED WYJAZDEM ZA GRANICĘ

Kategorie	N=202
Pomoc znajomych/ rodziny	84,4%
Biuro pośrednictwa pracy (zlokalizowane w miejscu zamieszkania)	7,0%
Ogłoszenia polskich biur pośrednictwa pracy w (Internecie)	5,5%
Ogłoszenia zagranicznych biur pośrednictwa pracy (Internet)	4,5%
Ogłoszenie prasowe (prasa lokalna)	2,5%
Ogłoszenia prasowe (prasa ogólnokrajowa)	1,5%
Urząd pracy	1,0%
Inne	0,5%

Tabela 12. Osoby i instytucje, dzięki którym respondenci planują znaleźć pracę

Pyt.37. W jaki sposób zamierza Pan/i poszukać pracy za granicą?N=281 [dane w %];

TYLKO OSOBY PLANUJĄCE WYJAZD, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE NIE ZNALAZŁY PRACY PRZED WYJAZDEM

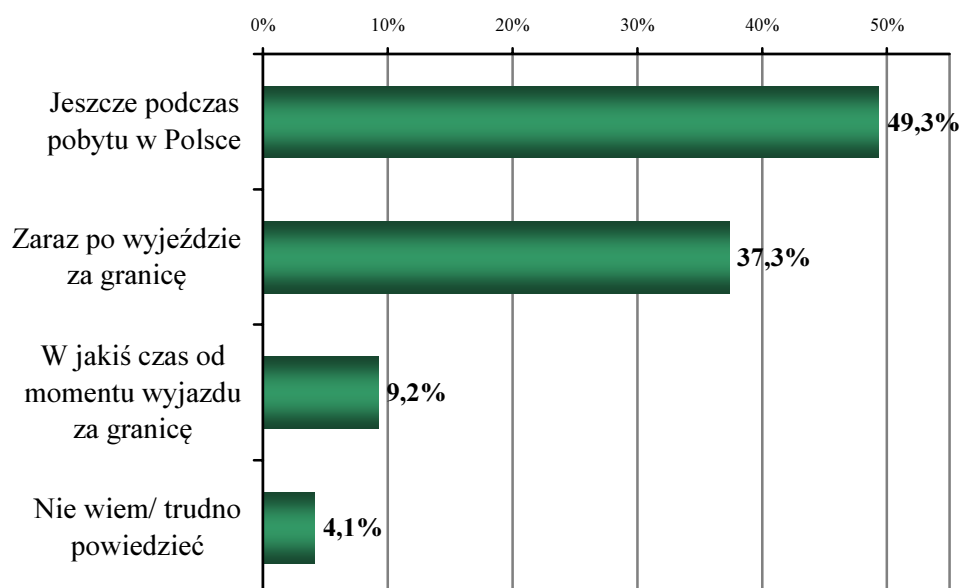
Kategorie	N=281
Pomoc znajomych/ rodziny	77,6%
Ogłoszenia prasowe (prasa lokalna)	15,3%
Ogłoszenia polskich biur pośrednictwa pracy w (Internecie)	15,3%
Biuro pośrednictwa pracy (zlokalizowane w miejscu zamieszkania)	10,3%
Ogłoszenia zagranicznych biur pośrednictwa pracy (Internet)	9,6%
Ogłoszenia prasowe (prasa ogólnokrajowa)	7,8%
Urząd pracy	1,1%

Największa grupa nadanych, którzy nie znaleźli jeszcze pracy za granicą, chce podjąć się jej poszukiwania w Polsce (49,3%). Zaraz po przyjeździe do kraju migracji poszukiwania chce podjąć 37,3% respondentów. Za granicą będą szukać najczęściej mieszkańcy miast od 20 do 200 tys. mieszkańców, kobiety, osoby w wieku powyżej 26 lat. W Polsce planują poszukiwać pracy najczęściej osoby w mieszkańcy małych miast do 20 tys. mieszkańców, mężczyźni, osoby wieku 16-17 lat.

Wykres 43. Planowany czas poszukiwania pracy za granicą (osoby, które nie znalazły pracy)

Pyt. 36. Kiedy zamierza Pan/i poszukać pracy za granicą? N=292 [dane w %];

TYLKO OSOBY, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE NIE ZNALAZŁY JESZCZE PRACY

4.8. Planowane wydatki i inwestycje za granicą i w Polsce

Największa grupa respondentów spośród tych którzy planują wyjazd za granicę kraju lub też obecnie przebywają za granicą (40,9%) chce wydać zaoszczędzone pieniądze na inwestycje: zakup sprzętu, nieruchomości, mieszkania lub samochodu, budowę lub zakup działki, remonty. 31,9% respondentów chce wydać pieniądze na życie codzienne (zakup żywności, ubrań, utrzymanie), tylko 7,2% badanych chce przeznaczyć pieniądze na pamiątki, rozrywki, czy zwiedzanie kraju pobytu, natomiast 6,9% na naukę i kształcenie. W poprowaniu z poprzednim pomiarem dokonanym w 2007 roku znacznie więcej badanych chce przeznaczyć pieniądze na inwestycje głównie zakup nieruchomości, budowę lub też remonty.

Tabela 13. Planowane wydatki i inwestycje za granicą

Pyt. 40. Na co planuje Pan/i wydawać swoje zaoszczędzone za granicą pieniądze podczas pobytu? N=567 [dane w %]

Kategorie	N=567
Inwestycje (zakup mieszkania/ sprzętu elektronicznego/ samochodu)	40,9%
Wydatki na życie codzienne	31,9%
Trudno powiedzieć	14,5%
Przesyłanie do kraju	8,8%
Zwiedzanie kraju/ rozrywki/ pamiątki/ prezenty	7,2%
Nauka/ kształcenie	6,9%
Zobowiązania finansowe w kraju (zadłużenie)	6,3%
Własna działalność	4,2%
Inne	1,9%

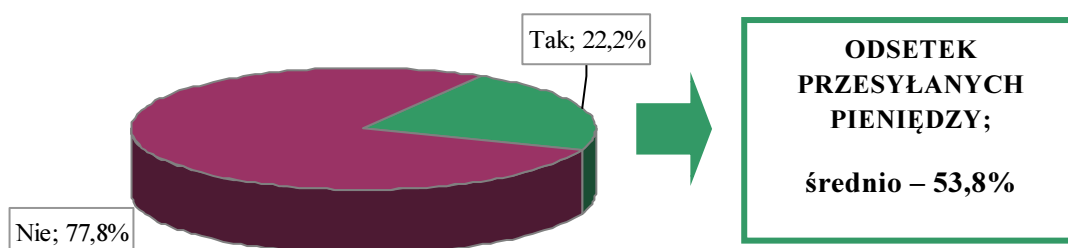
Spośród badanych 22,2% - zamierza przysłać część zaoszczędzonych pieniędzy rodzinie lub znajomym w Polsce. Osoby, które zadeklarowały, że chcą wysłać pieniądze bliskim planują przeznaczyć na ten cel średnio około 53,8% z zaoszczędzanych za granicą pieniędzy. Odsetek osób, które chcą przysłać pieniądze jest mniejszy niż w pomiarze dokonany w 2007 roku, natomiast zwiększył się odsetek pieniędzy jakie zamierzają przysłać respondenci²³.

Pieniądze dla rodziny zamierzają przysłać częściej mężczyźni niż kobiety, najczęściej są to osoby z wykształceniem zawodowym, pozostające w związku małżeńskim, z gospodarstw 2 i więcej osobowych, a więc osoby, które posiadają więzi rodzinne.

Wykres 44. Odsetek osób deklarujących przysyłanie pieniędzy rodzinie lub znajomym w Polsce

Pyt. 39. Czy planuje Pan/i przysłać zarobione pieniądze rodzinie/ znajomym do Polski? N=567 [dane w %] TYLKO OSOBY PRZEBYWAJĄCE OBECNIE ZA GRANICĄ LUB PLANUJĄCE WYJAZD

Pyt 42. Jaki procent zaoszczędzonych pieniędzy zamierza Pan/i przelać do Polski? N= 126

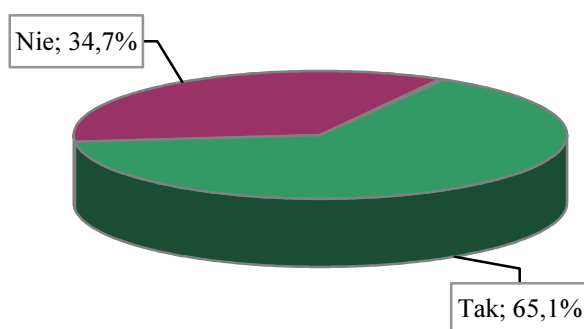

Na podstawie analizy statystycznej dokonanej za pomocą testu chi-kwadrat można przyjąć, iż większość osób, które noszą się z zamiarem wyjazdu z Polski w celach zarobkowych w sposób istotny statystycznie nie będzie przekazywać część zarobionych za granicą pieniędzy do Polski²⁴. Wspieranie bieżących potrzeb finansowych najbliższych zadeklarowało 21,5% badanych respondentów, co świadczy o sytuacji, w której większość osób migrujących kieruje się zaspokojeniem własnych potrzeb finansowo-materiałnych.

Większość badanych zamierza wydać lub zainwestować zaoszczędzone pieniądze po powrocie do kraju (65,1%). Takie deklaracje składają częściej: osoby zamieszkujące region szczeciński, mieszkańcy wsi oraz miast powyżej 200 tys. mieszkańców, nieco częściej mężczyźni, w wieku powyżej 20 lat, o najwyższych dochodach ponad 1500 zł. Najczęściej osoby te przeznaczą zaoszczędzone fundusze na zakup lub budowę domu/mieszkania (27,6%) czy na remont domu/ mieszkania (11,4%). Znaczący odsetek badanych planuje zakup środka transportu (19,2%). Około 1/10 badanych pragnie przeznaczyć pieniądze na założenie własnej działalności gospodarczej, a także na życie codzienne.

Wykres 45. Odsetek osób deklarujących, że wydadzą/ zainwestują zaoszczędzone pieniądze po powrocie do kraju

Pyt. 41. Czy planuje Pan/i wydać lub zainwestować pieniądze w Polsce? N=567 [dane w %] TYLKO OSOBY PRZEBYWAJĄCE OBECNIE ZA GRANICĄ LUB PLANUJĄCE WYJAZD

²³ Badanie „Zagraniczna migracja zarobkowa” realizowane na zlecenie WUP w Szczecinie w 2007 roku, na próbie N=600.
²⁴ Test chi-kwadrat=259,920, istotność = 0,000.

Tabela 14. Planowane wydatki i inwestycje w Polsce

Pyt. 42. W jaki sposób planuje Pan/i wydać lub zainwestować swoje pieniądze w Polsce? N=369 [dane w %]

Kategorie	N=369
Zakup nieruchomości, mieszkania, budowa	27,6%
Zakup środka transportu/ samochód, skuter/	19,2%
Remont domu, mieszkania	11,4%
Życie w kraju	11,1%
Własna działalność gospodarcza	8,4%
Nie wiem	7,3%
Splata długów	6,2%
Wykształcenie	4,9%
Wyposażenie mieszkania	4,1%
Własne potrzeby, hobby	3,5%
Pomoc rodzinie	3,3%
Rozrywki	2,2%
Kształcenie	1,9%
Wyprawka dla dziecka	1,9%
Wesele	1,6%

Pozostałe poniżej 1,5%

Na podstawie testu chi-kwadrat można stwierdzić istnienie statystycznie istotnych różnic wśród sposobów inwestowania pozyskanych środków finansowych wśród osób przebywających na emigracji zarobkowej²⁵. Jedynie 8% respondentów chce inwestować środki jedynie za granicą, natomiast inwestycje wyłącznie w Polsce oraz inwestycje zarówno w kraju, jak i za granicą cieszyły się wśród respondentów zbliżonym zainteresowaniem, oscylują w granicach 34%. Plany niepodjęcia jakichkolwiek inwestycji zadeklarowało 23,5% badanych respondentów.

4.9. Planowane zarobki za granicą, a optymalna kwota zarobków w kraju

Objęci badaniem respondenci przewidują, że za granicą mogą zarobić średnio 6251 złotych miesięcznie, natomiast średnia kwota jaką chcieliby zarabiać w Polsce jest niemal dwukrotnie mniejsza (stanowi 58% poprzedniej) i wynosi 3 608 złotych miesięcznie. W przypadku poprzedniego pomiaru²⁶ sytuacja kształtowała się na podobnym poziomie.

Jeśli chodzi o zarobki za granicami kraju większe oczekiwania mają mieszkańcy regionu szczecińskiego, mężczyźni, mieszkańcy miast powyżej 200 tys. mieszkańców, osoby z przedziału wiekowego od 26 do 45 lat, niż młodsze, z wykształceniem wyższym, pozostające w związku małżeńskim, wykonujące następujące zawody: specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych, ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych, specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia, operatorzy i monterzy maszyn, robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą. Nie ma istotnych różnic w przypadku osób, które pracowały (pracują obecnie) za granicami kraju oraz tych, którzy planują wyjazd.

W przypadku zarobków w Polsce wyższe oczekiwania mają mieszkańcy regionu szczecińskiego, niż koszalińskiego, mężczyźni, mieszkańcy miast powyżej 200 tys. mieszkańców, osoby w wieku powyżej 26 lat niż młodsze, z wykształceniem wyższym, specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych, ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych, specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia, operatorzy i monterzy maszyn, robotnicy

²⁵ Test chi-kwadrat= 148,120, istotność = 0,000.

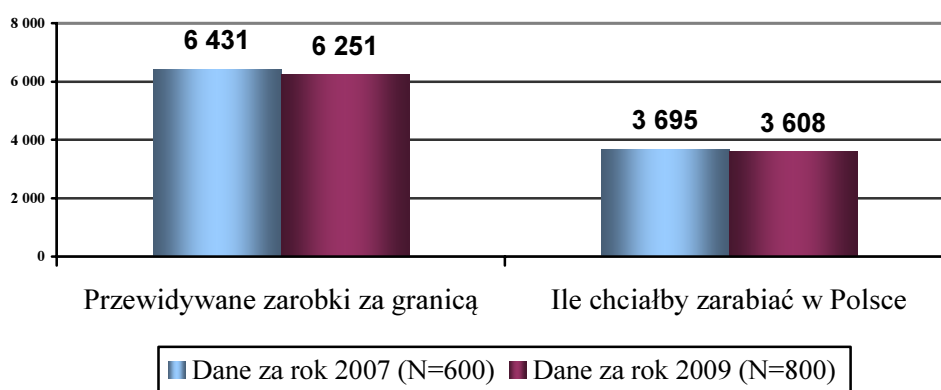
²⁶ Badanie „Zagraniczna migracja zarobkowa” realizowane na zlecenie WUP w Szczecinie w 2007 roku, na próbie N=600.

obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą. Nie ma istotnych różnic w przypadku osób, które pracowały (pracują obecnie) za granicami kraju oraz tych, którzy planują wyjazd.

Wykres 46. Zarobki za granicą i Polsce

Pyt. 47. Jak Pan/i myśli, na jakim poziomie będą Pana/i zarobki po wyjeździe/ ile będzie Pan/i zarabiać za granicą? Proszę spróbować określić planowany dochód miesięczny (netto).

Pyt. 48. Ile chciał(a)by Pan/i zarabiać w Polsce? Proszę spróbować określić dochód miesięczny (netto). N=600 (2007); N=800 (2009) [dane w %]

4.10. Znajomość i rola języka wśród osób podejmujących migrację zarobkową

Spośród osób, które planują migrację za granicę 28% chce podczas wyjazdu nauczyć się języka obcego, natomiast 18,4% badanych oczekuje podniesienia swoich kwalifikacji w tym zakresie. Naukę języka podczas wyjazdu deklarują częściej kobiety niż mężczyźni, osoby młode w wieku do 25 lat, z niepełnym wyższym wykształceniem (uczące się/studiujące). O nauce języka w kraju migracji myślą najczęściej osoby planujące wyjazd do krajów takich jak Francja i Włochy, co może również wynikać ze słabej znajomości tych języków. Jak pokazują wyniki badania nauka języka mimo, że istotna dla respondentów jest traktowana głównie jako środek do celu.

1/3 badanych (33,3%) podczas przygotowań do wyjazdu podjęła się nauki języka kraju docelowego, 11% ankietowanych zadeklarowało, że uczestniczyło w kursach językowych. Nauki języka, samodzielnie lub poprzez uczestnictwo w kursach, podejmowały się najczęściej: osoby w wieku od 16 do 19 lat, osoby z wykształceniem wyższym i niepełnym wyższym, mieszkańcy z miast powyżej 50 tys. mieszkańców, ale również wsi oraz osoby, które opanowały już w jakimś stopniu znajomość języka (przypadki języka angielskiego i niemieckiego).

Osoby wyjeżdżające za granicę deklarowały najczęściej znajomość języków: angielskiego (69,6%) lub niemieckiego (40,8%). Zaledwie 20,3% wyjeżdżających za granicę zna język angielski dobrze i bardzo dobrze, w przypadku języka niemieckiego odsetek ten wynosi 7,4%. Do Anglii planują wyjazd częściej osoby znające język angielski niż osoby, które nie deklarowały jego znajomości podobnie jest w przypadku wyjeżdżających do Niemiec, wśród wyjeżdżających do tego kraju dominują osoby znające język niemiecki. [wyniki obrazuje tabela 15] W przypadku pozostałych krajów trudno jest dokonać takiego oszacowania zarówno ze względu na zbyt małą liczbę wyjeżdżających, a także niewielka liczebność osób znających języki. Istotne jest natomiast, że 7% badanych respondentów zadeklarowało, że nie zna żadnego języka obcego, natomiast 15,6% zadeklarowało znajomość Rosyjskiego, natomiast tylko 1 osoba wymieniła Rosję jako kraj migracji.

Zdecydowana większość respondentów oczekuje w związku z pobytem za granicą przede wszystkim korzyści finansowych i polepszenia warunków bytowych. Nauka języka traktowana jest przede wszystkim jako środek, a nie jako cel sam w sobie. Nauki języka obcego chętniej podejmują się osoby młode, z wyższym i niepełnym wyższym wykształceniem oraz znające już język. Sytuacja ta nie zmieniła się od pomiaru dokonanego w 2007 roku²⁷. Nauka języka kraju w którym podejmuje się pracę jest niezwykle istotna szczególnie ze względu na różnego rodzaju zagrożenia jakie niesie ze sobą wyjazd, ograniczone zaufanie do warunków pracy oraz warunków bytowych jakie mogą zastać migrujący w

²⁷ Badanie „Zagraniczna migracja zarobkowa” przeprowadzone na zlecenie WUP w Szczecinie w 2007 roku, na próbie N=600.

kraju docelowym, jest niezmiernie istotne. W przypadku utraty pracy, pracy niezgodnej z oczekiwaniami lub też innych problemów znajomość języka znacząco ułatwia poszukiwania lub zwrócenie się o pomoc do różnych instytucji.

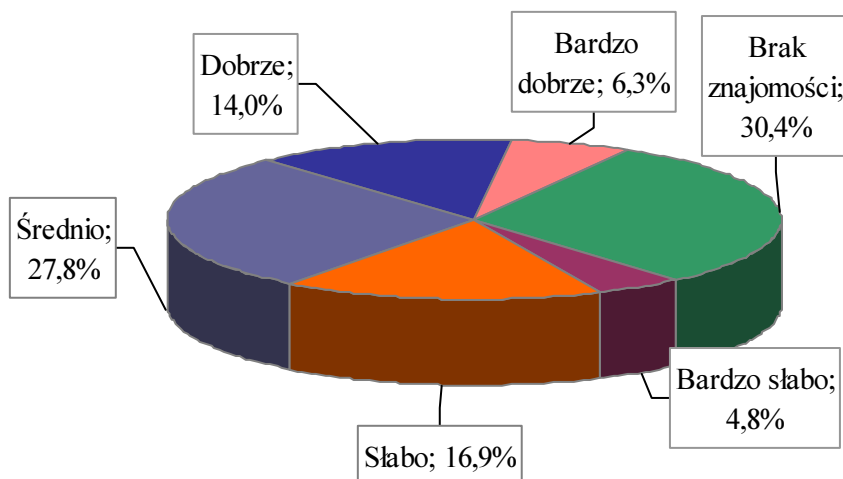
Tabela 15. Znajomość języka, a kraj planowanej migracji

Pyt. 16. Do jakiego kraju zamierza Pan/i wyjechać? M11. Stopień znajomości języka. N=494

KRAJ	ZNAJOMOŚĆ ANGIELSKIEGO			ZNAJOMOŚĆ NIEMIECKIEGO		
	Brak	Słaba lub średnia	Dobra lub bardzo dobra	Brak	Słaba lub średnia	Dobra lub bardzo dobra
Anglia	10,6%	31,1%	38,5%	34,8%	17,0%	11,1%
Niemcy	45,5%	13,1%	9,6%	8,9%	37,6%	44,4%

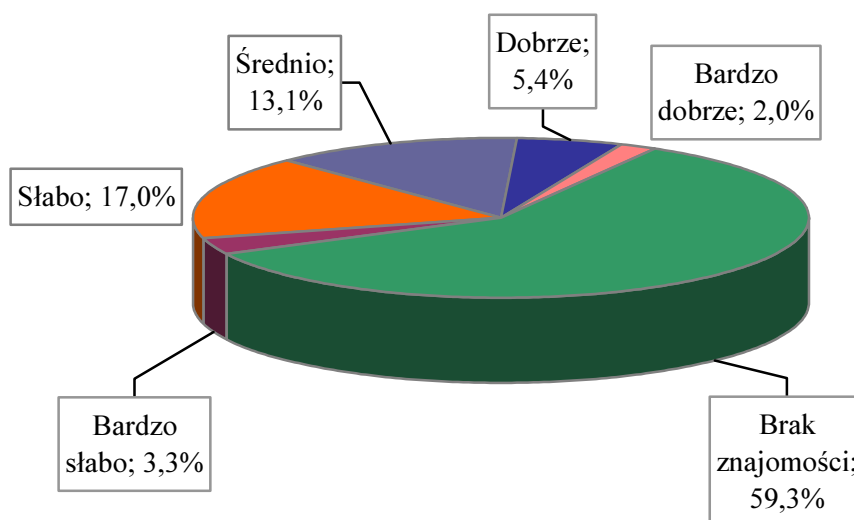
Wykres 47. Stopień znajomości języka – język angielski

Pyt. M11. Stopień znajomości języka. N=800 [dane w %] JĘZYK ANGIELSKI

Wykres 48. Stopień znajomości języka – język niemiecki

Pyt. M11. Stopień znajomości języka. N=800 [dane w %] JĘZYK NIEMIECKI

5. Podsumowanie i wnioski z prowadzonych badań

W Polsce nadal brakuje, długofalowej polityki migracyjnej uwzględniającej prowadzenie szczegółowych badań w tym zakresie szczególnie w podziale na poszczególne województwa, brakuje nowego ujęcia uwzględniające zachodzące zmiany, zarówno te przeszłe związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej i otwarciem rynków pracy, a co za tym idzie i znaczącym zwiększeniem się fali migracji krótkookresowej. Jak pokazują badania przeprowadzone w woj. zachodniopomorskim większość wyjeżdżających za granicę deklaruje chęć pozostania tam w krótkim przedziale czasowym (średnio 14,5 tygodnia), charakterystyczna też jest sezonowość migracji (wyjazdy głównie w miesiącach letnich). Dzięki niższym cenom biletów lotniczych, a także bliskiej odległości niektórych krajów (Niemcy, Szwecja) niektórzy z migrantów decydują się na wyjazdy cykliczne, a część z zarobionych pieniędzy wydatkuje na życie w kraju. Obecnie emigracja jest raczej wyjazdem niż pełną rozłąką z bliskimi, choć nadal wśród obaw pojawiają się również te emocjonalne związane z tęsknotą za krajem. Pod uwagę przy zmianach tendencji migracyjnych z pewnością należy brać pod uwagę również obecny kryzys gospodarczy na świecie, uwzględnić sytuacje gospodarcze krajów, w których obecnie przebywają migranci. Sytuacja ta może mieć wpływ na skrócenie czasu planowanej migracji oraz powroty na stałe do Polski.

Jednym z elementów prowadzonych na zlecenie WUP w Szczecinie badań była analiza danych wtórnych. Analizie poddano m.in. dane GUS, które pomimo niedoszacowania wynikającego z założonej metodologii, są odwzorowaniem rzeczywistych tendencji, wskazują na załamanie trendu wzrostu liczby osób migrujących w roku 2007 na terenie województwa zachodniopomorskiego. Począwszy od roku 2003, aż do roku 2006 liczba osób emigrujących na stałe nieustannie rosła, natomiast w roku 2007, porównując rok do roku, uległa obniżeniu. Nieznacznie więcej osób wyjechało z podregionu szczecińskiego, jednakże różnice w ilości osób emigrujących pomiędzy podregionami, w porównaniu do roku 2006, uległy zmniejszeniu. Największa liczba migrantów odnotowywana jest w powiatach będących dużym ośrodkami miejskimi. Natomiast saldo migracji, w przeliczeniu na 1 000 ludności w roku 2007 było dodatnie na terenie sześciu powiatów województwa zachodniopomorskiego, przy czym najwyższe było w powiecie polickim i wynosiło blisko 21 osób na 1 000 ludności, co wiąże się z rozwojem przemysłu na terenie tego powiatu oraz najwyższym poziomem płac. Najwyższe saldo ujemne zanotowane było na terenie powiatu świdwińskiego i wynosiło -8,2 osoby w przeliczeniu na 1 000 ludności.

Większość migrantów stanowili mężczyźni. Znaczna większość migrantów (74%) w roku 2007 pochodziła z terenów miejskich, choć w porównaniu do roku 2006, liczba migrantów z terenów wiejskich uległa znacznemu zwiększeniu. Po wykluczeniu osób o nieokreślonym stanie cywilnym, znaczącą większość osób stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim. Średni wiek migrantów na terenie województwa zachodniopomorskiego jest nieco niższy niż średnia krajowa wieku migrantów blisko 50% ogółu osób wyjeżdżających za granicę stanowiły osoby w wieku do 25 lat.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że rozwiązania prawne związane z rynkiem pracy, które zaszły po akcesji Polski w struktury UE, wpłynęły nie tylko na wielkość migracji, ale i jej kierunki. Dominującymi docelowymi krajami stały się państwa, które otworzyły swój rynek pracy i posiadały atrakcyjny poziom wynagrodzenia. Na skutek tych zmian na terenie województwa zachodniopomorskiego największa liczba migrantów nie występowała na terenie Niemiec, a Wielkiej Brytanii. Należy jednak pamiętać, że ze względu na transgraniczny charakter województwa zachodniopomorskiego liczba osób pracujących na terenie Niemiec w rzeczywistości jest znacznie wyższa. Liczba migrantów w olbrzymim stopniu, w porównaniu do okresu przedakcesyjnego, wzrosła także na terenie Irlandii (100-krotny wzrost liczby osób). Obniżeniu zainteresowaniem uległy, na korzyść Europy, pozostałe kontynenty.

Poza analizą danych wtórnych realizowane na zlecenie WUP w Szczecinie badanie było oparte również na danych pierwotnych pozyskanych w trakcie badań kwestionariuszowych na próbie N=800 osób migrujących. Badanie objęło 3 grupy migrantów:

- którzy wybierają się do pracy za granicę po raz pierwszy (61,8%);
- którzy aktualnie pracują za granicą /np. przyjechali do Polski i mają zamiar wracać (29,1%);
- którzy pracowali, a aktualnie przebywają w Polsce (9,1%);

Wykonawca odniósł się również w wybranych częściach raportu do wyników badania „Zagraniczna migracja zarobkowa” realizowanego na zlecenie WUP w Szczecinie w 2007 roku, na próbie N=600 osób planujących zagraniczną migrację zarobkową.

Na podstawie przeprowadzonych badań możemy powiedzieć, że w przypadku województwa zachodniopomorskiego wśród osób migrujących w celu podjęcia pracy przeważają ludzie młodzi w wieku do 35 lat (6,5%). 14,1% wyjeżdżających stanowią uczniowie i studenci. Wyjazdy studenckie mają charakter głównie sezonowy – zdecydowana większość wyjeżdża w miesiącach letnich (od czerwca do września). Do grupy starszych osób (od 35 do 45 lat) należą częściej osoby, które wyjeżdżały już wielokrotnie w przeszłości. 17,5% wyjeżdżających stanowią osoby bezrobotne. Wśród osób objętych badaniem występowały najczęściej osoby wykonujące takie zawody jak: średni personel techniczny, modelka, sprzedawca i demonstrator, górnik i robotnik budowlany, robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, pracownik obsługi biurowej, ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych.

Do najpopularniejszych krajów migracji należą kraje Unii Europejskiej, przede wszystkim takie jak Niemcy i Wielka Brytania, ale także Norwegia, Holandia, Hiszpania, Dania, Szwecja. Do Niemiec częściej planują wyjechać osoby z regionu szczecińskiego, natomiast do Wielkiej Brytanii osoby z regionu koszalińskiego. Z pewnością decydująca w tym wypadku jest odległość od granicy z Niemcami. Większość osób planuje wyjazd na czas określony, średnio około 3 miesięcy. Na stałe planuje wyjechać zaledwie 4,7% badanych. Odsetek ten jest nieco mniejszy niż w wypadku badania przeprowadzonego w 2007 roku, który wynosił 9%. Miesiące styczeń/ grudzień oraz kwiecień są najmniej popularne, jeśli chodzi o wyjazdy, związane to jest zapewne z przypadającymi wtedy świętami o charakterze rodzinnym.

Wśród migracji czasowych nadal przeważają migracje krótkookresowe (przebywanie poza granicami kraju poniżej 12 miesięcy). Nie ma zasadniczych różnic w długości pobytu pomiędzy krajami odwiedzanymi przez migrantów najczęściej. W porównaniu z rokiem 2007 znacząco skrócił się czas pobytu w Wielkiej Brytanii (z 29 do 13,4 tygodni). Może się to wiązać z łatwością dotarcia do tego kraju (szybkie i tanie połączenia lotnicze).

Wybór kraju migracji jest uzależniony głównie od posiadania znajomych lub członków rodziny przebywających w tym kraju. Rodzinę lub znajomych w kraju planowanej migracji posiadają najczęściej te osoby, które wybierają się do takich krajów jak Niemcy i Dania. W przypadku takich krajów jak Wielka Brytania, Szwecja i Norwegia o migracji decydują w głównej mierze także taki czynnik jak wysokie zarobki. W przypadku Niemiec istotna jest również bliskość miejsca. Wybór mniej popularnych krajów takich jak Włochy, czy Dania, był warunkowany pewnością posiadania pracy w kraju migracji.

Nadal zdecydowanie największa grupa osób wyjeżdżających podejmuje się wyjazdu z przyczyn finansowych, badani chcą poprawić sytuację życiową własną i swojej rodziny. Oczekiwania respondentów odnośnie optymalnego wynagrodzenia w kraju znacząco odbiegają od tego ile chcieliby zarabiać, natomiast kwota, jaką spodziewają się zarobić za granicą jest nadal dwukrotnie większa od oczekiwanego wynagrodzenia w kraju.

Jak wynika z przeprowadzonych badań osoby migrujące wykazują dużą gotowość do podejmowania pracy w innym niż wyuczony zawód. Większość badanych, nie pracowała podczas poprzednich wyjazdów w wyuczonym zawodzie oraz nie będzie lub nie planuje pracować w wyuczonym zawodzie podczas obecnego wyjazdu za granicę, badani stosunkowo mało oceniają możliwość znalezienia pracy w swoim zawodzie za granicami kraju, jednak takiej samej oceny dokonali jeżeli chodzi o możliwości jakie mają jeśli chodzi o znalezienie pracy w Polsce. Najczęściej w wykonywanym zawodzie pracują lub planują pracować przedstawiciele takich zawodów jak: robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, robotnicy przy pracach prostych w handlu i usługach, ekonomiści i pracownicy do spraw finansowych, kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych.

40% badanych planujących wyjazd za granicę ma zapewnioną pracę, natomiast 49% z wyjeżdżających, którzy nie znaleźli pracy zmierza szukać pracy jeszcze podczas pobytu w Polsce, nieco mniej osób decyduje się na wyjazd bez gwarancji zatrudnienia (46% spośród tych, którzy nie mają jeszcze pracy). Badani szukając pracy za granicą korzystają głównie z naturalnej sieci kontaktów - pomocy osób bliskich (rodziny lub znajomych). Niewielka grupa badanych skorzystała lub zamierza skorzystać z takich form pośrednictwa jak biura pośrednictwa pracy, ogłoszenia zagranicznych biur pośrednictwa pracy w Internecie. Istotne jest to że niemal połowa badanych (spośród tych którzy nie mają zapewnionej pracy) zamierza jej poszukać w kraju migracji. Są to częściej mieszkańcy regionu koszalińskiego, kobiety,

osoby w wieku powyżej 26 lat, z wykształceniem zawodowym. Osoby te liczą często na pomoc znajomych lub rodziny, ale nie wszyscy wyjeżdżający bez gwarancji zatrudnienia mogą liczyć na tego typu pomoc na miejscu.

Wśród wymienianych obaw związanych z planowanym wyjazdem za granicę przeważają związane z nabyciem umiejętności posługiwania się językiem, czy poradzeniem sobie w nowej sytuacji (znalezieniem pracy, miejscem zamieszkania, jakością tej pracy i wielkością zarobków). Znacznie mniej badanych obawia się negatywnych odczuć spowodowanych brakiem bliskich i znajomych oraz tęsknotą za nimi. Rodzina lub znajomi zdecydowanie częściej wspierają i mobilizują badanych do wyjazdu, tylko w przypadku 1/5 badanych otoczenie wyraziło swój sprzeciw, był on związany głównie z obawami o podłoże emocjonalnym.

Badani, mówiąc o czynnikach, które mogłyby wpłynąć na zmianę ich decyzji o wyjeździe, zwrócili uwagę głównie na poprawę warunków finansowych w Polsce, istotna dla respondentów jest również poprawa warunków pracy w Polsce. Do powrotu do kraju skłonić by mogły badanych również (choć w mniejszym stopniu) problemy rodzinne, nagła zamiana sytuacji rodzinnej oraz zdarzenia losowe. Niewielki odsetek badanych liczy na poprawę sytuacji gospodarczej w kraju. Warto zwrócić uwagę na fakt, że pogorszenie sytuacji gospodarczej nie dotyczy tylko Polski, ale i krajów europejskich, do których kierują się migrujący, nadal jednak warunki finansowe oferowane tam przez pracodawców znacząco przewyższają warunki płacowe w kraju.

Nauka języka kraju, do którego wyjeżdżają osoby podejmujące pracę za granicą nie jest priorytetowa, ponieważ zdecydowana większość respondentów oczekuje w związku z pobytem za granicą przede wszystkim korzyści finansowych i polepszenia warunków życia. Nie wszyscy badani kontynuują naukę rozpoczętą w Polsce przed wyjazdem podczas pobytu za granicą, chętniej uczą się również osoby młode, z wyższym i niepełnym wyższym wykształceniem. Osoby wyjeżdżające za granicę deklarowały najczęściej znajomość języków: angielskiego/ i lub niemieckiego.

Większość badanych deklaruje, że chce wydać lub zainwestować zaoszczędzone pieniądze po powrocie do kraju (65%). Największa grupa spośród osób, które chcą wydać lub zainwestować pieniądze po powrocie do kraju zadeklarowała, że wykorzysta je do zakupu lub budowy domu/mieszkania lub też remontu domu/ mieszkania. Mniejsza część badanych planuje zakup środka transportu lub też sprzętu AGD, RTV. Niewielka część badanych planuje otworzenie własnego biznesu. W porównaniu z pomiarem dokonany w 2007 roku zwiększyła się liczba osób, które chcą dokonywać inwestycji za granicą typu zakup sprzętu, samochodu, czy mieszkania (14% w 2007 roku, do 41% w roku 2009).

Porównując obecne wyniki z badań nad migracjami (przeprowadzonych w lutym/ marcu 2009 roku) z wynikami z badań przeprowadzonych w maju/ czerwcu 2007 roku, możemy powiedzieć, że zachowały się podobne tendencje, jeżeli chodzi o motywy oraz przyczyny podejmowania migracji. Większość osób badanych poprzez wyjazd chce polepszyć warunki finansowe swoje i swojej rodziny, zarobione pieniądze inwestując głównie w budowę, zakup lub remont mieszkania lub domu. Zwiększyła się grupa badanych deklarująca, że po powrocie do Polski chce założyć lub rozwinąć własną działalność gospodarczą. Skrócił się czas przewidywanego pobytu za granicą, co z pewnością jest związane częściowo z niepewnością sytuacji gospodarczej również w krajach objętych migracją.

Trudno oszacować jaki wpływ na saldo zagranicznej migracji zarobkowej będzie miał obecny światowy kryzys gospodarczy. Z pewnością należy monitorować skalę wzrostu bezrobocia powodowaną powrotami migrantów (poprzez badania prowadzone wśród osób bezrobotnych), a także objąć badaniem osoby, które zrezygnowały z pracy za granicą na rzecz stałego powrotu do kraju (monitorujące losy byłych migrantów).

**Regionalny Barometr
Rynku Pracy i Edukacji**

Kontakt:
Zachodniopomorskie Obserwatorium Rynku Pracy
Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
Ul. A. Mickiewicza 41
70-383 Szczecin
Tel. (091) 42 56 179

Filia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Koszalinie
Ul. Słowiańska 15A
75-846 Koszalin
Tel. (094) 344 50 33
e-mail: zorp@wup.pl

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie